

تورک دلی
نک
صِرْفِیْ مَحْمُودِی

کوپریلی زاده محمد فؤاد — سلیمان صائب

تورک دلی
نک
صِرْفِ قَدِ مَحْجُوزِ

برنجی قسم

(ایکلمجی منہ)

مکاتب ابتدائیه تدریس ایدلک اوزره رسماً قبول ایدلشدر

طابع وناشری

۱۳۳۳

شرکت مرتبہ مطبعہ صی

باشلار كن :

فكرت كچن يىل درسلىرىم

يك ابى ھاليشىدىغى ايجونە ،

اوقۇبۇپ يازدىمى اولدۇقچە ايدىلىدى . آرتۇم اسكىسى كېي

كتاىلىرىنى ھىجىلىيە ھىجىلىيە اوقۇمايۇر ؛ ھەمدەدەپونىدە بىر قىرمانە

بولۇكنە قوماندرا ايدىمە بوبۇك قار دەشتە يازدىغى مەكتۇبلىرى كۆرسە كز ،

چوق بىلەن بىر سىز . نورك دىلەنك صرف دىخونە بوبۇك بىر غىر تە

ھاليشىدىغى ايجونە افادەسى يك دوزكونە دىياكلشسوزد . فقط

ھاليشقانە فكرت بوقدر اوكرەنمكى ھانى كورمىيور ؛ بومە «نورك

دىيى » نك ايلكنجى قىسمىنى اوقۇيايۇر ؛ مى لىساننى داھا ابى ،

داھا اساسلى اوكرەنەك ! بوبۇك قار دەشتى اولدۇ يازدىغى بىر

مەكتۇبمە فكرتى بوغىرىتىدە دولابى تېرىك ايدىيور دىيور كە :

« سوکيلي قارده شيم ، ملتني سوهه هر نورک جو جوغي کندي
 لسانني هر شينده اول وهر شينده دالها ابی ارکه نمدي. نور کجی
 ارکه نمک و ارکه نمک بزم ایچوه مقدس بر وظیفه در: چونکه
 هر ملت لسانی سایه سنده باشار و بوبور! » فکر ت بوبوبوک حقیقتی
 قلبنک اک دهرین کوشه لرنده صاقه و بوبور؛ و ملتني سو دیکي ایچوه
 لسانني ده یک جووه سدیور. فکر ت بوسه ، عثمانی مملکتک
 دیشاری سنده ، قافقاسیا ، آذربایجان ، نورکستانه ، قریم ، قازانه
 کبی اجنبی اداره سنده قالمه نورک مملکتلر ننده ده بتمه میلیونه
 خلقک نور کجی قونوشد یعنی ارکه تبه ، بوبوبوک ملتک بوبوبوک و کوزهل
 لسانني کیم بیلیر دالها نه قدر سوهه جک و « صرف و نحو » در سنده قدر
 فضل جالیشا جو . مملکتني ، ملتني سوهه هر عقلی جو جوغلک
 فکر ت کبی حرکت اتمه سی طبیعی دکلمی ؟

تورك دىلى

ابلىجى قسم

تورك دىلى

بر شىئە حىرت ايتدىكم زمان « آى ! » دىر ، باغىرىم .
« چوق شاشدم ! » ياخود « نه تحف ! » دىدىكم زمان ده
بر طاقم سوزلر سويله مش اولورم . كذاك ، جاني صيقلان بر آدم
« اوف ! » دىرسه ندا ايتمش ، يعنى باغىر مش ، « نه قدر جانم
صيقليور ! » دىرسه سوز سويله مش اولور .

انسانلر درلو درلو قونوشورلر ؛ هر مملكتك كندينه
مخصوص بر دىلى واردر . مثلا انكلتره ده بزم قونوشديغمز كي
قونوشولماز . هر مملكتك قونوشوشنه او مملكتك لسانى ،
ياخود دىلى ديرلر . انكلتره ده انكليزجه قونوشولور .

بزم مملكتمز ، يوردىمز اولان توركيه ده ده نوركجه ،
ياخود تورك دىلى سويله نير ؛ حكومت مزك رسمى لسانى
توركجه در .

شانلى بر تاريخى ، پارلاق بر ماضى اولان بويوك ملتلك

دیللری یالکز کندی سیاسی حدودلری ایچنده دکل باشقایلرلرده ده قونوشولور؛ مثلاً فرانسه، آلمانجه کی مهم علم و ادبیات لسانلری یالکز فرانسه ده، یالکز آلمانیده دکل، دنیانک هر یرنده سویله نیر؛ بیلنیر و اوکره نیلیر. چونکه مدنیتجه کری قالمش ملت، مطلقا باشقه لسانلرده یازلمش اثرلره مراجعته مجبوردرلر.

تورک دیلی یالکز حکومتزك اداره سی آلتنده کی مملکتلرده دکل، رسمی حدود مزك خارجنده کی میلیونلرجه تورک قارده شلرمن آراسنده ده قونوشولور. قافقاسیاده، آذربایجانده، قریم وقازانده، تورکستانده، چین و سیریا ده یتمه میلیون ملتهداشمز هپ تورکجه سویلرلر. آدالر ده کیزندن تاروسیا ایچلرینه، سیریا، چین حدودلرینه قدر یایلمش اولان بویوک تورک مملکتنده قونوشولان، یازیلان، بیلنن لسان تورکجه در. آهنکی، سویله نیشنده کی لطافتی، صرف ونحوینک قولایلغی، بیکلرجه سنه دن بری یازیلوب اوقونماسی اعتباریله دنیانک اک کوزهل لسانلرندن بری اولان تورک دیلی نک سویلندیکی یرلرک هپسنه برده «تورانه» دیرلر. «تورانه» بویوک «تورک وطنی» دیمکدر.

یالکز عثمانلی مملکتنده کی کنجلرک دکل، آی ییلدیزی بایراغمه حسرت چکن قافقاسیالی، قریملی، قازانی، آذربایجانی،

تورکستانلی هر تورک کنجکک وظیفه سی ملی دیلزی سومک و
اونی یوکسه لتمکک ، آلمانجه ، فرانسزجه کبی بویوک و زنکین
برعلم و مدنیت لسانی یایمغه چالیشمقدرد .

سؤاللر

<p>برمملکتک قونوشوشنه نه دیرلر؟ تورکیه ده قونوشیلان لسانک اسمی نهدر؟ - تورکجه داها نره لرده قونوشولور؟ - توران نره سیدر؟ - یریوزنده کی تورک کنجلرینه دوشن وظیفه نهدر؟ -</p>	<p>برشیئه حیرت ایتدی کمز زمان « آئی ! » دیرسه ک نه یامش او- لورز؟ - نه دیرسه ک سوز سوله مش اولورز؟ - هرملکتده عینی صو- رته می قونوشولور؟ - آلمانیا ده هانکی لسان سوله نیر؟</p>
---	--

قرائت و املا

کلملر و آریلر

بر چوجوق برکون برکل قوبارمق ایسته دی، الهه دیکنلر باتدی،
فنا حالده آجیتدی. باشقا برکون بر قووانک بالنی طامق ایسته دی ،
اونی آریلر صوقدی. چوجوق باباسنه: « نیچون کلرک کوتو دیکنلری،
آریلرک ایکنه لری وار؟ » دیه سورددی. باباسی اوکا شو جوابی ویردی:
« اک کوزهل و طاتلی شیلری اویله اولو اورتیه اله کچیرمک ایسته مک
ایشته بویله آجیدر. »

کل بر کوزهل چیچکدر، آری طاتلی بال یاپار.
بونلر آلتون، لعل رنگلی ایمره نه جک شیلردر.
لاکن کلده بر دیکن، آریده بر ایکنه وار،
اکر دقت ایتمزسه ک بونلر سنی اینجیتیر.

محمد امین

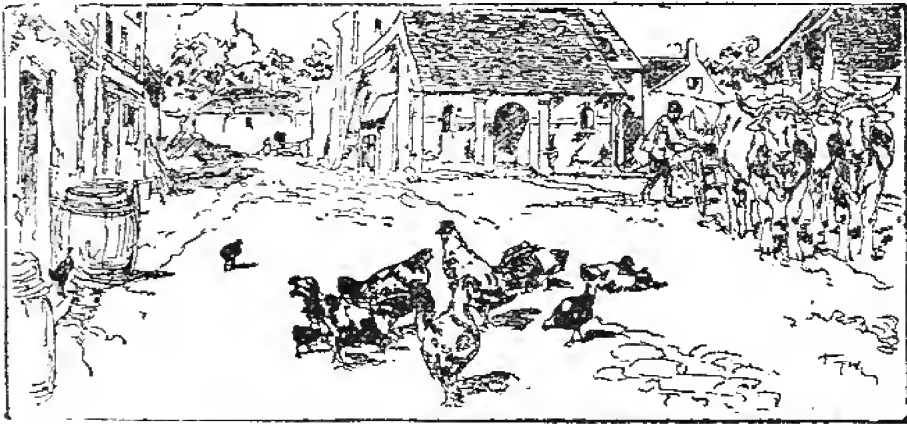
ازبر

اسیر قارده شلره دروغر !

— تورك چوجوغی ! باق ، قافقاسك یشیل ، زمره اووالری
شودومانلی تپه لری ، مسعود چیفتجی یووالری ،
نه دن ، یاسلی کلین کبی ، قانلی دوواق بورونیور ؟
اوکا ظلم قارتالانك قانادیعی سورونیور ؟

— تورك عسکری ، تورك عسکری ! یالکز اوی ؟ باق ، تورکستان
برزمانلر دنیالره باش ا کدیره ن آنا وطن ،
قریم ، قازان ، آذربایجان . . . هپسی اسیر ، هپ قایغولی ،
بکلیورلر ! آه نه زمان آجیلاجق توران یولی !..

— تورك چوجوغی ! سویله آرتق آغلاماسین قافقاس داغی ،
آلتون اوردو « قارص » ی آلدی ، کجدی بوکون « قره باغ » ی !
آرتق اسیر قارده شلرک زنجیرلری قیریله جق !
حر نوره ده اك شرفلی مدنیت قورولا جق . . .

طاووقلر چيقتلكده كزنيور ؛ چيقتجي او كوزلرني قوشيور .

كله - جمله

طارقلر چيقتلكده كزنيور ديديكيم زمان بر طاقم سوزلر سويله مش اوليورم .

ايشته بوسوزلر كلملر دن ياپيلمشدر : طاووقلر، بر كله؛ چيقتلكده، بر كله؛ كزنيور، ديكر بر كله در.

يازي يازديغم زمان ينه بر طاقم كلملر قوللانيورم :

احمد هاليشقانه برهوجوقدر .

كرك يازي يازمق ، كرك قونوشمق ايجون بر طاقم كلملر قوللانيلير؛ آغز مژدن چيقان معناسز سوزلره ايسه كله ديمزلر، لفظ ديرلر .

« طاووقلر — چيفتلك — كزيمك » گلهلری آیری
 آیری برر معنا افاده ایده بیلرلر ؛ فقط بونلرک بربریه هیج
 برمناسبتی اولماز . طبقی بونک کی « چيفتجی — اوکوز —
 قوشمق » گلهلرندن ده تام وعمومی بر معنا چیقاریله ماز . حالبوکه
 بعض واسطه لرله بونلری بربرینه بیتیشدیره رک :

طاووقلر هیفتلکده کزیمبور

هیفتجی اوکوزلرینی قوشبور

دییه جک اولورسه ق تام بر معنا آکلارز . ایشته مختلف
 گلهلری تام بر معنا افاده ایتک شرطیه بربرینه بیتیشدیره رک
 قوللانمغه حمده تشکیل ایتک واو تشکیل ایدیلن شیلرده حمده
 دیرلر .

نمونه

معرضه ایچنه آلتمش گلهلردن برر جمله تشکیل ایدیکز :

(کدی — کاسه — قیرمق) . — (احمد — قاپی — قاپامق) . —
 (منت — اییلک — چالیشمق) . — (دشمن — مملکت — آلتق) . —
 (قریم — تورک — مملکت) . — (تورکلر — اسلامیت — مدافعه
 ایتک) . — (ملت — ماضی — بیلیمک) .

درسه داور سؤاللر

سوزلر نه دن یاپیلمشدر ؟ — گله نه یه دیرلر ؟ — انسانلر یازوب
 قونوشمق ایچون نه قوللانیرلر ؟ — اون دانه مختلف گله سویله یکز ؟
 لفظ نه در ؟ — جمله نه یه دیرلر ؟ — بر جمله ناصل تشکیل ایدیلر ؟

املا و ازبر

آنه جگم . . .

یا تاغمده او بور ایکن
یا داسه باراسه یا قه شارق
بوقلامغه بنی کلن
آنه جگم، منسک آنجاو!

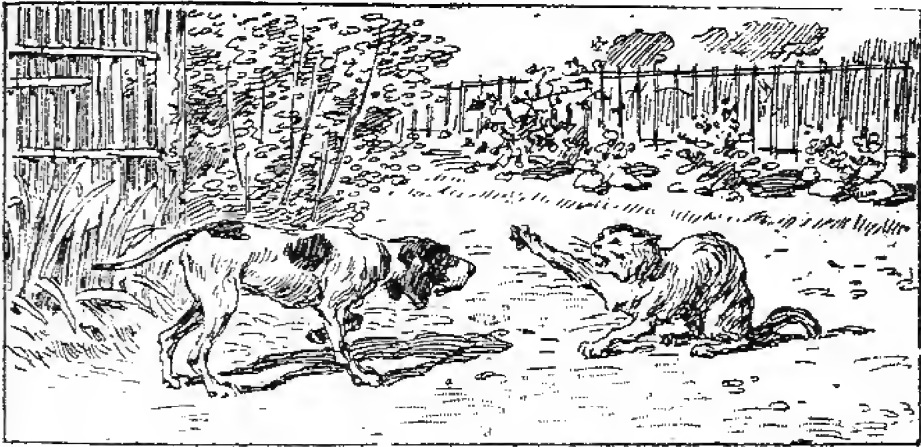
برقباحت ایشلر ایکن،
سوکی ایله یا ایلدیرق
کیمدر بگا سوز سوبله یین؟
آنه جگم، منسک آنجاو!

کو کدہ قمر یار لار ایکن
 پیلر بزلرہ باقہ برہ ر
 ر مجزی تعریف ایدہ
 آنہ ہکم، سنسک آنجواں!

اختیار لوہ کونلر کدہ
 سوکی ایلہ شفقت ایلہ
 کیمدر سنی اوقشایا ہور ؟
 آنہ ہکم، بن ایم آنجواں !

احمد جواد

باغچه کدی کویک

اسم

بنم اسمم احمد (۱) در . او حالده احمد (۱) بنم اسمم در
 دیه بیلیم . — یامور اسمنده برکدی طانیورم . یامور او
 کدینک اسممدر . — بن قونیہ (۲) ده طوغدم . — قونیہ (۲)
 بنم ، طوغدینم شهرک اسممدر .

بر شخصک ، بر حیوانک ویا بر شیئک آدینی یلمدیره کلمه

اسم دیرلر .

(۱) (۲) شا کرده کندی اسمیله دوغدینی شهر ویا قصبه‌نک

اسمی سویله تدیر یله جکدر .

درس دأر نمریندر

— آشاغیده کی جمله لرده موجود اسملرک آلتی چیزیکز

طانید یفکز آلتی چوجوغک اسمنی یازیکز .

<p>آشاغیده کی کله لرک بر شخص ویا بر حیوان ویا بر شی اسمی اولدیغنی یانلرینه یازیکز : علی ، احمد ، حسین ، سداد ، قوش ، پیلیچ ، آت ، بارداق ، رمزی ، طاش ، قلم . نمونه : علی بر شخص اسمیدر . قلم بر شی اسمیدر .</p>	<p>ارقاداشم احمد قونیه ده طوغدی . قونیه احمدک طوغدیغنی شهرک ، احمدده آرقاداشمک اسمیدر . عثمانلی حکومتدن اول قونیه ده باشقه بر حکومت واردی . عثمانلیلردن اول قونیه ده حکم سورمن اوتورک حکومتک آدی سلجوقی حکومتیدر .</p>
--	--

لسانه نمریندری . — آشاغیده کی اسملری بر جمله ده قوللانکز :
عسکر — صنعتکار — قوندوره جی — کومور — ده کیز — ایرماق —
کوندوز — استانبول — تورک — مریخ — چیچک — ساقسی —
وطن — کتابجی — درس — لیلک — قارغه — قار
نمونه : استانبول ، بوتون تورکلرک معنوی پای تختیدر .

املا نمریندری . — آشاغیده کی جمله لرک بوش یرلرینه مناسب
برر کله قویکز :

اولرمزک چیلینکیر یاپار . — قیشین صوبالرمزی
یاقتی ایچون لازمدر . — تورکلرک پای تختی در
— بوکون دنیا ده اک جوق و اک فائده لی ده میردر . —
قاره لردن قورتولق ایچون اولرمزده بسله رز . — ساری
خسته لقلرک اک فناسی در . —

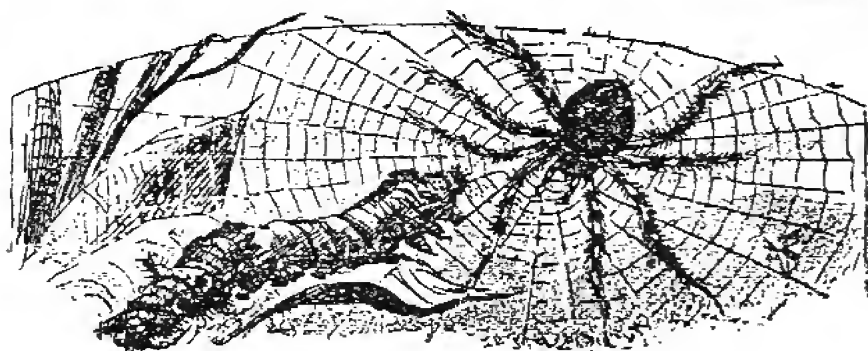

قرائت واملا

چو چو ايله كمرى

سلما مکتبدن يکي کلشدى . او کون تنفس زماننده براز
فضله جه اويناديني ايچون قارنى پک زياده آچيمشدى . همان
باغچه قاپيسنک اوکنه اوطورارق يمک سپتنى آچدى ؛
واوکه يمکندن قالمش اولان پينيرله ا کمکنى يمکه باشلادى .
سلما ، بردن بره ، کنديسندن دائما قاچان کدى نك اسکملهيه
دوغرو ياقلاشدیغنى کوردی . پاموق اينجه و کوزهل سسیله
« مياو ! مياو ! » ديه باغيريوردی . بونى کورهن سلما غایت
منون اولدی ؛ ويمکنک ياريسنى پاموغه ويردى . ا کمک بيتد-
کدن صوکر ا سلما کدى نى قوجاغنه آلمق ايستهدى ؛ فقط
نانکور پاموق زواللى قيزک النى طيرمالادى وقاچدى !

وظیفه . — اوقوتولوب آکلاتدير يلاجق ويازدير يله جقدر .

اورومچك ايله اييك بومچكى

پك كبرلى بر اورومچك

ديدى اييك بوجكنه :

« اورمك ايجون بر آز اييك

« اوغراشيرسك تام برسنه !

« زحمت ايت باق برده بگما :

« بر ديوارى بر كيجهده

« اورمه دهيم باشدن باشه ؟

« ياواشلقدن نه فائده ؟ »

بوكا قارشى اييك قوردى

اورومچكدن شويلاه صوردى :

« سنك آغك نه يه يارار ؟

« سرعت لازم ، بو آشكار !

« فقط شونى بلله مى :

« يارار بر ايش ايشله مى . »

احمد جواد

آرقاداشلرم محمد ايله حسينه الك نه مكمل برما كينه اولديغنى آكلاتيوردم.
 بردن بره بابام « چوجوقلر ايچون مسكين مسكين دورمق عييدر ،
 هايدى براز قوشوب اويناكيز ! » ديدى .

اسم خاص، اسم جنس

بنم اسم « احمد » (۱) در . فقط آرقاداشك اسمى « احمد »
 دكل ، « محمد » (۲) در . ديك كه « احمد » بوتون چوجوقلره
 دكل ، يالكيز بعض چوجوقلره خاص براسمدر : ايسته اونك
 ايچون بواسمه براسم خاص دينير .

فقط احمد (۱) ، محمد (۲) ايله برابر حسين ده برچوجوق
 اسميدر؛ آنجا « هومبور » كله-سى يالكيز بر چوجوغك ويا بر
 قاچ چوجوغك دكل ، بوتون چوجوقلرك اسمى اولديغى ايچون

(۱) شا كرد كندى اسمى ، (۲) آرقاداشك اسمى ، (۳)
 طوغدنى شهر ويا قصبه نك اسمى سويله جهكدر .

بر اسم جنسی در. «یامور» بنم کدیمک ، «بونجور» آرقاداشمک
کدینسک اسم خاصیدر . «کری» کلهسی بوتون بو جنسیدن
حیوانلرک هپسنه بردن ویریلن بر اسم جنسی در .

قونی بنم طوغدیغم شهرک اسمیدر . استانبول ، سمرقندینه
باشقه برر شهر اسمیدر . «شهر» کلهسی بوتون شهرلره
بردن ویریلن بر اسم جنسی در .

بالکز بر شخصه ، بر حیوانه ، دیا بر شیئه آد اولانه اسملره
اسم خاص دینیر : احمد ، محمد ، استانبول . بر جنسده اولانه
لهر شخصه ، لهر حیوانه ، لهر شیئه اویانه اسملره ده اسم جنسی
دیرلر : چوچور ، شهر ، کویک .

از برواملا

شهباز اوغلم

شهباز اوغلم گفته بوروندی ،
مزارینک باش اوجنه سوروندی ؛
نینه سنه رؤیاسنده کوروندی ،
بایغین بایغین کلدی دوشدی یانمه .
وجودینی دلش موسقوف جانوار ،
کوکسندده بر قیزیل ، ده رین یارا وار ؛
یوره کندن قوپوب یارادن صیزار ،
داملا داملا آقار قانی جانمه !
علی اکرم

درسه دائر تحرینلر

باباسی ، احمدی حیدر پاشا	— (شفاهی) آرقاداشلریکزدن
استاسیوننه کوتوردی . چوجوق	اوچنک اسمیله ، بیلدیگکز
اوراده تره نلرک کیدوب کله سنی	اوچ شهر ، اوچ قصبه نك اسمی
سیرایده رک برچوق اکلندی . هله	سویله یکز .
باباسی اونی تره نه بیندیروب کوز	— عبارده تصادف ایده جککز
تیه کوتوردیکی زمان سونجیه	اسم جنسلرله اسم خاصلری بربرندن
نهایت یوقدی .	آیریگکز :

— آشاعیده کی اسملرک نه اسم خاصی اولدیغنی یانلرینه بوش براقیلان
یرلره یازیگکز :

- ۱ . احمد . . . اسم خاصیدر
- ۲ . سلما . . . اسم خاصیدر
- ۳ . نورکیه . . . اسم خاصیدر
- ۴ . فرانسه . . . اسم خاصیدر
- ۵ . استانبول . . . اسم خاصیدر
- ۶ . انکلتیره . . . اسم خاصیدر
- ۷ . لوندزه . . . اسم خاصیدر
- ۸ . سلیم . . . اسم خاصیدر
- ۹ . اوغوزخان . . . اسم خاصیدر
- ۱۰ . سمرقند . . . اسم خاصیدر

۱۱. یاروز . . . اسم ماضیبر
۱۲. فانج . . . اسم ماضیبر
۱۳. اریفور . . . اسم ماضیبر
۱۴. عبدالحق ماسد . . . اسم ماضیبر
۱۵. فضولی . . . اسم ماضیبر
۱۶. کویربلی . . . اسم ماضیبر

وظیفه . — بواسطه حاصلری مناسب برر جمله ده قوللانیگز .

سؤاللر . اسم جنس نهیه دیرلر ؟ — اسم خاص نهیه دیرلر ؟ —
اسم جنس ایله اسم خاص آراسنده کی فرق نه در

توسیع اولونا جق موضوع

اهمالك نتیجه سی

۱. — برکویلی شهره کیشک ایچون بیکیرینی حاضرلار . تام حیوانه بینه جکی صیراده نعللردن برینک چیویسی اولمادیغنی کورور .
۲. — کویلی ، بر چیوینک نه اهییتی اوله بیلیر، دیه یوله چیقار. یوله حیوان طوباللامغه باشلار .
۳. — یوللر تهلهکه لیدر . بردن بره کویلی نك اوکنه خیرسیزلر چیقار ؛ طوبال بیکیرله قاجق ممکن اولمادیغنی ایچون خیرسیزلر هم بیکیری هم اشیاسنی آلیرلر .
۴. — بر چیوی بی اهالك بو قدر بو یوک بر نتیجه ویره جکینی دوشونه مه مش اولان عقلسز کویلی پشیان و مأیوس برحاله کوینه دونر .

قرائت و املا

باغفور دامادسی

تفصیل برنجی صنفك امتحانی درمسه ، ایلکچی به کجمندی .
 مکتب آهیلدیغی زمانه دورت بشه کونه تفصیل مکتبه کلمه دی .
 « دالها نه باشنده ، امتحانه جوق وقت وار ! » دیوردی .
 بیرینك زوربله مکتبه کلمه یکی کوندر ، نیجونه کلمه دیکنی صورانه
 آرقاداشلرینه لهب بو بولده جواب دریوردی .

کوندر کجیور ، تفصیل حاله هالیشموردی . « برکونده نه
 اولور ؟ بوکونه هله برار اوبونه اوبنایا بعمده آرتق یاربنده
 هالیشمغه باشلورم ! » دیمکده ایدی . فقط کوندر کجیور ،
 تفصیل حاله یارینی صایقه دیوردی . نهایت برده به امتحانه

زمانی کلدی ؛ سزبی مسکینلکله یگیرده تنقیو طبیعی دوری
صنفره قالدی .

کوکده داملا داملا باغمور باغلا ، او داملا برده
بیریکمیر ، نهایت برلشوب بردهره هاله کلیر . دهره لده آیری
آیری آقوب قوصقوجه ده کینلر وجوده کتیر . اکر بر داملا
باغمورک الهیمی اولاس ، دیاده نه دهره ، نه ده ده کینر بولونوردی .

ازبر و انشاد

دهره

سویله بکا کوزهل دهره
صاف سولرک نردن چیقار ؟
نره لری اوقشار ، ییقار ،
یا کیتدیگک محل نره ؟

— داغلر باشی دوغدیغم یر ؛
بابام : بولوط ؛ آنام : صاغناق ؛
بشیکم بر براق قاینق ،
که ، چیچکلر اونی ئورته را !

جواد

مفرد، جمع

هو هوو ، كدى ، لافند دیدیکمز زمان خاطریمزه برچو-
جوق ، بر كدى ، بر كاغد كلير .

ایكى ویا داهای زیادہ چو جوق ایله ایكى ویا داهای زیادہ کدیدن،
كاغددن بحث ایستدیکمز زمان ده هو هوو قلر ، كدیلر ، لافندر
دیرز .

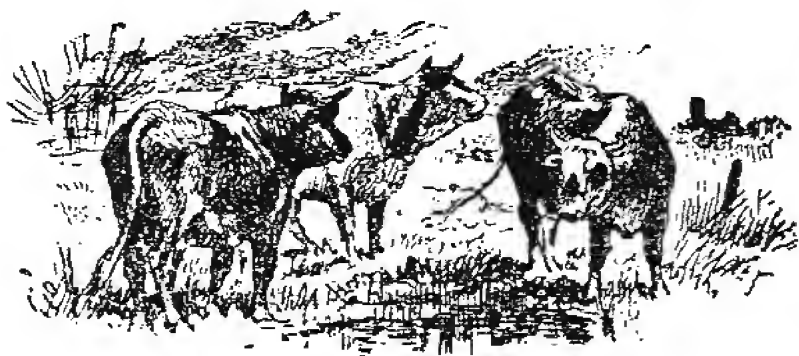
دیك كه اسملر بر شخصی ، بر حیوانی ، ویا بر شیئی کوستر-
دكلى زمان باشقه ، ایكى ویا داهای زیادہ شخصی ، حیوانی ،
شیئی کوستر دكلى زمان باشقه شكلده قوللانیلیر .

اسملر یالكز بر شخصی ، یالكز بر حیوانی ، یالكز بر شیئی كو-
ستر دكلى زمان « مفرد » حالنده ، « مفرد » شكلنده درلر؛
انسان ، آت ، كتاب .

اسملر ایكى ویا داهای زیادہ شخص ایله ، ایكى ویا داهای زیادہ
حیوانی ، شیئی کوستر دكلى زمان ایسه « جمع » حالنده ، « جمع »
شكلنده درلر : اولر ، کوپكلر ، چو جوقلر .

درسہ دائر نمبرلر

كل ، للاق ، یاسمن چیچكلرك	— آشاغیده کی اسملرك مفرد
اك كوزه لیدر . - كللى ، لیلاقلى	حالنده ، مفرد شكلنده اولانلى
یاسمنلى اولمایان باغچه لريك خوشه	ایله جمع حالنده ، جمع شكلنده
كیتمز . - بهار و یاز موسملرى	اولانلىنى آیریكنز :
چیچك موسمیدر .	

قراثت واملا

اوج اوکوز

کوبنده اُلی اوزاق بر چاییرلقده اوج کنج اوکوز برابرجه
 اوتلا بولردی . دأما عین آخیرده یاشایانه بو هیوانلار اوقدر
 دوست اولمشلردی که بر دقیقه ییلد بر برلرندمه ابریلما یور ، غایت
 اُلی کچینورلردی . برکونه او هواره قورد ایندیکنی طوبیقلری
 حالده بو اوج ارقاداسه اصل تناسله اتمده هر دقتکی کبی
 کزملکه چیقیریلر . بر برلرندمه آبرطایانه اوج فوتلی هیوانه طبیعی
 کوچوک بر قوردده قورقوب چکمنزلردی . فقط هر نه دنه قیرده
 اوتلارکن آره لرندمه بر قارغا چیقیردی ؛ هیمی بر برینه قیزدب
 آبری آبری اوتلامغه باشلادیلر . اوکوزلرک آبریلما سنی کوزه نلرین
 قورد بونی کوربر کورمز هئمانه کلوب اوچنی ده بر بر ییری .
 وظیفه . — اوقوتولوب آکلا تدیربله جق و توسیع ایتدیربله جکدر .

اسملرک جمعی

یوقاریده بر جهوهوه رسمی
کوریهورسکزه، آشاغیده کی رسمده
ایسه بر چوق جهوهوقلمش یورلر.
«جهوهوه» کلهسی یالکز بر شخصی
کوسترن بر اسم اولدیغی ایچون
«مفرد» حالده «مفرد» شکلنده
بولونیور.

«جهوهوقلم» کلهسی ایسه بر چوق شخصی کوستردیکی ایچون

«جمع» حالده «جمع» شکلنده
بولونیور.

او حالده بر اسمک مفرد
ویا جمع اولدیغی آکلامق

ایچون نهایتنه باقالی . صوکنده «ر» بولونان اسملر «جمع»
صوکنده «ر» بولونمان اسملر «مفرد» شکلنده در :

جهوهوه [مفرد] — جهوهوقلم [جمع]

بر اسمک کوستردیکی شخصک ، جهوانک دیا سینگ برده
زباده اولدیغی آکلاموه ایسترسک او اسمک نهایتنه بر «ر»
کنیرمیلی .

درس دائر نمبرندر

— آشاغیده کی اسملری جمع	— آشاغیده کی اسملری مفرد حالنه،
حالنه ، جمع شکلنه قوییکز :	مفرد شکلنه قوییکز :
چوجوق	باغچه لری
او	دیوار لری
تارلا	اُ کینلری
کتاب	جله لری
کویلی	خالجیلر طوقور .

توسیم اولونا جق موضوع

غارغانك صوکی

- « ۱ » . - بر ایلک بهار کونی ایکی آرقاداش برقصه یه
 کیدیورلردی [نیچون؟ هوا ناصل؟ یول ناصل] - « ۲ » . -
 یولده قونوشه قونوشه کیده رلرکن حسین یرده بش غروش
 کوردی وهان اکیلوب آلدی [محاوره لری؟ چیره کی کورده
 حسینک حالی] - « ۳ » . - آرقاداشی علی چیره کی پایلاشمالرینی
 تکلیف ایتدی، فقط حسین قبول ایتهدی. غاوغایه باشلا دیلر.
 - « ۴ » . - غاوغا ائناسنده چیره ک یره دوشدی . غوغانی
 دیوب کلش اولان برچوجوق یاواشجه پاره یی آلوب صاوشدی.
 ایکی احمق حالا دوکوشیورلردی. - « ۵ » . - پولیسلر بوا یکی
 آرقاداشی آلوب کوتوردیلر . - « ۶ » . - نتیجه اخلاقه .

اسم خاصلرك جمعى

« اسم جنسلى » جمعه مك ايچون صوكلرينه بر « لر »
 كتيرمك كافيدر . فقط « اسم خاصلر » ايچون بويله دكلدر :
 اسم خاص يالكىز برتك شخسه ، برتك شيئه مخصوص اولدينى
 ايچون اساساً جمع قبول ايتمز . جمع قبول ايتسه ، بردن فضله
 بولونماسى لازم كليركه اوزمانده اسم خاص اولماز . مثلاً « ييلديرم
 بايزم » ياخود « بارباروسى » يالكىز برر شخصك ، « استانبول »
 و « سمرقند » يالكىز برر شهرك اسميدر . بناءً عليه اونلرك
 ايكنجيسى ، اوچنجيسى يوقدركه جمعه مك قابل اولسون .

يالكىز بعضه نادر هاللرده اسم خاصلر جمعه نير :

ييلديرملر ، بارباروسلر هر زمان يتيشمز !

استانبوللر ، سمرقندلر فتح ايتك هرملك كارى دكلدر !

ييلديرملر ، بارباروسلر ديمك « ييلديرم » و « بارباروس » مرتبه سنده
 بويوك آدملر معنا سنده در ؛ استانبوللر ، سمرقندلر ديمك ده
 « استانبول » و « سمرقند » درجه سنده بويوك و كوزل شهرلر مقامنده در .
 يعنى بو صورتله اسم خاصلرك جمعه نيمسى حقيقى دكل اعتباريدر .
 برده ملتلك و تاريخى عاليله لرك اسملى بعضاً جمع حالنده
 سويله نير : « نوركلر » ، « طائلر » ، صوقولولر » كى . فقط نها .
 يتلرنده كى « لر » اداينه رغماً بوجعه نيمده حقيقى دكل اعتباريدر .

ازېر و انشاد

کوبلی قولوبه سی

باجاسندن دومان توتن قولوبه یی کوردکمی ؟
 پک بختیار بر کویلونک اوجاغیدر اوراسی ؟
 کوچوک قوشلر اطرافنده هیچ دورمایوب توترلر ،
 بر یتشمش یاوروسی ده شو یشیلک تارلاسی .

یولک بر کون بویرلره دوشر ایسه ، آرقاداش ،
 یالکیز ، یورغون قالیر ایسه ک... دورمه هان کیت ، صاواش ،
 چال قاپی یی ، کویلو سکا سه وینه رک بر ویریر .
 اوجاق یاقار اوشو یورسه ک ، آجسه ک یمک کتیریر .

آیریلیرکن بولاجقسک اونک ایچون قلبکده
 اونودولماز محبتلر ، اونودولماز حرمتلر ،
 بر چوق زمان آ کاجقسک او بختیار کویلو یی
 بورالرده یتیشیور اوردومنه عسکرلر !

ح . فهمی

قىرلانغىچ ياورولرىنى كۆرەن سىداد «نە كۈزەل قوشىجىزلىر!»
دېيە باغىردى .

تەسىر ھالى

قىرلانغىچ ياورولرىنى كۆرەن سىداد «نە كۈزەل قوشىجىزلىر!»
دېيە باغىردى ؛ ھالبۇكى ياورولرىنە يىپەك كىيىمەن ئانەلرىنى
كۆردىكى زامان «نە شەققىلى قوسى ! ياورولرىنى نە چوق
دوشۇنىور !» دېمىشىدى . «قوسى» ايلە «قوشىجىز» آراسىندە
بىر فرق وارەكى سىداد ايكىسىنە آيرى آيرى يىلردە قوللاندى ؛
يەنى ياورولردىن بىر ئايدە رەن «قوشىجىز» ئانەن بىر ئايدە رەن
«قوش» دىدى . طبقى بونىك كىيىم ، بويۇك كىيىم «كىيىم» ،

ياوروسنه «كويچك» دېر ز. عين كلمه نك آخريته كلمه معنای د كيشدېرن

جك، جكز، جق، جغز

اداتلرينه «تصغير اداى» دینور؛ ونهائتلرينه بوادات علاوه

ايدلمش اسملره «اسم تصغير» نامى ويريلير. مثال:

أو: أوهك — أوهكز

قیز: قیزمه — قیزمهز

براسمك صوكى ضيف ايسه نهائته كتيريله جك تصغير اداى ده

خفيف اولور: «هك — هكز» كې. مثال: «كوى [كويچك،

كويچكز]. اكر براسمك صوكى «ثقل» ايسه نهائته كتيريله جك

تصغير اداى ده ثقل اولور: «همه — همهز» كې. مثال:

«ياورر [ياوررهمه — ياوررهمهز].

حسين بالقان محارب سنده شهيد اولان باباسندن بحث ايدى ركن

دائما ايجنى چكه رك «بابا همم!» دېر. بنده كچن كون سوقاق

اورته سنده قالمش فقير برقادين كورنجه بلا اختيار «زاواللى

قادىنجى» ديدم. حالبوكه نه حسينك باباسى نه ده بنم كوردى كم

قادين كوچوك دكلردى. بويله اولديعى حالده اونلر حقنده ده

تصغير اداى قولا نمه من صرف مرحتدن، سو كيدن ايلرى

کلدی. شو حالده دیمک اولیورکه اسم تصغیر هر زمانه کوچو کلکه
دلالت ایتمز، محبت و مرصحنده دلالت ایدمیلیر.

درسه عائد تمرینلر

— آشاغیده کی اسملری تصغیر ایدیکیز؛ واونلرک هانکیسی کوچو-
کلکه، هانکیسی محبت و مرصحنه دلالت ایدیورسه آیریکنز :

اودا	اودا	دلالت ایدر
بابا	بابا	دلالت ایدر
عسکر	عسکر	دلالت ایدر
باغچه	باغچه	دلالت ایدر
قوزو	قوزو	دلالت ایدر
دوه	دوه	دلالت ایدر
دادی	دادی	دلالت ایدر
حکومت	حکومت	دلالت ایدر
دایی	دایی	دلالت ایدر
کتاب	کتاب	دلالت ایدر
آغابک	آغابک	دلالت ایدر
یاورو	یاورو	دلالت ایدر
کول	کول	دلالت ایدر
قادین	قادین	دلالت ایدر
قوطو	قوطو	دلالت ایدر
قلم	قلم	دلالت ایدر
آغاچ	آغاچ	دلالت ایدر

بوقاریکی اسملرک تصغیر هالدرینی مناسب برر جمله ده قوللایلیکنز.

قرائت واملا

بايقوسه ايله كوكرجين

بايقوش كنديسنى چوق بكنمش ، كبرلى بر حيواندر .
 كوزلرينك و سسنگ كوزهللكنه اوقدر اينانيركه كنديسندن
 باشقه هيچ بر قوشده اويله كوزهل كوز بولونماديغنى ادعا ايدەر .
 بونك ايچون هيچ بر قوش ايله آرقاداش اولمغه تنزل ايتمز .
 فقط، ايشك دوغروسى، باشقه قوشلر اونى هيچ سومزلىر ؛
 وخوينك كوتولكنى بيلدكلى ايچون يانسه بيله اوغرامازلىر .
 خوينك قالغنى بيلمه ين عقلسىز قوش بر كون ناصلسه نازك
 و كوزهل كوكرجينى ياقالا يوب اوكا دردينى دوكر ؛ هيچ
 كيمسه نك كندى يانسه اوغراماديغنى يانه ياقيله آكلاتير . يالان
 سويله مكي هيچ سومه ين كوزهل كوكرجين او شكايىتلىرى
 ديكلاه دكدن صوكر ا ديركه :

— هيچ شكايىت ايمه يكز . سز، نه زمان اطرافكزده كيلرى
 سه ودر، اونلرله دوست اولور سه كز، اونلرده اوزمان سزى
 سه ودرلر . .

ازبیر و انشاد

قار

هر طرفه قار ، قار ، قار . . .
 روزگارده اینر ، قارقار .
 بولوطر اوبك اوبك
 سیریر پیاصه کله بك :
 سورر سورر اوجارلر ،
 نیرنه برک قاجارلر ،
 روزگارده بول آجارلر . . .

آرنجه باشرده باش آق

باغیچہ ، سوقاق ، دام ، صاباج !
 برلر دورغونہ ، کوك دونون
 هوا بور غونہ ، بوغونون . .
 سینہ سینہ یاغانہ قار
 آغاج یاراق ، دال آرار ،
 مسنر ، اولری صارار . .

ع. علوی [چوچوقلرمنہ نشیدہ لر]

توسیع ایدیلہ جك موضوع

بر قوشك مطبوسی

«۱» — قیشین قار هر طرفی قاپلادینی زمانلر ، صیجاق یمك اودا.
 سندہ عائله جه طعام ایتك نه سعادندر — «۲» — آنا ، بابا ، قار.
 ده شلر پنجره دن دیشاریده کی بیاض قار طبقه لرینی فرحلی فرحلی سیر
 ایدہ لرلر . — «۳» — باباسی کوچوک سلیمه او ائاده صوئوقدن
 تیرہ یں ، کومورسز ، ا کمکسز زاواللی فقیرلری خاطر لاتیپ . — «۴»
 — قار طبقه سی آلتندہ قالان قیرلرده ییه جك هیچ برشی بولمایان
 کوچوک بر قوش هر آقشام یمك اوداسنك پنجره سنه کلیر . —
 «۵» . — سلیم اتمک قیرینتیلرینی پنجره نك اوکنه دوکر و بویله جه
 قوشجغزی بسلر . — «۶» . — قوشجغز بوسایه ده بوتون برقیش
 یاشایه بیلدی . — «۷» — نتیجه اخلاقیه .

سليمك كويكى

اضافت

سليمك كويكى ديديكمز زمان كوپكك احمده ياخود محمد
عائد اولمايوب سليم . عائد اولديغنى بيلديرمش اولويورز .
« كيراز آغاهى » ديديكمز زمانده ، آغاج اسمنى ، اولنه كتير
ديكمز كيراز كلمه سيله ديكر آغاجلردن آيرييورز .

« قايى نك آناختارى » ، « شكر قوطوسى » ، ديديكمز زمان ينه
« آناختارك » ، قاييه عائداناختار ، « قوطو » نك شكر قويمغه مخصوص
قوطو اولديغنى آكلاتمش اولويورز .

كويه ، قادينلرك سوس ايچون قولاقلىنه طاققلرى
خلقه نك اسميدر . فقط كويه نك بر چوق نوعى واردر .

ایشته آلتوه کویه دیدیکم زمان، آلتون کله سیله، بحث ایتدیکم
کویه نك نوعنی بیلدیریورم . بر اسمك کیمه عامه ، دیا نیه
مخصوص اولد یغنی بیلدیرمك ، یاخود نوعنی ، یعنی نه ده بایلدر یغنی
طایفه، خیرصه ار اسمك معناسنی تماملاموه ایچونه اولد بر
کلمه کنیرمکه اضافت دیرلر .

بر اسمك معناسنی تماملایان کله یه او اسمك «متمم» ی دیرلر .
«اسم» ایله «متمم» ك ایکیسه نه بردن «ترکیب اضافی» نامی
ویریلیر .

درسه دائر تمرینلر

— آشاغیده کی ترکیب اضا-	— آشاغیده کی اسملردن برد
ی کوستریکز .	ترکیب اضافی یاپیکز .
استانبول نورکیه نك یانتختی	قایی، آناضار- او، طام-
در . - هر مملکتك لسانی	ارهاوه ، سوپورکه - مرمره ،
باشق در . - جام آغابی قیشین ده	ده کیز- کل، فداه- کوموسه ،
یشیللکنی محافظه ایدر . - بور دیمزك	قویه - محله ، بلکچی - مکتب ،
هر کوشه سی بر جنتدر . - قیسه	معلم - اودا ، پنجره - الما ،
کیچه لری آتیه باشی فوسه اولور .	آغاج - وطن ، محبت - احمد ،
	کتاب .

اضافت تمرینلری

— آشاغیده کی جمله لرده بولونان ترکیب اضافیلری کونیه ریکلز

واسم ایله منتهی آیریکلز :

وطنك طوپراقلى قدر مقدس برشى يوقدر . - عثمانلى بايراغى
شيمدى يه قدر دنيانك هر گوشه سنده يوكسه ليش ، آوزوپا ، آسيا
و آفريقايي بيللرجه تيره تمشدر . - پادشاهلر ملك قدرتى قارشيسنده
اوروپانك اك بويوك حكمدارلرى آلتون تختلى اوزرنده تيره رلردى . -
آقى ده كيزك قيبلىرنده حالا بارباروسك شانلى خاطره لرى ياشار . -
تورك وطنى روم ايليدن باشلايه رق روسيانك ايچريلرينه ، چين حدودلرينه ،
سبيريا اووالرينه قدر امتداد ايدهر . - دشمنلرك زنجيرى آلتنده ايكله ين
اسير قارده شلى قورتارمغه چاليشق هر توركك وظيفه سيدر . - بر
چوجو غك بشيكنى ساللايان هر آنه ، وطن دشمنلرندن نفرت وانتقام
حسنى يا وروسنك يوره كنه صوقا ليدر . - يريوزنده كى اسلام مملكتلرى
فرانسه ، انگلتره ، روسيا حكومتلرينك استبداد و تحكى آلتنده
ايكله مكده در .

املا

بو بوديكم زمانه . .

بو بوديكم زمانه آرتوق مكتبه كيتمه هكم . اورقت نه باريله هوم
وظيفه لرسم ، نه ده اركه نيله هك درس لرسم اوله هوم . فقط بو بوديكم
زمانه داهافضله هاليشه هفهم ، داهافضله بو ريله هفهم . بلكه بو كونه
اكله نديكم قدرده اكله نه ميه هكم . ابته اوزمانه بو كونلرى
مناظر لايرون هومو قلفده نه قدر مسعود اولر يغمى آكله ميه هفهم .

قرائت و املا

صبيحہ نك اوداسی

«صبيحہ» تمیزلکی، انتظامی پک سوہر. اوداسنہ کیردیککنز
زمان ہرشیئی یرلی یرندہ بولورسکنز. البسہ لری دولابده، کتابلری
چکمچہ دہدر.

اودانک دوشہ مہسنہ باقدیغکنز زمان دہ تمیزلکنہ شاشار۔
سکنز: «صبيحہ» نك ماصاسنك اوستی نہ قدر تمیزسہ، اوداسنك
دوشہ مہسی دہ اوقدر تمیزدر. نہ دیوارلردہ، نہ قاپی دہ پارمق
لکہ لری کورور. نہ دہ صاندالیہ لردہ برانتظام سزلق بولورسکنز.
انتظام پک ای برشیدر. ہرشیئک کندینہ مخصوص بریری
اولمالی، ہرشی یرلی یرندہ بولونمالیدر.

قرائتہ دار نمبرندر

— (شفاہی) «۱» صبيحہ نہی	«۳» اوداسنك دوشہ مہسی ناصلدہ؟
سوہر؟ — «۲» البسہ لری نرہ دہ،	«۴» انتظام ای برشیدر؟ — ہر
کتابلری نرہ دہدر؟	شی نرہ دہ بولونمالیدر؟

ترکیب اضافی

« احمدك قلمی » دیدیکم زمان بر ترکیب اضافی یا ہمیش

اولویورم. بو ترکیب اضافیده « قلم » اسمك

کیمه غائد اولدیغنی بیلدیرن « احمد » کلمه سی

بر متهم اولویور. فقط « احمد » ایله « قلم »

اسملرندن بر ترکیب اضافی یا همق ایچون

متهم « احمد » دن صو کرا بر « ك » « قلم » دن صو کرا بر

« ی » کتیریورم .

« مصطفیٰ نك چانطه سی » دیدیکم زمان ینسه بر اضافت

یا پیورم . یالکیز بوراده متهم اولان « مصطفیٰ » دن صو کرا « ك »

یرینه بر « نك » ، اسم اولان « چانطه » یه ده « ی » یرینه بر « سی »

علاوه ایدیورم .

ترکیب اضافی یا همق ایچون متهمك نرباقته « ك » ، اسمك

نرباقته « ی » کتیریلمیر: احمدك قلمی کبی .- متهمك نرباقتنده

« ا ، و ، ی ، ه » هر فلرنده بری وارسه « نك » کتیریلمیر:

علینك کتابی ، کبی .- اسمك نرباقتنده بوقاییده کی هر فلرنده بری

وارسه « سی » کتیریلمیر: سلیمك هغه سی ، کبی .

ك ، نك

ی ، سی

درس دأر نمبر

— بوش براقيلان يرلره بر	— بوش براقيلان يرلره بر «ك»
«ی» ویا «سی» کتیریکز :	ویا «ك» کتیریکز :
— سوقاغك چامور . . .	— اودا . . . پنجره سی
— أولك قانی . . . محله نك بکچی . .	— مردیون . . . باصاماغی
— مکتبک خواجه . . .	— سوقاق . . . قالدیریمی
— کتابک قاب . . . محررک	— مکتب . . . دیواری
— اسم . . . علینک قورقو . .	— بوروسی . . . تنجره . .
— دره نك شارلی . . .	— قاناغی — استانبول . . هواسی .
— یوقاریده کی اضافتلك اسملر .	— یوقاریده کی اضافتلك متم لرندن
— ندن صوکره نه ایچون «ی» ، نه ایچون	— صوکره نه ایچون «ك» ، نه ایچون
«سی» کتیردیککزی سویله ییکز .	«ك» کتیردیککزی سویله ییکز .

املا

مطبعه

انسانلر اوزونه مدت یازیسز ، طغرسز ، کتابسز یاشا دیلر . آسپاده چیلیلر ، مطبعه ده انک اول استفاده ایتدیلر . اورویاده بویک فامده لی صنعتی انک اول «غوشنرخ» اسمنده بر آطانه ایجاد ایتدی . بزم مملکتزده ، موالئأسف ، مطبعه چیلیر اورویاده یلک صوکره یاشایا دیلر . «ابراهیم منفرد» اسمنده بر ماهار مهرنریسی نك همتیده اول اسکدارده بر مطبعه آچیلدی بر هرور فامده لی کتابلر باصیلدی ونشر اییلدی . فقط مطبعه چیلنلک بزده لایقیده نعمی آجاق آلتمه بتمه سئلک برشیر .

تکرار

اسم — مفرد ، جمع — تصغیر حالی — اضافت

۱ . اسم نهیه دیرلر ؟

بر شخصک ، بر حیوانک ویا بر شیئک آدینی بیلدیره کلمه

اسم دیرلر .

مثال : جوبانه ، کویک ، اُر .

۲ . اسم خاص نهیه دیرلر ؟

یالکز بر شخصه ، بر حیوانه ویا بر شیئه آد اولان اسملره

اسم خاص دیرلر .

مثال : استانبول ، احمد ، قونییه .

۳ . اسملر نه زمان مفرد حالنده درلر ؟

اسملر یالکز بر شخصی ، یالکز بر حیوانی ، یالکز

بر شیئی کوستردکلری زمان مفرد حالنده درلر .

مثال : برآت ، برکتاب .

۴ . اسملر نه زمان جمع حالنده درلر ؟

اسملر ایکی ویا داها زیاده شخص ایله ، ایکی ویا داها زیاده

حیوانی ویا شیئی کوستردکلری زمان جمع حالنده درلر .

مثال : چوهو قلد (ايكي ربا داهازياده چوهووه) .
 اولر (ايكي ربا داهازياده او) .

۵ . بر اسمي ناصل جمع حالته كتي ره بيليرز ؟
 بر اسمي جمع حالته كتير مك يعني او اسمك كوسترديكي
 شخصك ، شيك ويا حيوانك بردن زياده اولديغني آكلاتمق
 ايسترهك نهايتنه بر « لر » علاوه ايده رز .

مثال : قلم — قلملر .

۶ . بر اسم نه زمان تصغير حالته در ؟
 بر شيك كوچوكلا كندن يا خود او كاكارشى مرحمت و محبتدن
 دولايى بر اسمك نهايتنه « مك ، مكز ، چوه ، جفز » ، ادا تلرندن
 برى بولونورسه او اسم ، تصغير حالته در .

مثال : كرى [كرىك ، كرىمكز] — قارىن [قارىنجى ،
 قارىنجز] .

۷ . — اضافت نه يه ديرلر ؟

بر اسمك كيمه عائد ويا نه يه مخصوص اولديغني بيلدير مك ،
 يا خود نوعنى يعنى نه دن ياپيلديغني طائيق ، خلاصه او اسمك
 معناسنى تماملامق ايچون اولنه بر كيمه كتيرمكه « اضافت » ديرلر .
 « اسمك » ك معناسنى تماملايان كلمه يه « متمم » واسم ايله متممك
 ايكي سنه بردن « تركيب اضافى » ديرلر .

مثال : سليمك كويكى ، كيراز آغاجى ، آتونه كوي .

فہمیل نمبرنری

آشاغیدہ کی کلمہ لری تحلیل ایدیکز : سلیم ، ارکک اسم خاصی

سلیم	یاپراق	قلم	چوجوق
عایشہ	آغاگلر	ادرہ	قیز
آن	واردار	چیچک	نکیر

کلمہ تشکیلی

آشاغیدہ کی کلمہ لریک یا نلرینہ بر « لک » ویا « لقی » کتیریکز :

اوت	چاییر
کولک	طاش
آغاچ	یم

توسیع ایدیلہ جک موضوع

برعسکر مکتوبی

« ۱ » . — سفر برلک اعلان اولوندی ، حسین آرقاداشلریلہ برابر ارضرومہ کوندرلدی . — « ۲ » موسقوفلرلہ محاربہ آچیلدینی جہتلہ حسینک طاہوری ایلریدہ کی بردشمن موضعہ هجوم امرینی آلدی . — « ۳ » . — موضعہ کی دشمن بزم هجوم ایدہن قوتزدن فضلہ ایدی ، فقط عسکرمنک فدا کارلنی سایہ سندنہ برکون شدتلی محاربہ دن سوکرا رجعتہ مجبور اولدی . — « ۴ » . — حسین ، طاہورینک بایراقداری اولمشدی ، دشمن موضعہ آل بایراغیزی اولا او دیکدی . — « ۵ » . — قہرمان حسین بایراغی دیکدکدن سوکرا ، قاچان دشمنک آتدینی بر شراپنل دانہ سیلہ باجاغندن یارہ لاندی . — « ۶ » . — حسین شیمدی ارضروم ہلال احمر خستہ خانہ سندنہ در . بوتون بو باشندن کچنلری کویدہ کی والدہ سنہ برمکتوبلہ آ کلاتیور .

قرائت وقواعد تطبیقاتی

قوسه ایله جو جو

مینى مینى ملیحه باغچه ده کی کراز
آغاچك یشیل دالری اوزرینه قونمش

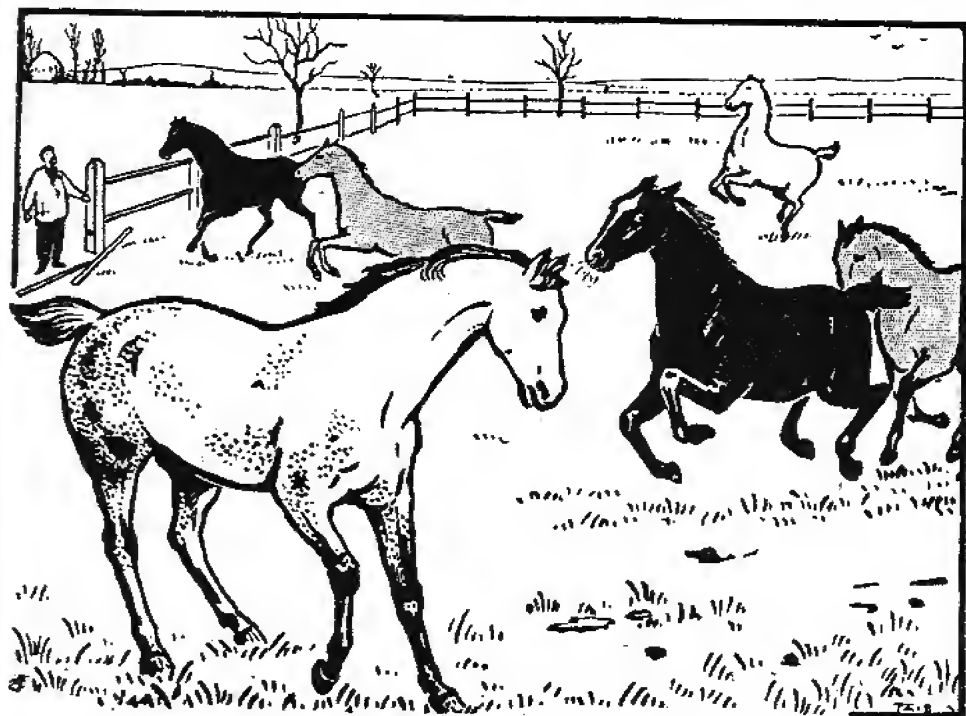
اوافق وکوزهل بر قوش کوردی . سویملی حیوانك دال اوزرنده
زییلا دیغنی کورهن ملیحه سوینجندن آلرینی چیرپارق ایجری یه
قوشدی . اوافق بر صاندالیه ایله کوزهل بر قفس آلدی .
صاندالیه یی آغاچك یاننه یاقلاشدیره رق اوسته چیققدن صو کرا،
ایچنده داری دانه لری سرپیلی قفسی قوشه کوستردی .

— سویملی قوش ، کل بو کوزهل قفسه کیر !

دیدى . کوچوک قوش قیزجغزك بوسوزینه کولدی و دیدی که :

— مینى مینى خانم ! بن شیمدیکی حیاتمدن پك ممنوم .

بویله حر یاشامق بنم برنجی املمدر . چویلردن یایدیغم یووا
بنم ایچون اك سوسلی قفسلردن داها کوزهلدر .

صفت

یوقاریکی رسمده ایکسی سیاه، ایکسی بیاض، ایکسی ده آل
اولق اوزره آلی دانه آت وار. بو آلی حیوانک اسمی ده اتدر.
یالکز ایکسی سیاه، ایکسی بیاض، ایکسی ده آل اولدینی ایچون
او آتلی بری برندن آییره بیلورز. سیاه، بیاض، آل
کلهلی آلی آدن هر برینک رنکنی بیلدیریور. بونک کی،
براسکی کویری ایله بر یکی کویریدن بحث ایتدیکم زمان
اسکی، یکی کلهلی، هرایی کویرینک ناصل اولدینی کوسترمش
اولویور. اوحالده سیاه، بیاض، آل، اسکی، یکی کلهلی بر

صفت در . صفتلر بر شخصك، بر حيوانك ويا بر شيك حالي،
يعني ناصل اولديغني بيلدير لر .

بر شخصك، بر حيوانك ويا بر شيك ناصل اولديغني بيلديرده
كلمه لره صفت دير .

بر كوهوك چوجوق ؛ بر سياه آت .

درس داور نمريندر

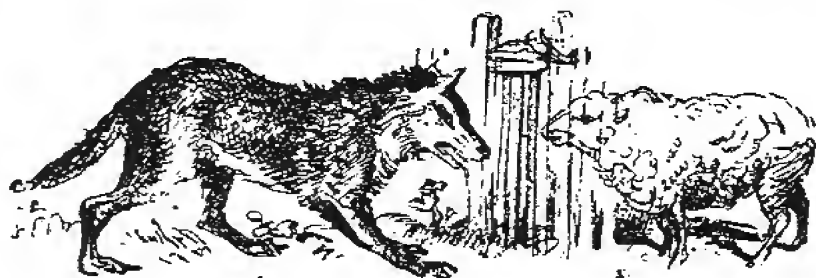
— ايكي شخص، ايكي حيوان،
ايكي شي اسمي بوله رق يانلرينه
ناصل اولدقلريني بيلديرمك اچون
بر صفت كتير يكرز .
— بوش براقيلان ير لره مناسب
صفتي كتير يكرز :

قارغا در قيرمزي
چام آغاجي . . . در صاري
كو كورت . . . در بياض
سود . . . در سياه
قان . . . در يشيل
موسقوف . . . در صوئوق
تارلا . . . در وحشي
اويون . . . در بويوك
هوا . . . در تهلكهلي

شفاهي تمرين: كوزلر يكرز رنكي
نه در ؟ — صاچلر كز نه رنكده،
ديشلر كز نه رنكده در ؟ — ائوابكرز
رنكني سويله ييكرز .

تحريري تمرين: آتيده كي عبارهي
يازه رق اسملرك آلتنه بر، صفتلرك
آلتنه ايكي چيز كي چيز يكرز :

بويوك صنفك بياض ديوارينه بر سياه
تخته ايله بر جاملي دولاب قويديلر .
بر طرفنه ده بويوك، كوزهل بر
خریطه آسديلر . — معلم افندي
صنفده كي تنبل، ياراما زچو چو قلري
برر برر درسه قالديره جق . درسمن
هيچ زور دكل، فقط مسكينلره
نه دنسه چوق آغير كليور . تنبللكر نندن
دايما جزا آليور لر .

قرائت وقواعد تطبیقاتی

عقلی قوزو

برکونه آناطولیدره برهیفتمکله قورد اینر. قوردک نه رهشی
 برههوانه اولدیغنی ییلن اختیار برقبونره ههمانه قوزونک یانه
 قوشوب ایسی اولما آکلانیر. عقلی قوزو او آقشام آغیلک قاپیسندره
 دورورکن اوزاقدره یاداسه یاداسه کویکه بکزههین برههوانک
 کلدیکنی کوردور. « قورد کلپور ! » دیه ههمانه ایجری کیره رک
 بارماققلی قاپی بی قایار. برآز صوکر ا قورد قاپونک اوکنه کلیر.
 نزاکنده : « مینی مینی قوزو ، بن تا کری مسافری بم ، قاپی بی
 آج ده کیره بم . » دیر . قوردک هیده لار لغنی ییلن عقلی قوزو
 کولرک شو هوابی دیرر : « تا کری مسافری ، هوسه کلرک .
 فقط قاپینک اناختاری بندر دکل ؛ کیره بم ده قاپیجی هوبانه کویکنی
 هاغیره بم . » عقلی قوزونک بو آلاینی آ کلایانه قورد ههمانه
 قورقوسندره قایار .

ترکیب توصیفی

بر شخصک، بر حیوانک، بر شیئک ناصل اولدیغنی بیلدیره
یعنی اونلری توصیف ایدره کلهله صفت دینلدیکنی سویله دک.
صفت جمله آراسنده طبعی تک باشنه قوللانیلماز، مطلقا بر شخصی،
بر حیوانی بر شیئی توصیف ایدره : عقلی آدم ؛ سیاه آت ؛ اسکی
کوری ، کی . توصیف ایدیلن شخص، حیوان، شی اسملری
موصوف نامنی آلیر و دائما صفتده صوکر اکلیر . توصیف
ایدهن صفتده توصیف ایدیلن اسمده حاصل اولان بو ترکیبه
ترکیب توصیفی دیرلر :

جالدیشقانه [صفت] چوجوق [موصوف]

کوزهل [صفت] کدی [موصوف]

بویوک [صفت] شهر [موصوف]

نمونه

آشاغیده کی صفت واسملردن ترکیب توصیفی تشکیل ایدیکز .

اوزون - قیصه - اسکی - یکی	آدم - چوجوق - قادی -
صاری - سیاه - مور - ظالم	خواجه - دشمن - منکشه - بابا -
خائن - کوزهل - معرفتی - عقلی -	قاردهش - وطن - چمن - تارلا -
قالین - اینجه - وحشی - یشیل -	قوش - مملکت - سیس - دالغا -
فیریق - تنبل - بویوک .	ده کیز - صوبا .

نمونه : خائن دشمن

مرحتلی آغابك كوجوك قاردهش

سماعی صفتلر، قیاسی صفتلر

كوجوك قاردهش، قیرمزی قلم، چیرکین یوز دیدیکم زمان
كوجوك، قاردهشك؛ قیرمزی، قلمك؛ چیرگی، یوزك ناصل
اولدیغنی بیلدیره ن برر صفت در .

مرحتلی آغابك، قویروقلی حیوان، قیشلق اثواب، تورکجه
کتاب دیدیکم زمان ده مرحتلی، قویروقلی، قیشلق، نورکجه کلمه لری
آغابك، حیوان، اثواب، کتاب اسملرینک ناصل اولدیغنی
بیلدیریور . احوالده اونلرده برر صفت در .

فقط دقت ایتدیکمز زمان کوریورزکه ایلک صایدیغمز
صفتلر کندیلکله نندن برر صفت وجوده کتیریور، اونلری

يالکوز ايشيتمکله بلله يه بيلوروز. ايشته بوصفتلره، سماعي صفت،
ديورلر : بويوك، قيرمزي، چيرکين کبي . صوکره کيلرک ايسه بر
اسمله برکله دن ياييلي اولديغني آکلایوروز :

مرصت - لی؛ فويرده - لی؛ قيسه - لوه؛ نورک - جه؛
کبي .

ايشته ، اسملرک نهايته سر، لی، لوه، جه، لك، جي، مسی
کله لرندن بریخی کتيره رك ياييلان بوصفتلره ده قياسي صفت ديورلر.
بر کلمه ده عبارت اولاره وايشتو کلمه بلله ييلون صفتلره سماعي،
اسملرک نهايته بعضه کلمه لر کنير بلرک ياييلاره صفتلره قياسي
صفت ديلر .

تحریر

آشاغيره کی صفتلره هانکيسي سماعي، هانکيسي قياسي در،
آ کلانکوز، وهيسنك ضرلرینی بولکوز :

وحشی حیوان — عقلسز قوزی — بويوك ايرماق — براق
دره — کوچوك كتاب — مرحمتلی آنه — يالديزلی طاوان —
رسمسز قرائت — ماوی سما — ييلديزلی کيجه — ساکن دالغالر —
زنکين ملت .

درس دائر تمرینلر

§ آشاغیده کی صفتلرک سماعی و یا قیاسی اولدیغنی یانلرینه یازیکنز:	§ آشاغیده کی اسملرک بوش بر اقیلان یرلرینه برر کله کتیره رک قیاسی صفتلر یاپیکز :
احمد عقلی بر چو جوقدر — عقلی اولمایانلره عقلسز ، دلی اولمایانلره دیلسز دیرلر . — آیی چو جوقلر هر کس طرفندن سویلیر .. قیشلق اثوابلر قالین یوگدن یاپیلیر . — عثمانلی یایراغی قیرمزیدر . — سزده عربجه بر کتاب کورددم . — حکو- متمزک رسمی لسانی تورکجه در.	فرانسز . . کتاب — انسان . . معامله — قار .. موسم — یاغمور .. آی — قیش .. اثواب — کیجه .. کوملک — دیش .. اختیار — پاره .. فقیر — عناد .. چو جوق — یالان .. آدم — یالیز .. کاغد — تریه .. قیز — آناختار .. چکمجه .

املا :

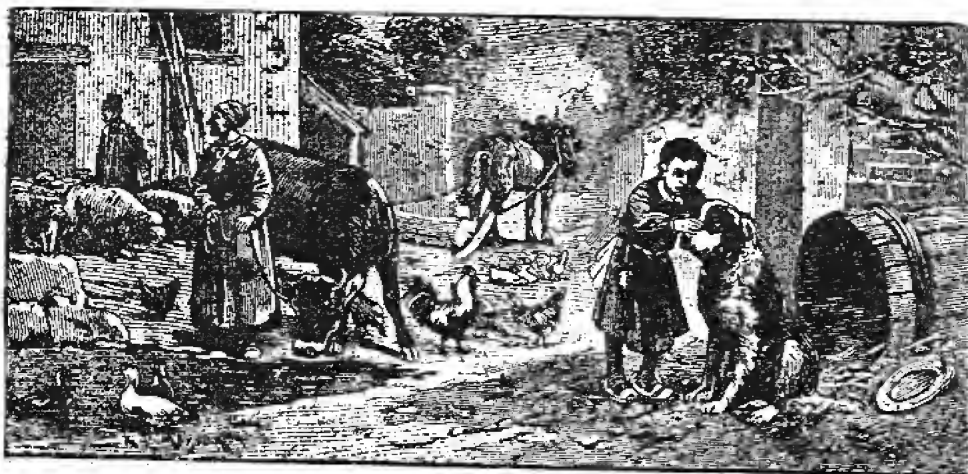
هیفتلکمه

بو بوک قابودره ایجری به کیر بکمز. کنر بکزی کنیسه بر آلودره بولور سکز .

صاغ طرفره زنکین هیفتچینک اوی، صول طرفره بو بوک، آبرینلره بر آخیرله ، بو کسک بر آبار واردر .

املایه دائر تمرینلر

§ املاده کی صفتلرک نه ایچون برر صفت اولدقلرینی یازیکنز .	§ املاده کی صفتلرک ضدلرینی بولیکز : بو بوک ، کوچوک ..
--	---

ازېر و انشاد

چېفتلکده

کونسه طوغار ، اودالده ضيالي صاچيلير ،
 قوشلر اوز ، دره آقار ، لهب چيچکلر اچيلير ؛
 چېفتلکده کی خردسلرک شرفيلري طوبولور ،
 صاري طاووق يادرواري کزدېر مکه قوبولور .
 « مبادا! مبادا! » تکير کدي صامانلقده اشيئير ؛
 کويک جاوولار ، قوزي مار ، لهب اوردده کلر کزنيير ؛
 ديشي اورددهک يادرواري بسلمه ميه بم ارار ؛
 عارسر تکير ميني ميني ييلچيلري قودالار .
 تارلارده سوردارک چينغراغي دوبولور . . .
 بويه کوزهل برهياته بويه ناصل طوبولور ؟

آرايه ي چكن سوميوانه ، قابلومبغه نك يانندن كچر كن طيبي برحس
ايله اونى ازمه دى ، يانندن كچدى . عقللى مومجور حيوآنك شو
حركتنى آرقاداشنه آ كلاتيور .

توصيف صفتلرى ، تعيين صفتلرى

عقللى مومجور ، قيشلور اثواب ديديكمز زمان عقللى ، قيشلور
صفتلرى «مومجور» ، «اثواب» اسملرينك ناصل اولدقلىنى ،
يعنى هاللىنى ، وصفلىنى بيلديريور . بونوع صفتلره توصيف
صفتلرى ديرلر : بياض ، چوق ، چيركين ، اطاعتلى كې . برده ،
بوصفتلردن باشقه ، اسملك يانلرينه كلهرك اونلرك كوستردكلرى
شخصى ، حيوانى ويا شئى تعيين ايدن صفتلر واردر . مثلاً :
ميوانه ديديكمز زمان هر هانكى بر حيواندن بحث ايتمش اولويورز .
فقط سوميوانه ديديكمز زمان «شو» كله سيلاه حيوانى ديكر

حيوانلردن آيرييور، يعنى اونی تعيين ايدييورز .
 بونك كې ، اوچوچوچ ، ايكي قلم ، هر آدم ديديكمز
 زمانده ار، ايكي، هر كله ليله چوچوق ، قلم ، آدم اسملر .
 ن. تعيين ايتمش اولويورز. ايسته بوصفله ده تعيين صفتلري دينير .
 بر شخصك ، بر شئك ، بر حيوانك ناصل اولد يفتي ، يعنى
 مالى ، وصفى پلديرده صفتله توصيف صفتلري دينير :

بو بونك آدم ، ارصلى چوچوچ .
 بر اسمك كوستردىكي شخصى ، حيوانى ويا شئىي تعيين ابدده
 صفتلرده تعيين صفتلري دينير :

شوقايى ، اوج دفتر ، بعضه كونه .
 تعيين صفتلري اوچه آريلير : اشارت صفتلري ؛ صابى
 صفتلري ؛ مبرهم صفتلر .

نمىين

آشاغىي جمله لرده كي صفتلردن هانكيدنك توصيف هانكيسنك تعيين
 صفتلري اولد يفتي سويله يگىز :
 هر تورك صاغلام بروجوده ، قوتلى بردماغه مالك اولماليدر . —
 هر حرب صوكنده قوتسز ملتله مطلقا زيان ايده لرله . — كوزه ل
 استانبول بو بونك خليفه وخاقانمرك پاى تختي در . بوندن دولايى يريوزنده كي
 هر مسلمان اونی مقدس عدايدهر . — قيشين بوتون صولر طوناره . —
 طونه نك هر قيسنده اجداد مندن يوزلرجه شهيد ياتار . — اوغوز
 خانى ، ماضيسنى بيان بوتون توركلر اونوتما ليدر .

از بر وانشاد

قیسہ

قیس . . ہر طرف ہم بیاض ، باق !
 کورونمیور هیچ بر صاچاق ؟
 قاجش بوتون کلبکلر ،
 بو قارغلر نہیہ بکلر ؟

قارلر اورتمش اووالری
 ہپ صاوورمش یووالری ؟
 شیمدی قار ، قار ، کوکدہ ، یردہ ؛
 او چاغلایان صولر نردہ ؟

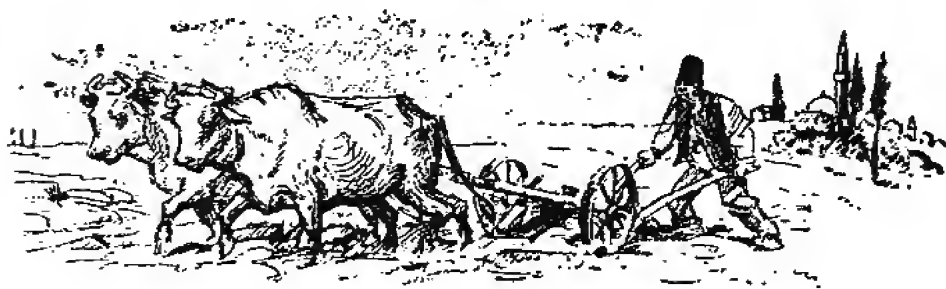
نرده بهار شنلکری ؟
نرده یازین اوتن قوشلر ؟
نرده کویک لیلکری ،
یا طورنالر نرده قیشلار ؟

قار موسی ! قار موسی !
داملر سانکه ئورتولیدر .
بو طویدیم قوش سسی می ؟
دکل ، عالم بر ئولودر .
دره دوکار ، آقاز اولور ،
اوجاقلرده یالکز دومان ؛
ده کیرمنک چرخنی دورور ؛
مسعود چیفتجی ، آرتق اویان .

توسیع ایدیله جک موضوع

مرحمتلی هیفتجی

«۱» . - عسکرلکی چیقان حسین زوجہ سیله ایکی یاشنده کی قیزی
کویده براقه رق کیتمشدی . - «۲» . - حسینک اقرباسی آراسنده
بوایکی بیچاره یه مرحمت ایدن اولمادی . - «۳» . - فدا کار قادینجیز
هم چوجوغنه باقیور ، هم تارلاده چالشیوردی . - «۴» . - هوالر
صوئوق . زواللی قادین خسته لاندی . قولبه سنده قیملدانا میاجق برحاله
یاتیور . - «۵» . - قومشوسی علی آغا قابی نک اوکندن کچرکن
خسته نک ایکلتیسنی وچوجوغنک فریادیخی ایشیتدی . - «۶» . - علی
آغا زنکین وچوق مرحمتلی دره زوجہ سیله مرحمت خصوصنده اوندن
کری قالماز . شیمدی حسینک زوجہ سیله چوجوغنی علی آغانک اوندہ
درلر . - «۷» . - قادینجیز ، کندیسنک وچوجوغنک حیاتی قورتاران
بو عالی جناب آدمه قارشى چوق منتداردر .

بو چىفتى ، هر صبح شو كويدن قالفار ، تارلاسه كلير .

اشارت صفتلىرى

بو چىفتى ، شو كوى ، اوسوقاق ديدىكم زمان بو ، شو ، او
كله لرى چىفتى ، كوى ، او اسملىرى تعيين ايدىن برد صفت
اوليور .

فقط بو ، شو ، او عىنى زمانده ، چىفتى ، كوى ، سوقاق
اسملىرى اشارت اتمك يعنى كوسترمك صورتيله تعيين ايتىش
اوليورلر . ايشته اونك ايچون بونلره اشارت صفتلىرى دىيورلر .

بر اسمى اشارت اتمك صورتيله تعيين ايدىن صفتلره
اشارت صفتلىرى دىيورلر : بو آدم ، شو قادين ، اوچوھوھ .

حاضر بولونان شىلرى كوسترمك ايچون بو ، شو ، حاضر
بولونمايانلرى كوسترمك ايچون ايسه او قوللانيلير . حاضر

بولونان شیری کوسترمک ایچون قوللانیلان صفتلردن بریقینی،
شو داها اوزاغی کوسته ریر .

درسه دائر تحرینلر

§ (تحریری) آشاغیده کی اشارت صفتلرینک نه ایچون «تعیین صفتلرندن» دن اولدقلرینی یازیکنز :	§ (شفاهی) — آشاغیده کی اشارت صفتلرینی آیردقدن صوکره هانکی اسملری اشارت ایتمش اولدقلرینی سویله ییکز :
چوجوق اسمنی وصف ایتمه یوب تعیین ایتمدیکی ایچون تعیین صفتلرندندور.	بو قلم او قلمدن آبی یازار. — شو قوشلره باقیکنز، نه کوزه ل اوتورلر!
بو چوجوق — او آغاج — شو دره — او یاپراق — بو آری — شو	— بو چیچک شو ساقسیده داها آبی طورور. — بو اولکیدر. — او کتاب
چیچک — او دفتر — شو اووا — بو چیفتلک — او کتاب — شو خریطه —	چوق استفاده لیدر . — بو یایراق بزم ملی بایراغمزدر. — او مملکتلری
بو یانغین — او فیرطنه — شو باغچه — بوده کیز — او دالغالر — بو ژاندارمه لر —	پک کورمک ایستردم ، چونکه اجدادمن قاج دفعه او طاغلی ،
شو قاییقلر — او واپور — بو سوقاق . شو طاغ — او مملکت — بو یالی —	اووالری چیکنه دیلر. — وطنمک برچوق قیمتی پارچه لرینی المزدن
او صندالیه — شو ماصه — بو کدی .	آلان اودشمنلری اصلا عفو ایده مم .

وظیفه . — بو قاربرده نه ایچونه تعیین صفتلرندور اولدیغینی
یازدیغکنز اشارت صفتلرینی موصوفلریمه برابر برهمله ده قوللانکنز.

صايي صفتلری

اوج بارداه، بشی هاتال، بری نفر دیدیکم زمان اوج، بش
یدی کلهلری بارداق، چاتال، نفر اسملرینک صایسینی
تعیین ایدیور.

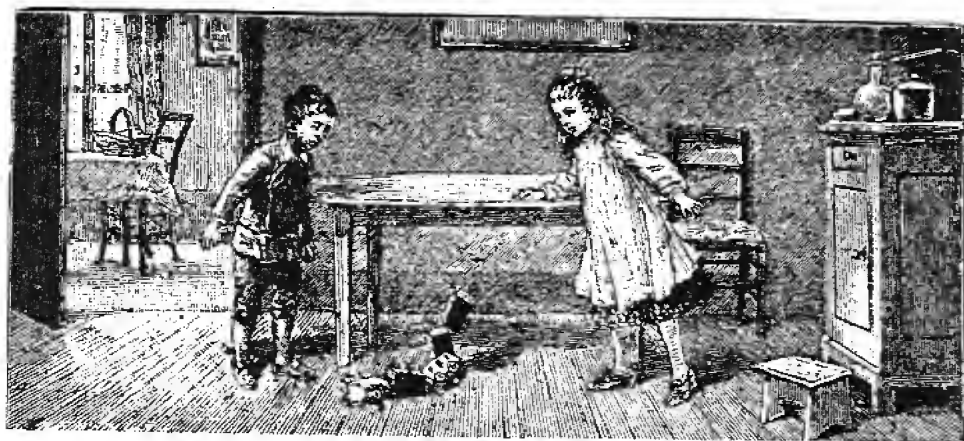
اوجنجه صیره، بشنجه بولوک دیدیکم زمان اوجنجه ایله بشنجه،
صیره، بولوک اسملرینک صیره سنی کوستریور.
او حالده بش، یدی، اون، ایکنجه، سکزنجه کلهلری
صایي، صیره کوستره ن برر تمیین صفی در.

براسمک صایسینی دیا صیره سنی کوستره نه صفتلره صایي
صفتلری دبرلر:

اوده نفر، برنجه ایلی، ایکنجه صیره

درسه دأر نمبرلر

آشاغیده کی صفتلردن هانکیلرینک صیره، هانکیلرینک صایي تعیین ایتد. یکنی سویله ییکز:	آشاغیده کی صایي صفتلرینی کوستریکز:
برجوجوق — ایکنجه سوقاق — یوزنجه سنه — سکز پورتقال اوج قادین — ایکی اُرکک	احمد، صنفده برنجیدر. برصدقه بیک بلا کوتورور. اون ایکی آی برسنه، دورت هفته بر آیدر.

قرائت وقواعد تطبیقاتی

کوچوک صومورتقانه

احمدك آرقاسنده دورت واغون چكن ، يايلى برلوقوموتيفنى وار . بوواغونلرك برى صارى ، برى قيرمىزى ، ايکيسى سياه . کوچوک چوجوق اويونجاغى آناختاريله قورييور ، درحال لوقوموتيف آرقاسنده کى واغونلرى چکهرك رايلىك اوزرنده يوارلانمغه باشلايور .

مليحه ، برکون ، قارده شيله اوينارکن ، لوقوموتيفنى لازم اولدينى کي قورامادى . ترهن برآز ايلرله دکن صوکرآتیه تاغلاق يوارلاندى . احمد ، حدتلهرك ترهنى قوطوسنه قويدى ، وصورتى برقارش آصدى . احمد صومورتقانلغنده داها چوق دوام ايتسه ايدى ، باباسى واغونلرله لوقوموتيفنى کرى آله جقدى . چونکه صومورتقان چوجوقلره او قدر کوزهل برهديه ويرلر .

مبهم صفتلر

«هر چو هوو» اصلی اولار «دیدیکم زمان» هر «کله سیله چو جوق اسمنی تعیین ایتش اولویورم . دیمک که «هر» کله سی تعینه یارایان صفتلر ده بریدر .

فقط «بو چو هوو» دیدیکم زمان «بو» اشارت صفتی «چو هوو» اسمنی تماماً تعیین ایدیور، حالبوکه «هر چو هوو» دیدیکم وقت «چو هوو» اسمی تماماً تعیین ایدله یور، مبهم یعنی بلیرسز صورتده کوستریلیور. اوحالده «هر» بر مبهم صفتدر.

بر اسمی مبهم، یعنی بلیرسز صورته تعیین ایده نه صفتلر «مبهم صفتلر» دیرلر . بعضی کیمسلر ، هر ادم . مبهم صفتلرک باشلیقلری شونلردر :

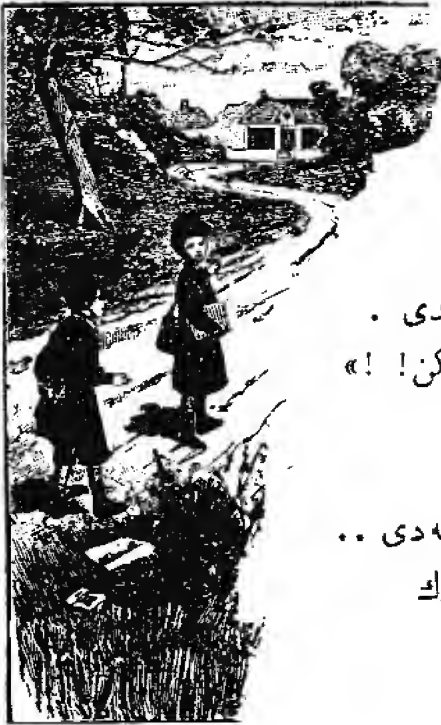
بر ، هیچ ، هر ، هانکی ، ناصل ، باشقه ، بر طاقم ، برقاج ، بوتوده ، بر هوو ، عینی، نیجه ... الخ.

درسه دائر تمرینلر

§ بوش بر ایلان یولره بر مبهم صفت کتیریگز :
... آدم لر چالیشقان اولمالزلر .
... کیمسه یوقدرکه دنیاده ولو کوچوک بر ایملک ایتمه مش اولسون .

§ مبهم صفتلری کوستریکیز :
هرکس چالیشمالیدر . — هیچ قصور ایتمه مش انسان یوقدر . — بعضی طرفلرده سیوری سینک چوق اولور . — بر طاقم کیمسلر وقتلر . — یینی بوش یره کچیرلر .

از بر و انشاد

غیرتلی جوہور

صباحلین مکتبہ کیدہ رکن
قومشومزک اوغلی بکا « دور » دیدی .
« عجلہ نہ ، آقاردهشم ، پک ایرکن ! »
دیشندن بن آکلادم مقصدی :

« مکتب یاقین .. ہمده خوجا کچمہدی ..
« بن بوراده بکلہیورم . . » دیہرک
آلیقویق ایستہیوردی بر کدی
یاوروسنی سهویوردی . کیتہمک

هوسنه بندہ براز قاپیلدم .
بردن برہ فقط همان آیلدم :
مکتبہ کیدیورم دیہرک

أودن چیقوب سوقاقلرده کزیمک
بر چوجوغه یاقیشیری ؟ صاووشدم ،
قوشه قوشه مکتبہ قاووشدم .

سلیمانہ نسیب

تکرار

صفت

۱. صفت نهیه دیرلر ؟

بر شخصک ، بر حیوانک ویا بر شیئک ناصل اولدیغنی
بیلدیرمک ایچون اسمک اولنه کتیریلن کلهیه صفت دیرلر .
مثال : ضائع هوووم ، اُبی کویمک .

۲. سماعی صفت نهیه دیرلر ؟

ایشیتیمکله بلله نیلن صفتلره سماعی صفت دیرلر .
مثال : بیاضی ، بوبوک .

۳. قیاسی صفت نهیه دیرلر ؟

اسملرک نهایتلرینه بعض کلهلر کتیریلهدک یاپیلان صفتلره
قیاسی صفت دیرلر .

مثال : آیفلی ، عقلمئر ، یازلور .

۴. توصیف صفتلری نهیه دیرلر ؟

بر شخصک ، بر حیوانک ویا بر شیئک ناصل اولدیغنی ،
یعنی حالنی ، وصفنی بیلدیرهن صفتلره توصیف صفتلری دینیر .
مثال : بوبوک ارطه ، کویموک صوفه .

۵ تعیین صفتلری نهیه دیرلر ؟

بر اسمک کوستردیکی شخصی ، حیوانی ویا شیشی تعیین

ایدهن صفتلره تعیین صفتلری دینیر .

او اولو ، بو دفتر ، هر آدم .

۶ اشارت صفتلری نهیه دیرلر ، وهانکیلریدر ؟

بر اسمی اشارت ایتک صورتیله تعیین ایدهن صفتلره

اشارت صفتلری دیرلر : بو آدم ، شو قادیع ، ارچوهر .

۷ . هانکی صفتلره صابی صفتلری دیرلر ؟

بر اسمک صابیسنی ویا صیرهسنی کوسترهن صفتلره

صابی صفتلری دیرلر .

مثال : سکر قادیع ، ایلنجی اوردو .

۸ . مبهم صفتلر نهیه دیرلر ؟ هانکیلریدر ؟

بر اسمی مبهم ، یعنی بلیرسز صورتده تعیین ایدهن صفتلره

مبهم صفتلر دیرلر .

مثال : هیچ کیمسه ، بر طاقم آدملر .

۹ . مبهم صفتلرک باشلیجه لرنی صاییکز ؟

بر ، هیچ ، هر ، هانکی ، ناصل ، باشقه ، بر طاقم ، بر قاج ،

بونوده ، بر جوق ، عینی ، نیجه . . . الخ .

تمرین

§ آشاغیده کی صفتلرک نه ایچون « وصفیه » اولدیلرینی یازیکز :	§ آشاغیده کی صفات وصفیه ایله صفات تعینیه یی آیریکز :
بو بؤک باغچه - سیاه اثواب - دار سوراق - کنیش اوپله .	بو کون ایکی ساعت چالیشدم - او قلمی بکا وریکز - یشیل رنگ
§ آشاغیده کی صفتلرک نه ایچون « تعین » صفتلری اولدیغنی یازیکز :	یا پراق رنگیدر - هر چوجوق او صلی دکلدر - بعض آغاچلریمیش ویرمن .
اوچوجوق - هر کس - بش قلم	

املا و تطبیقات :

ابی قلبی هو هو

هلمیک رنگین بر بر بر رنگین بر والمه سی واردر . اونک
ایچونه الپس لری ، بوینلری دأما یکیمر . کیمسده اولابانه
اوبونجاقلر اونمه واردر .

بو بله اولقله برابر هلمیم کبرلی بر هو هو دکلدر ؛ فقیر
هو هو قلر ایله اویبارو اونلرک کوکلنی یایمفی یک سوره .

املایه دائر تمرینلر

§ املاده جمع اسملری مفرد، مفرد اسملری جمع یا پارق و طیفه کزک آلته یازیکز .	§ املاده کی صفات وصفیه و تعینیه یی و طیفه کزک آلته برر معترضه ایچنده یازیکز .
--	---

تحلیل

یازدبغمز بر همه ده درلو درلو کلمه ر بولونور : اسمر ،
صفتلر ... الخ . ایسته بوکلهلردن هر برینک همنسنى ، نوعى ،
مالى ، شكنى ، وظیفه سنى کوسترمکه « تحلیل » دیرلر .
اسمر باشقا ، صفتلر باشقا درلو تحلیل ایدیایر . چونکه
جنس ، نوع ، حال ، شکل اعتباریله اسم ایله صفت آراسنده
برچوق فرقلر موجوددر .

بر اسمی تحلیل ایده رکن شونقطه لری دوشونورز : اسم
جنس می ، اسم خاص می ؟ مفرد می ، جمع می ؟ تصغیر حائده می ؟
براضافت تشکیل ایدیور می ؟ ایدیور سه اسم می ، متمم می ؟
بر صفتی تحلیل ایده رکن ده شونقطه لری دوشونورز :
سماعی می ، قیاسی می ؟ قیاسی ایسه ناصل تشکیل ایدیلش ؟
توصیف صفتلرندن می ، تعیین صفتلرندن می ؟ تعیین صفتلرندن
ایسه هانکی نوعدن [اشارت صفتلرندن می ، صابی صفتلرندن می ؟
مبهم صفتلرندن می ؟] وظیفه سی نه در ، یعنی هانکی اسمی توصیف
ویا تعیین ایدیور ؟

مثال : بونوره جووقلر سبک لزمنى آ کلامالیدرلر .

بوتون : مبهم صفت ، جووقلری تعیین ایدیور -- جووقلر :
اسم جنس ، جمع -- سبک : اسم جنس ، مفرد ، لزوم کله سنک
متممی ، ایکسی بردن بر ترکیب اضافی تشکیل ایدیور . -- لزوم :
اسم جنس ، مفرد .

از بر وانشاد :

آغوستوس برهکی ابله قارنجیه

قارنجیه بی طانیرسکز :

مینى مینى بر حیواندر ؛

ققط غایت چالیشقاندیر ،

غایت طوتوملودر ؛ یالکز

پك خودكامدر ، بو بر قصور :

خودكام اولان ظالم اولور.

برکون آغوستوس بوجکی
تذیل تذبذبات اوتوب طور مق
نتیجہ سی آج قالہ رق
قاریجہ دن کورہ جکی
برودتہ باقاز ، کیدہر ؛
برلوقہ شی رجا ایدہر ،

دیرکھ : - آجیکز بزہ :
چولوق چوجوق اودہ آجز :
اعانہ کزہ محتاجز . «

قاریجہ برپورہ کسزہ
لایق خشونتله صورار :
- آجیسکز ؟ یاوقدر
اوزون ، کوزہل کونلر اولدی ،
اوکونلر دہ نہ یاپدیکز ؟ «

بوجک ایکلہر : « آجز ... آجز ...
باقک ، بکزم ناصل صولدی !
اوکونلر دہ کولن ، اوتن ،
سازله ، سوزله اکلہن بن
بوکون باقک نہ حالدهیم !
والله آجز . . بالله آجز . .
حالمزه آجیسکز ! «

قاریجہ اکلہنیر : - « بکم ،
شیمدی ده رقص ایدک ؟ نہوار ؟
یازین چالان قیشین اوینار ! .. «

توفیقہ فکرت

فعل — فاعل

معلم بڭا بر شيئك ، مثلاً ، صنفده كي تحتەنك ناصل ، نه
رنكده اولديغني صورارسه جواب اوله رق : نخته مياهدر .
ديرم ؛ « سياه » كلمه سي تحتە اسمنك ناصل اولديغني بيلديرەن
بر صفتدر . برده ، اسم ايله صفتدن صوكره بر « در » كلمه سي
قوللا نيورم . بو كلمه ده « سياه » صفتنك « تحتە » اسمنه عائد
اولديغني كوسترييور .

صنع بوبوكدر ، كوك مايير .

مثالرنده اولديغني كي .

ايشته بو « در » كلمه سي بر « فعل » در .

« در » فعليله ، سياه ، بويوك ، مائي صفتلرينك كنديلرينه
عائد اولديغني كوسترديكيم تحتە ، حسن ، كوك اسملري ده برر
« فاعل » در .

بر صفتنك بر اسم عائد اولديغني كوستره ده « در » كلمه سي
بر « فعل » ، بوفه لك بارديمجه صفتنك كنديسه عائد اولديغني
اسم ده بر « فاعل » در .

احمد (فاعل) چاليشقاند (فعل)

تمرین

§ تمرینده کی «در» کلمه لرینک نه ایچون برر فعل اولدیغنی یازیکنز: نمونه: در کلمه سی بیاض صفتنک کاغده عائد اولدیغنی کوستردیکندن بر «فعل» در . . . الخ .	§ آشاغیده بوش براقیلان یرلره «در» کلمه سی کتیریکنز : کاغده، بیاض .. قلم، سیاه .. فس، آل .. احمد، یاراماز .. علی، چالیشقان .. ایشجی، یورغون .. هوا، ایی .. ده کیز، دورغون ..
--	--

امروز :

ملکتمره

صباحلین آولی بوشدر ، صنف تمیزدر ، صوبا صیقلدر ،
بر نهجده اییقدر ، صره سیلمشدر ، نه لازمه حاضردر .

املایه دائر تمرینلر

§ املایه یازدقدن صوکره فعللارک آلتنه بر «ف» فاعللرک آلتنه بر «فا» حرفی قوییکنز .	§ املاده کی صفتلری اسملردن اول کتیره رک یازیکنز : نمونه: بوش آولی، تمیز صنف ..
--	--

املا و تطبیقات

قیش غایت معرفتلی ، صنعتلی بر موسمدر . اولاهر کسی طوندورور؛
قیرلرده انسانلر ، باغچهلرده صوڭ قالان چیچکلر ، اورمانلرده اختیار
آغاچلر ، حتی نہرلر ، ده کیزلرطونار . اولرمزده صراحی ایچنده کی
صولرک صراحی شکلنده طوندیغنی کوروروز . حتی بعض صباحلر
یتاقدن قالدیغمز وقت موصولقلردن صو آتماز ، چونکه طونمشدر .
قیش صانکه بر رسام کی رسملر یاپار ، هرشیئی بویار . مثلا بر
صباح قالدیغکز وقت هرطرفی بیاض بر بویایله بویانمش بولورسکز :
بو ، قاردر ! آغاچلرک اک کوچوک دالارینه قدر هر شی قارله
بیاضلانمشدر .

توسیع ایدیلجهک موضوع

یانغین

«۱» بر قش کیجه سی [کیجهنک تصویر] اویقو آره سنده
بکچی نک سسنی ایشیتیورسکز : اقربا کزک برینک محله سنده یانغین
وار [حس ایتدیگکز تلاش و هیجان] . -- «۲» . -- تلاش ایله
کینوب کیدیورسکز . یانغین اقربا کزک خانه سه پک یقین [یانغینک
تصویری ، سواقلرک حالی] . -- «۳» . -- اشیا چیقارمغه ، کره .
میدلکه صوطاشیمغه ، دامه کلیملر یایمغه معاونت ایدیورسکز . او
اهالیسنک ، چوجوقلرک ، بویوکلرک حالی . -- «۴» . -- یانغین درت
بش اوک احتراقیله بیتور . اقربا کزک اوینه برشی اولمایور . -- «۵»
. -- استانبولده یانغینلرک چوقلنی ، فنالنی ، اسبابی .

قرائت وقواعد تطبیقاتی :

ملیحه ابد ارقاداشلری

ملیحه اویونی پک سوهر ، فقط کندی کندینه اوینامقدن ده پک خوشلانماز. ایشته اونک ایچون، کوچوک قومشولری فریحه ایله نیله نك، بابالرندن اذن آلوب اولرینه کلدیکنی کورنجه، سونجندن صیچرامغه باشلار . بعض دفعه تیزه سنک قیزی بهیجه ده اونی زیارته کلیر . او زمان بو کوچوک محبه لر هپ بردن طوپ اوینامغه باشلار لر . بری برلریله اصلا قاوغا ایتمکسزین اوزون ساعتلر کچیرلر .

آنی دوستلر بری برلریله اصلا قاوغا ایتزلر .

قرائت دائر تمرینلر

(تحریری) ملیحه نك ایکی کوچوک قومشوسنک اسملری نه در؟ -- تیزه .	﴿ شفاهی ﴾ حلیمه اویونی سوهر می؟
سنک قیزی نك اسمی نه در؟ -- آنی	-- کندی کندینه می اوینامه می سوهر،
آرقاداشلر بری برلریله اصلا قاوغا ایدرلری؟	آرقاداشلری ؟ -- آرقاداشلری
	کیملر در؟ -- اسملری سویله یکز؟

فعل

« احمد یقانیور » دیدیکم زمان « یقانیور » کلهسی « احمد » ک
 نه یاپدیغنی بیلدیریور . — یقانیور « فعل » احمدده اوفعلک
 « فاعل » یدر . « آت قوشیور » دیدیکم زمان ده « قوشیور » کلهسی
 « آت » ک نه یاپدیغنی بیلدیردیکی ایچون بر « فعل » در . —
 « آت » ده او فعلک « فاعل » یدر .

« کونسه یارلابور » دیدیکم زمان « یارلابور » کلهسی
 « کونسه » ک نه یاپدیغنی کوستردیکی ایچون ینه بر « فعل »
 در . — « کونسه » ینه اوفعلک « فاعل » یدر .

بر شخصک، بر هیوانک و یاربشیک یاپدیغنی کونسره ده کلهسی
 « فعل » دینیر: احمد اوقوبور . — فعلک بیلدیردیکی ایشی یایانه
 شخص، هیوانه و یا شی ده اوفعلک « فاعل » یدر: علی جالیشیور .

تحرین

§ آشاغیده کی فعللرک آلتی چیزیکز :	§ آشاغیده بوش براقیلان برلره بوفعللردن برینی کتیریکز: صولایور، صاتیور، اوکره تیور، قوشویور، رنده لیور [آت .. ، باغچوان .. ، طوغراماجی .. ، معلم .. ، تجار ..]
بر طلبه کیریور، بر چوجوق کوه زه لک ایدیور ، بر کوچوک قیز چالیشور ، بر قلم دوشور ، بر کوپک حاولایور، بر کدی کچیور، بر آدم باغیریور، بر قوش اوچیور.	§ آشاغیده کی فعللرک هر برینه مناسب برر فاعل بوله رق بوش قالان برلره یازیکز :
نه ایچون فعل اولدقلرینی یازیکز: نمونه : « کیریور » فعلدر ، چونکه بر طلبه نک نه یاپدیغنی کوسته ریور .	بر ... حاولایور - بر ... میاولایور - بر ... اوچویور - بر ... باطلایور .

املا :

جوهوون باقیور ، کولیور. آت قوشور ، طور یور. قیر باج شاقیر یور. آرا با ایلرله یور . کویک حاولایور .

املایه دارُ تحریر

§ املائی یازدقدن صوکره فعللرک آلتلرینی چیزیکز .	§ املاده کی فعللرک یانلرینه برر باشقه فاعل کتیریکز .
---	--

املا و تمرین

كوك يوزنده كى بولوطلرى كوريسور ميا سكر؟ يازين، كوزهل
 وسسسز آقشاملر، هوا ده بياض پاموق ييغينلرى شكلنده دوران
 بوبولوطلر نه قدر كوزهلدر. چوبان ناصل قويونلرغى ايسته ديكي
 كېي كزديريرسه، روزكار ده بولوطلرى اويله كزديرر. صانكه
 روزكار كوك يوزينك چوبانى، بولوطلر ده اونك قويونلريدر.
 صوك بهار ده كوك يوزى بولوطسز قالماز؛ برسورو بولوطچر
 كچمز اونك ارقاسندن مطلقا باشقا برسورو كلير، يتيشير!

ازبر وانشاد:

الهي

يوجه تا كرى! بزكه ياورو توركلرز،
 سكا كلذك، وطن ايجون دعايه!
 بورديمزك نجاتى ديله رز،
 المزى آجديق ايسته سمايه!

بز بالوارير ايكن سويله: آمين!

دعائى قبول ايله: آمين!

يوجه تا كرى! بزه دوغرو عرفان وير،

مدنيت اكسيك: تمام ايده لم!

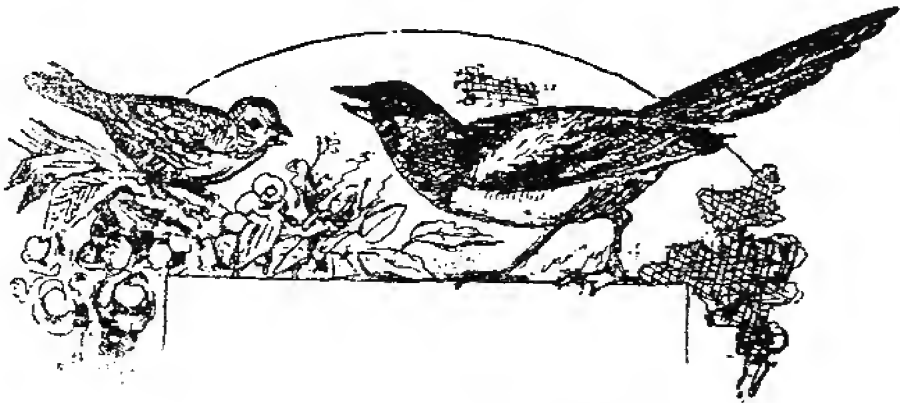
بر نورلى دين، بر آتشلى ايمان وير،

بولدن چيقان خاقى اسلام ايده لم.

بولداشمز اذعان اولسون، آمين!

رهبرمى قرآن اولسون: آمين!

كوك آلب: «قيزيل الما» دن

قرائت وقواعد تطبیقاتی :

اسپینوز ایله صفصفا

کوزەل برہار کونی، اسپینوز، اورمانک یشیل آغاچلری اوزرنده اوتیوردی . اسپینوزک طاقلی صداسنی ایشیدەن صفصغان ھان قوشوب کلدی . اودە اسپینوز کبی کوزەل شرقیلر سویلەمک ایستە یوردی . کوزە صفصغان مینی مینی قوشجغزە رجا ایتدی : - قوزوم اسپینوز بکا بر شرقی ئوکرە تسە کئە ! دیدی . کوچوک قوش کولە رک :

— ھایدی ایشکە ، یاپامایە جفک شیلرلە اوغراشمە . جوابی ویردی . عقلسز صفصغان اسپینوزک بوسوزینە قیزدی . و : — یچون یاپامام ؟ دیە سوردی .

اسپینوز دیدی کہ :

— آی شرقی سویلەمک ایچون اوزون مدت دیکلە یوب اوکرە نمک لازمدر . حالبوکہ سنک کبی کوزە بونی یاپاماز ، دیکلە مە دن سویلەمک ایستر . اونک ایچون عالە کولونج اولور .

وظیفە . — بویاریمە دەکی فاعللرلە فاعللری کومتە ریکلز .

صائمه ابي قلبلي بر قيزدر ، « او » قوشلري پك سور

ضمير

صائمه ابي قلبلي بر قيزدر ؛ « او » قوشلري پك سور .
 ايلك « در » فعلنك فاعلي صائمه در . « سور » فعلنك
 فاعلي ده « او » در . فقط ينه « سور » « صائمه » در .
 ديمك كه بوراده « او » كلمه سي « سور » فعلنك فاعلي اولان
 اسمك ، يعنى « صائمه » نك يرينه كمشدر .
 بر اسمك يريني طوتان « او » كلمه سنه « ضمير » ديرلر .
 على اسمنده برچوجوق كنديندن بحث ايده ركن : « على

اوصلی در، او چوق چالیشیر» دینمز؛ «بن اوصلویم، بن چوق چالیشیرم» دیر. بوراده علی اسمنک یرینه کلن «بن» کلهسی ینه بر ضمیر در.

براسمک برینی طوتانه کلمه به ضمیر دبرلر.

درس دالر تمرینلر

§ آشاعیده کی ضمیر لرله فعللری	§ بوش بر اقیلان یرلره مناسب
یان یانه یازیکنز :	برر ضمیر کتیریکنز :
سلیم اوصلی بر چوجوقدر .	.. چیچکلری پک سوهرم..
اودر سه لرینه داغا چالیشیر . بن	.. درسنه چوق چالیشیر .
بوکون اسکداره کیده جکم . سرچه	اوصلی اوطور یر سه م آفرینی آلیرم..
کوچوک بر قوشدر . او بوواسنی	رمنی اوصلی اوطور یر سه م آفرینی
یاپراقلرک آره سنده یاپار . دون بزم	.. آلیر .. کیم چالیشیر سه .. راحت
باغچه ده بر قارغه کوردم . او غایت کوه زه ،	ایدهر . - چالیشدیغم وقت . .
تنبیل ، سویمسز بر حیواندر .	چالیشیورم ، دیرم .

امور و تطبیقات

عجبا یاغموری کیم سور؟ جمعه کونلری کز مکه کیده جکی زمان یاغمور سببیله اوده قالان چوجوقلر طبیعی اونی سومن . فقط یاغمورک باشقا دوستلری چوقدر . اینانمز سه کز اولره ، چیچکاره ، ایرماقلره سوریکنز . اولر هپ بردن «بز» دیه جواب ویره جکلر در . کوچوک اکرم برکون ایرماغه یاغموری ییچون سودیکنی صوردی . ایرماق دیدی که :

— اونک امر داملاسی نیم صولرمی چوغالتیور . بویله باواش یاواش ، بر ایرماق ایکن قوصقوجه بر نهر اوله جنم . اطرافده کی طوپراقلری صولایه جنم ، اولره حیات ویره جکم .

تحریر

§ آشغیده کی ضمیرلرک هانکی
اسمیرلرک برینی طوئدقلرینی بیلدیریکز :
سلیم چالیشدیغندن بحث ایدرکن ،
بن چالیشیورم ، دیر . - احمد ،
محمد بر بره کیده جکلری زمان
پدرلرینه : بز بر آز کز مکه کیده .
جکیز ، اذن ویر بر میسکیز ؛ دیرلر .
اونلر پدرلرینک اذتی آلامدن بر
شی یا پامازلر .

§ عباره ده کی اسملری لازم کلدیکی
زمان قالدیره رق برلرینه ضمیرلر
کتیریکز :
علی یارامار بر چو جوقدر .
علی درس لرینه هیچ چالیشماز .
محمد چوق چالیشقاندر .
محمد هر زمان صنفده برنجی
چیقار .

امروز :

میانلرک حرکتلری

قوبونه اونلار ، کدوبسه کتیر . کوپک هاولار ، بالناقونیر .
کمری میانلار ، طیرمالار . اورده ک یوزه ، واقواقمور . فوشلر
اورهار ، مپوبلر اشیر .

امروزه دائر تحریرلر

§ فاعللری باشارنده اولمایان فعللرک
اولنه بر ضمیر کتیریکز :
قویون اونلار ، او که ویش
کتیریر ... الخ .

§ املا ده کی فاعللرک جعنی یاپه رق
یازیکیز :
قویونلر اونلار ، که ویش کتیر
... الخ .

ادرر وانشاد

سوزده قهرمانه

« بن ، دیردی کوچوک فکرت ، بن قورتلردن هیچ قورقام ! »
بیغنی بوکهرک شونلری ده سویلردی :

« هله کلسون او قورتلر ، بریومروقله اونلری

یره جانسز سره رم ، کوزیمی ده هیچ قیرپمام .

ایشته بویله ییکیم ، قوتلییم ، قهرمان . . . »

دیرکن ، کوچوک برصیجان

ده لیکندن جیقمقله

سوز کیلیر او آنده ..!

بابا ییکیت فکرتک تی بگزى صاراریر ؛

باغیره رق ، کندینی کوچ حال ایله قورتادیر ..!

صبری جمیل

بویوک بابامدن بحث ایده رکن :
او اختیار در

کندیمدن بحث ایده رکن :
بن اوصلی یم

شخص

کندیمدن بحث ایتدیکم زمان : بن اوصلی یم ،
بویوک بابامدن بحث ایتدیکم زمان : او اختیار در ، دیورم .
دیگ که کندیمدن بحث ایتدیکم زمان باشقه ، بر دیگرندن
بحث ایتدیکم زمان باشقه ضمیر قوللانیورم .
عینی زمانده فعل ده ضمیرله برابر ده کیشور . بویوک بابام
ایچون « او - در » ، کندی ایچون « بن - یم » دیورم .
سوز سویله ین شخص یعنی کیمسه ، کندیسندن بحث ایده رکن
باشقه ، دیگر بر شخصدن بحث ایده رکن باشقه ضمیر قوللانیور :
دیگک ضمیرلر شخصه کوره ده کیشور . بو ضمیرلر کبی ،
فعللرده ، شخصه کوره ده کیشورلر .

تحریر

§ عبارہ بی قارده شکردن بحث
ایده رک یازیکز :

بن طوپاچ اوینایورم . او فی ایپله
ساردقدن صو کرا بوتون قوتله
یره آتیورم . او دونیور ، بن
سیر ایدیورم . صو کرا طور دینی
زمان یردن آلیور ، ینه او یونه
دوام ایدیورم .

نمونه : او طوپاچ اوینایور

§ عبارہ بی کندیکزدن بحث
ایده رک یازیکز :

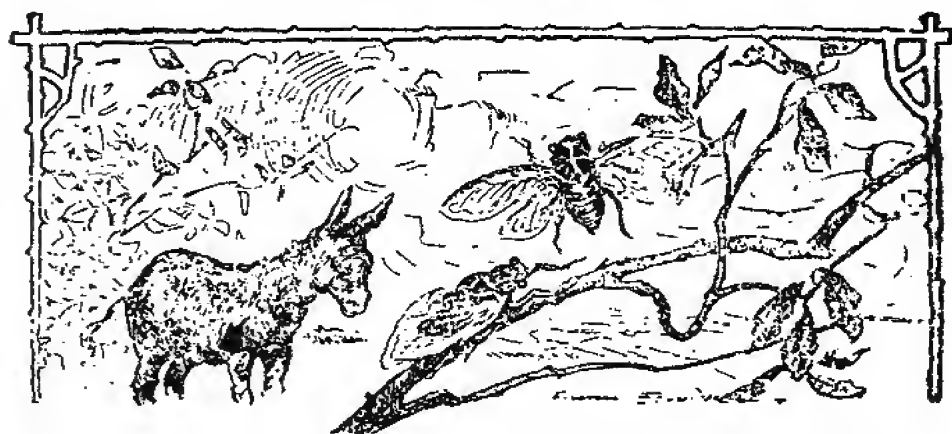
اودونجی غیرتلیدر : او داها
شفق آتادن یاتاغندن قالقدی ،
اورمانه کیتدی . او اوراده آغاچ
کسر ، چالیردن دمت یاپار . او
بو صورتله قیشین بزی ایصیتان
اودونی حاضرلار .

نمونه : بی غیرتلی بزم

توسیم ایدیلہ جک موضوع

بردره نك مطلبه سی

« ۱ » . - احمد هر کون آلدینی کونده لکری لزومسز یره خرج
ایدیوردی . بونی کورده باباسی بر آقشام اوغلنه بر قومباره کتیردی
- « ۲ » . - عقللی پدر ، هر کون بوش یره صرف ایتدیکی پاره لری
بونک ایچنه آتاجق اولورسه کونک برنده ایچہ بر ثروت صاحبی اولاجغنی
اوغلنه آ کلاتدی . احمد بوکا بردرلو اینانما یوردی . - « ۳ » . -
اوزمان باباسی احمد بردره نك حکایه سنی آ کلاتدی : برطاغ تپه سنده
کوجوک برقیناق واردی ، بوقاینغک صولری هر کون بیریکه بیریکه
طاغدن ایندی . بردره اولدی ، ده کیزمنلری دوندورمهک باشلادی ،
صو کرا دیگر دره لرله برلشدی ، بویوک ایرماق اولدی ، اوزرنده
بویوک کیملر یورومکه باشلادی . - « ۴ » . - اکر کوجوک قاینغک
صولری بیریکمه سه ، او قوجه نهرلر وجوده کله بیلیرمیدی ؟

قرائت و قواعد تطبیقاتی

اشك ايله آغوستوس بوجکى

کنج بر اشك بر کون قبرلرده کندى کندیسنه کزوب
اکله نیرکن غایت لطیف برسس ایشیتدی: آغوستوس بوجکری
اینجه، تازک سسلریله نازلی نازلی اوتیورلردی.
اوزمانه قدر آغوستوس بوجکنک سسنى ایشیتمه مش اولان
کنج اشك بو آهنگی پک زیاده تقدیر ایتدی. اکرالندن کلسه، اوده،
آغوستوس بوجکری کبی، لطیف لطیف اوته جکدی. کنج
اشك کندى کندیسنه:

— هله بر تجربه ایدیم، بلکه بنده اوتی بیلیرم!

دیدى. فقط بر قاج کره «هی، ها، هی، ها» دیه باغیردی
ایسه ده سسنى کندیسنى ده بکنمه دی. زاواللی. اشك بوندن
او قدر مایوس اولدی که تعریف ایدیله مز. نهایت کیدوب
آغوستوس بوجکنی بولمغه وسویله دیکی او کوزل شرقی بی اوندن
او کره نمکه قرار ویردی.

کنج أشک بر آز دولاشدقدن صوکرآ ، بردالك اوزرنده
ایکی آغوستوس بوجکنه راست کلدی . اونلره :
— سسکزک بوقدر کوزهل اولماسی ایچون نه ییورسکز؟
دیه صوردی .

آغوستوس بوجکلرندن بری ، اشکله اکلنمک ایچون شو
تحف جوابی وردی :

— بزمی؟ بز هیچ برشی ییمه یز. کونشله هوا بزه یتیشیر.
کنج أشک آغوستوس بوجکنک بوسوزینی دوغرو ظن
ایتدی ، و سسی کوزهل اولسون دیه بر زمان آغزینه برشی
قویمادی. بر آز صوکرآ کنج أشکک سسی بوسبوتون کسیلدی:
چونکه آچلقدن نولمشدی !

فرائته وار تمربندر

§ رسیده نه کوریورسکز؟	§ آغوستوس بوجکنک سسنى
اشک ناصل حیواندر؟ - آغوستوس	ایشیتدیکزى؟ - کوزهلیدر؟ -
بوجکی ناصل بر حیواندر؟ - اشک	سسلى کوزهل اولان حیوانلردن
نه یاپیور ، آغوستوس بوجکی نه	هانکیلرینی بکه نیرسکز؟ - اشک
یاپیور؟ . - اشک ایله آغوستوس	آغوستوس بوجکنی تقلید ایتکده
بوجکندن هانکیسی داهاءقللیدر؟	حقلى میدی؟ - ایچون؟

وظیفه . — اشک ایله آغوستوس بوجکنک مطایفه سنى آکلنک .

برنجی شخص

ضمیر و فعل

کنند آمدن بحث ایتدی کم زمان،

بن ضمیرنی قوللانیورم : بن

اوصلی یم ، بن اوینایورم .

برچوق کیمسه لر، کندیلرندن

بحث ایتدکلری زمان ، « بز »

ضمیرنی قوللانیورلر . شیمدی قارده شلرمله باغچه ده اوینارکن

بابام همزه بردن : سز نه یاییورسکنز؟ دییه صورارسه، همزه بردن

شو جوانی ویره جکز : بز اوینایورز .

سوز سویله بن شخصه، یعنی کیمسه به برنجی شخص دیرلر.

بن ، بز ضمیرلری برنجی شخص ضمیرلیر .

فاعلی برنجی

شخص بر ضمیر

اولان فعل ده بر-

نچی شخص اوز-

رینه کلیر:

بن اوینایورم — بز اوینایورز .

سوز سویله بن شخصه برنجی شخص دیرلر .

«بن» مفرد حالنده برنجی شخص ضمیر ، بز جمع حالنده
برنجی شخص ضمیر در .

فاعلی برنجی شخص بر ضمیر اولان فعل ده برنجی شخص
اوزرینه کلیر : بن اجم بن اب

درس دائر ضمیر

§ آشاغیده کی جمله لرده بوش بر اقلمش یرلره لازم کلن ضمیر لری
قویکیز ویا کلش اولان ضمیر و فعل لری تصحیح ایدیکز :

..... درس مزه پک چوق چالیشیرز بوکون
پک زیاده یورولدم . - دون چالیشمق ایچون آرامشسکیز . -
. . . وظیفه لر مزی منتظماً یاپارز لسان درس لرنده
پک قوتلی یم .

بز مکتبدن چیقینجه دوغرو اوه کلدیم . - سز چالیشقائز . -
بن دون کیجه هیچ اویومادق . - سن بابامی داریلتماق ایچون
دائماً چالیشیرم . - بن تنبللری سومه یز . - بز تنبللک ایتیمورم .

امور و تطبیقات :

چالیشقان چوجوق هر صباح یاتاغندن قالقار ، یوزتی ییقار . قهوه
آلتیسنی ایتدکدن صوکرا ، آقشامدن او قویوب اوکره ندیکی درس لری
مکتب زمانه قدر برداها کوزدن کچیریر . چالیشقان چوجوق مکتبته
اصلاً کچ کیتمز . الیسه سنی ، کتابلرینی ، دفترینی تمیز طوتار .
صنفده معلم افندی بی دیکار . درسه قالقدینی زمان بیلمه مزلک ایتمز .

وظیفه . - بویارچه بی باشند آشاغی « چالیشقان چوجوق »
یرینه « برنجی شخص ضمیر » کتیره رک او قویکیز .

تحریر

§ آشاییده کی فاعل لره فعل لرك
جعلرینی یا بهرق یازیکز :
بن آننه مك سوز لرینی دیکله یورم .
بن اطاعتلی یم . بن او یونده حیله
یا عیایورم . بن ناموسلی یم . بن
درسمی یا پیورم . بن اوصلی یم .
نمونه : بن . . . دیکله یورز .

§ آشاییده کی صفت لرك اولنه
بن « ضمیری ایله نهایتنه » یم-م
فعلنی کتیریکز :
.. خسته اطاعتلی
.. . . . چالیشقان . . . اوصلی
.. ممنون صبرلی . .
.. راحت . .

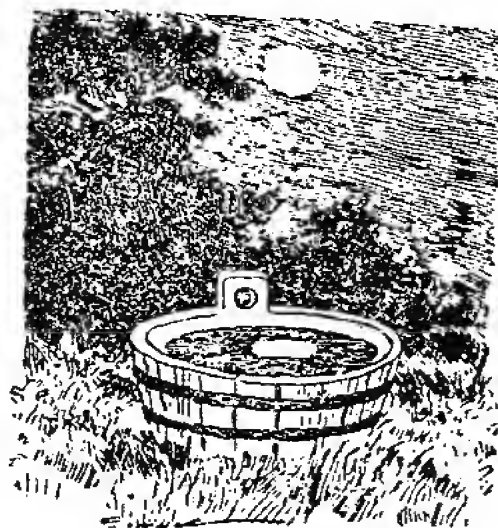
املا :

هر آقشام لامبانك ضیاسی آلتندره بادرسمه جالیشیرم ،
با وظیفه می یازارم . لامبانك ضیاسی قیصیلیرمه ، آناختاری مه دیرر ،
فتیبی اوزانیرم .
لامبالی هیچ بر زمانه ده دیرمه مه به جوق غیرت ایدرم .

املا به دأر نمربنلر

§ بر باشقه سندن بحث ایدره ك
املا بی یازیکز .

§ املا ده کی فعل لرك فاعل لرینی
بولکز .

ازېر وانشاء:

آی دوده

پلېرېزك آراسنده آی دوده باق بوکېچ
 باغچه ده کی هېچکله سوزدلیور کبزیچ .
 ملك کې بر کوچوك قیز اوډا درغور کېرپور ،
 « بنم اولسونه ، بنم اولسونه ، بوکوموشی نیسی ! » دپور .
 آبی ، اوډا دبرسین دبه مائی کوکه بالواردی ؛
 اونک کې کوزه ل برشی بر بوزنده آز واردی .
 بونون کیمه بر افتادی آی دوده نك یشنی
 اک نهایت صو اوستنره بولدی اونک اُشی !

قىز قاردهشمه : مليحه سى پك اوصلى سىك ، دىم

ايكنجى شخص

ضمير و فعل

بابامه قىز قاردهشمك اوصلى اولديغندن بحث ايتك ايسترسم،
اوکا : مليحه پك اوصلى در، دىرم. فقط عىنى شىئى قىز قاردهشمه

سويله دىكم زمان : مليحه : سى پك اوصلى سىك ، دىرم .
برىسندن بحث ايتمكه ، برىسنه سوز سويله مك آراسنده
فرق واردر. ايسته اونك ايجون، همشيره مدن بحث ايدى ركن
باشقه ضمير ، باشقه فعل ؛ همشيره مك كندىسنه سوز سويلر كن
باشقه ضمير ، باشقه فعل قوللا نيورم .

كندىسنه سوز سويله نن كىمسه يه ايكنجى شخصى دىرلر .

یوقاریده براسمک فاعلی وظیفه سنی کورهن سن کله سی
برضمیر در . عین زمانده ایکنجی شخص در . « سک » ده بر
فعلک ایکنجی شخصیر . یالکز برشخصه، یعنی همشیره مه سوز
سویله دیکم ایچون « سن » ضمیری ایله « سک » فعلی مفرد
اوله رق قوللانیورم .

اگر ایکی همشیره مه بردن سوز سویلسه ایدم، اونلره :
سنر اوصلیسکمز، دیردم. اوزمان « سنر » جمع حالنده برایکنجی
شخص ضمیر ، « سکمز » ینه جمع حالنده برایکنجی شخص فعل
اولوردی .

کنربسنه سوز سویلسه نئ شخصه، یعنی کیمسه به، ایکنجی شخص دبرار .
(مفرد) سن - سنر (جمع)

فاعلی ایکنجی شخص ضمیر اولاده فعللر ایکنجی اوزربنه کلیر .
(مفرد) سنه سک - سنه سکمز (جمع)

درسه دائر نمر بنلر

§ آشاغیده کی صفتلرک اولنه	§ آشاغیده کی اکسیک جمله لری
« سن ، سنر » ضمیرلرندن برینی	« سک ، سکمز » فعللرندن بریله
کتیریکنز :	تاملایکنز :
... عقللی سک	سن چالیشقان
... اطاعتسنر سکمز	سنر وطنپرور
... حمیتلی سک	سن غیرتلی
... معلوما تلی سکمز	سنر یاراماز

تحرین

§ آشاغیده کی فعللرک یاننه	§ آشاغیده کی فعللری ضمیرلرینه
لازم کلن ضمیرلری کتیریکز :	کوره دوغروکته رق یازیکنز :
.. اوقویورم -- .. عقللی در.	سن کیدیورم . -- بن
.. چالیشیورزم -- .. غیرتلیسکنز.	اوصلی یز . -- بز چالشقام . --
.. خسته یم -- .. خسته یز .	بن یارامازسک -- بز باقییور --
.. عجله لیسک -- .. صبرلی یم .	او درسنی بیلورسکنز. -- سز
.. سوعلی یز -- .. فناخو یلیسکنز .	چالیشمایورسک . -- بن عقلسز
.. دوغریسک -- .. حیه کارسکنز	دکلسک. -- سز ایی اوقویور.

امرو :

وطن

هو هو قهر، وطنکزی سربکنز. سزی بودنیابه کنیره نه آنا کزی،
بابا کزی نه قدر سربور سز، اوزرنده باتار یفکنز بو طوره اغک
هر طرفنی اوبله سربکنز .

توسیع ایدیله جک موضوع

مردیوه نك مطایه سی

«۱» . - بر مردیوه نك اوست باصامقلری آشاغیکیلری حقیر
کورورلردی. «۲» . - آراالرنده دائما بویولده محاوره لر کچردی. «۳» . -
مردیوه نك صاحبی اوستده کیلرک عظمتی کورنجه مردیوه نك اوستنی
آشاغی به چویردی. «۴» . - دنیاده ده زنکیئرله فقیرلرک ،
بویوکلرله کوچوکلرک حالی بویله در. «۵» . - نتیجه اخلاقیه .

قرائت وقواعد تطبیقاتی

أبی همشیره

کوچوک عادل برآز یاراماز، برازده بودالادر : اکثریا
 اویون اوینار کن البسه لرینی یرتار . کچلرده ینه یکی پانطال-
 لوتی یرتمشدی ؛ قورقه قورقه ایجری به کیردی .
 فقط همشیره سی مکتبده دیکیش دیکمه بی او کرتمشدی ؛
 درحال ایکنه سنی ، ایپلکنی آلهرق قارده شک پانطالوتی تعمیر
 ایتدی . آنه سی عادلک باشنه کلنی آکلامشدی ؛ لکن ملیحه نک
 بوحرکته قارشی ، عادلی جوق تکدیر ایتمه دی .

قرائت دأر تمرینلر

§ (شفاهی) عادل نه سنی یرتمشدی ؟	§ بوش بر اقیلان یر لری
- ایجری به ناصل کیردی ؟	تماملاییکز : عادل اکثریا . . .
- همشیره سی نه بپادی ؟	کچلرده ینه . . . یرتمشدی . فقط
اونک بو بولده حرکتی ایچی ایدی ؟	همشیره سی . . . اونی تعمیر ایتدی .

رمزی عسکرلک اویونی اوبناپور ، او هر زمان نشئه لی در

اوپنچی شخص

ضمیر و فعل

رمزی عسکرلک اویونی اوبناپور ، او هر زمانه نشئه لیر دیدیکم
 زمان «رمزی» کندی اسمم اولدینی حالده کنر عمره بحث ایتمه یورم.
 کندیمن بحث ایده جک اولسه ایدم: «بن اوبناپورم» دییه جک ،
 برنجی شخص بر ضمیر ایله ، برنجی شخص بر فعل قوللانه جقدم.
 عینی زمانده رمزی اسممنده کی آرقا داشمه ده سوز سویله مش
 اولما یورم . او یله اولسه ایدی : رمزی ، سن اوبناپورسک ، سن

نشئیسك دیر، اینجی شخص بر ضمیر ایله اینجی شخص بر فعل قوللانیردم. حالبوکه شیمدی باشقا بر رمزیدن بحث ایدیورم.

کندیسندن بحث ایدیلن شخصه، یعنی کیسه یه اوینجی شخص دیر لر. «اوینا یور»، اوچنجی شخص بر فعل؛ «او» اوچنجی شخص بر ضمیر؛ «در» ینه اوچنجی شخص بر فعلدر.

بر چو جوقدن بحث ایده رکن «او اوینا یور»؛ بر جوق چو جوقدن بحث ایده رکن «اونلر اوینا یورلر» دیرم.

کندیسندن بحث ایدیلن شخصه، یعنی کیسه یه اوینجی شخص دیر لر: او، اونلر.

فاعلی اوینجی شخص بر ضمیر اولاده فعلده اوینجی شخص اوزرینه کلیر.

~~~~~ امور و تطبیقات

برکون بر خروس اوته ده بریده اشه لنیرکن چوپلکک اینجده برانجی دانه بی بولدی. خروس اینجیدن نه آ کلار؟ در حال، ایلک راست کلدیکی بر قویومجی به اینجی بی کوتوره رک: بوانجی نك قیمتی برشی اولدیفنی ظن ایدیورم، فقط بکا برقاج بغدادی و بربرسه ک داها ایشه یارار دیدی. جاهلک برینه ده کونک برنده بر کتاب میراث قالدی. جاهل کتابدن نه آ کلار؟ بر کتابجی به کیره رک کتابی کوستردی: - بو کتاب ایی بر کتابدر، فقط برینه برقاج پاره اولورسه داها ممنون اولورم، دیدی. ایشه خروسه اینجی نه ایشه، جاهله ده کتاب اودر.

تحریر

<p>بو قولتوغاك ايچنه كومولەيى پك سەوەر. ... براز مەولوق، براز دەاسكىمىش. . . فقط بويوك والدە ... او قدر سەوەر كە ، او كا او قدر راحت كلير كە بعض دفعە اوز رندە اويوقلار. — اختيار لقدم انسانە قدر تحف طبيعتلى اوليور.</p>	<p>§ قراشده كى اوچنجى شخص فعللىرى يازىكز . § بوش براقىلان يرلرە اوچنجى شخص بر ضمير ، اوچنجى شخص بر فعل كىتيرىكز : اختيار قولتوق دائما چىرەنك يانده . . . — . . . يىرىنى هيچ دكىشدير مىز . — بويوك والدە</p>
---	--

امرو :

بە بىككە ياناغى

بە بىككە ياناغى كويوچوچوك در ؛ او، اودانك بر كويوچوچوك
 دورور . آندىسى بر طرفدە ايشنى كوردور ، بر طرفدە دە مېنى مېنى
 يادور دىنى كوزە ندر .

بە بىككە اوبور . او، آرا دە صيرە دە دودا قىلرېنى قىمىلر انىر .
 اوزمانە رۇبا كور مكدە در .

امرو به دار نمرىلر

<p>مثال : او ، اوچنجى شخص ضمير . « دورمق » فعلنك فاعلى . الخ . . .</p>	<p>§ املاده كى ضميرلر ك آلتىرىنى چىزەرك يازىكز . § ضميرلى تحليل ايدىكز :</p>
--	--

قرائت وقواعد تطبیقاتی :

ایکی خیرسز

هر كسك مالنی چالمقله كچینن ایکی خیرسز ناصیلسه آرقاداش
اولورلر . بر كون، قصبه نك الكزنكین تاجرلرندن برینك آخیر-
ینه کیروب اوراده باغلی دوران كوزمل بر اشکی چالمغه نیت
ایده رلر. وکیجه، ال آیاق چکیلنجه، آخیره سسسزجه کیوره رك
تاجرك اشكنی چالارلر .

قصبه نك دیشاریسنه چیقنجه ، بر آغاچ آلتنه اوتوروب
اشکی نه یاباچقلرینی دوشونورلر . بریسی : « اشکی صامالی ! »
دیر . لکن دیکری بونی قبول ایتمز ؛ واشکی کندیسنه مال
ایتمك ایچون بردن بره آرقاداشنك اوزرینه آتیلوب اونی
دوكمکه باشلار . اوده طیبی بو قاوغاجی آرقاداشنه یومروق
آتمقدن چکینمز . قاوغانك الكقیریشدینی برائنده، اپی زماندن بری
اونلری كوزه تله یین اوچنچی بر خیرسز اشكك اوزرینه بینوب
قاجار . فنا آدملر هیچ بر وقت بر بریله اویوشامازلر . . .

تکرار

فعل

۱. فعل نهیه دیرلر ؟

بر شخصك ، بر حیوانك ویا بر شیئك نه یاپدیغنی کوسترهن
کلهیه فعل دیرلر . احمد چالیشیور ، کونش پارلایور .

۲. فاعل نهیه دیرلر ؟

فعلك بیلدیردیکی ایثنی یاپان شیخسه ، حیوانه ویا شیئه
فاعل دیرلر : احمد چالیشیور ، کونشی پارلایور .

ضمیر

۳. ضمیر نهیه دیرلر ؟

بر اسمك یرینی طوتان کلهیه ضمیر دیرلر .

مثال : احمد اوصلیور . «او» چالیشیر .

۴. ضمیرلر نهیه کوره ده کیشیرلر ؟

ضمیرلر یرلرینی طوتدقلری کلهلرک شیخسه کوره ده کیشیرلر .

احمد بارامازور ، «او» درنه چالیشماز . «بن» اوصلویم ، «بن»

درسمه چالیشیرم .

- ۵ . برنجی شخص نه به دیرلر ؟
 سوز سویله ن کیمسه به برنجی شخص دیرلر ؟
 بن ضمه بم ، بن کولبورم .
 ۶ . ایکنجی شخص نه به دیرلر ؟
 کنديسنه سوز سویله ن کیمسه به ایکنجی شخص دیرلر .
 سن ضمه ساك ، سن کولبورساك .
 ۷ . اوچنجی شخص نه به دیرلر ؟
 کنديسندن بحث ایدیلن کیمسه به اوچنجی شخص دیرلر .
 او ضمه در ، او کولبور .
 ۸ . بوضميرلرک اسمی نه در ؟
 بوضميرلر شخصه کوره ده کيشدکلری ایچون ضمير شخصی
 اسمی آلیرلر .

ضمير شخصیلر

ضمير شخصه	{	برنجی شخص	بن	{	برنجی شخص	بن
		ایکنجی شخص	سن		ایکنجی شخص	سن
		اوچنجی شخص	او		اوچنجی شخص	او

تحریر

§ آشایگی جملہ لردہ کی ضمیر
شخصیہ لکھانکی شخصہ اولدیغنی
وہانکی اسمک برینی طوتدیغنی یازیکنز:
بن جالیسقاہ بر جوہو غم۔
بز ہر وقت آرقاد اشلر مزہ الی
کچینیرز۔ نور کلر بر بوزندہ کی
ملتک ال فدا لار بر۔ نار بخدہ
اونلر قدر عالی جنابلوہ کوستر۔
مہ، اوقدر بویو کل کلر یا مہ
لہج بر ملت بوقدر۔

§ آشایگی جملہ لردہ بولونان
فعلری و اوفعللرک فاعلرینی بر
بر کوستہ ریکز ویا نلرینہ یازیکنز:
بز استانبولی دنیانک ال مہم
بر مدیت مرکزی یا مہم ایستیورز۔
- سمرقند، بخارا، نمریز،
طاشقند نور کلرک تاریخی مدیت
مرکز لار بر۔ بز اونلرک یاقین
بر استقبالہ یا باجی اللردہ
قور نولاسنہ جالیسقاہ جہن۔

توسیع ایدیلہ جک موضوع :

اسکی بر خاطرہ

« ۱ » ۔ ارضرو ملی خواجہ احمد افندی کچن روس محاربہ سندہ
کوکلی اولارق اردهان محاربہ سندہ بولونعش و شہرک سقوطندہ روسلرہ
اسیر دوشمشدی۔ « ۲ » ۔ اوزمان ہنوز یکرمی یاشندہ بولونان
احمد افندی اسارتہ ایچہ قالدی وجوق زحمت چکدی۔ « ۳ » ۔
۳۳۰ عثمانی - روس حربی اعلان اولونجہ ، خواجہ احمد افندی ،
موسقوفلردن انتقام آلتی ایچون ینہ کوکلی یازلدی ۔ « ۴ » ۔
اردهان محاربہ سندہ خواجہ احمد افندی ارسلان کبی دوکوشدی ،
فقط آغیرجہ یارہ لاندی ۔ « ۵ » ۔ قہرمان نورک، اردهانک
ضبطنی کوردیکی ایچون لک مسروردر : بناء علیہ اوروحانی ذوق
ایلہ یارہ سنک آغیرلغنی ہیچ حس ایتمیور ۔

اوبونه

درس لرندن يورولنجه چوجو قلا
آرتق اويونه باشلار .

وظيفه لر هپ بيتنجه اوينامق ،
چوجو قلا ره بو بر حق .
اوينامق له وجوده قوت كلير ؛
روح مزده شنه نير .

فقط تنبل ، مسكين اولان چوجو غك
حق يوقدر اويونه ؛

يورولمادن اولمق دنيا ده ممنون
قسمت اولماز انسانه .

چاليشمادن بر صوبيله ايجيلمز ؛
اكيلمه دن ييجيلمز .

«ایمك» فعلی

اونك برتزكاهی وار
او ترزكاهدار در

سنك چوقولاتا لرك وار
سوی صاتیجی سكه

بیم بردكانم ایله ترازیم وار
بیم صاتیجی بیم

اونلرك آراباسی وار
اونلر آراباجی درلر

سزك سپتلیكیز وار
سفر ایشجی سكر

بزم تونلكریمز وار
بزم ایشجی یز

« ايمك » فعلی

چو چوقلر اويون آره سنده « ايمك » فعلنك بوتون شخصلريني قوللائيورلر .

مفرد

- ۱ . کوچوك قيز ، كندندن بحث ايده ركن :
« در » فعلنك برنجی شخصنی قوللائيور : بن - ايم ، دييور .
- ۲ . ايكنجی برچو جوغه سوز سويلر كن :
« در » فعلنك ايكنجی شخصنی قوللائيور : سن - سك ، دييور .
- ۳ . اوچنجی چو چوقدن بحث ايده ركن :
« در » فعلنك اوچنجی شخصنی قوللائيور : او - در ، دييور .

جمع

- ۴ . چو چوقلر كنديلرندن بحث ايده ركنينه :
« در » فعلنك برنجی شخصنی قوللائيورلر : بز - ايز ، دييورلر .
- ۵ . کوچوك صاتيچی مشريلرينه سوز :
سويلر كن « در » فعلنك ايكنجی شخصنی قوللائيور : سز - سكر ، دييور .
- ۶ . هب بردن کوچوك آرابا جيلردن بحث ايده ركن « در » فعلنك اوچنجی شخصنی قوللائيورلر :
اونلر - درلر ، دييورلر .

« اوینامق » فعلی

احمد اوینایور سن اوینایورسک بن اوینایورم

اونلر اوینایورلر سز اوینایورسکز بز اوینایورز

قصریف

جمع

مفرد

بز اوینایورز .

سز اوینایورسکز .

اونلر اوینایورلر .

برنجی شخص : بن اوینایورم

ایکنجی شخص : سن اوینایورسک

اوچیجی شخص : او اوینایور

اخطار -- یورم ، یورسک ، یور ، یورز ، یورسکز ، یورلر

فعلک « منتهای » لریدر ..

قرائت وقواعد تطبیقاتی :

کوجوک طاوشانه

سود نینه م هر سنه بنی کورمه یه کلیر ، هر دفعه سنده ده بر
 هدیه کتیر بردی . بر سنه یه کلشدی . بن اونی کورنجه بوینته
 آتیلدم . بو دفعه آئنده بر سبت واردی : — اللرینی سبته
 صوقده باق ، سکا نه کتیردم ! دیدی . — بن سود نینه مک
 بود دفعه ده کویندن بکا یمیش کتیردیکنی ظن ایدیوردم . اللریمی
 سبته صوقدم . اونه ! ایچریده برشی قیمیلد ایوردی . بو بر
 طاوشاندی . حیوانی قوجاغمه آله رق اوک ایچنده قوشمايه
 باشلادم . کوجوک طاوشانی قوللرمک آراسنده او قدر صیقیو-
 ردم که زاواللی حیوان کندینی قورتارمق ایچون خیلی چابالادی .
 فقط نه یاهیم ! اونی ینبه بورنی ، ایسکلی کورکیله کورنجه ،
 کندیمی ضبط ایده مه مشدم .

حال، ماضی، استقبال

« **چالیشیورم** » دیدیکم زمان چالیشمق فعلنی سوزی
سویله دیدیکم آنده یابمش اولویورم . « **چالیشیورم** » فعلک مال
زمانیدر .

« **چالیشرم** » دیدیکم زمان چالیشمه فعلنی، سوز سویله دیدیکم
آندن اول، دون، یاخود داها اولکی کونلردن برنده یابمش
اولدیغم اکلایشلیور . « **چالیشرم** » فعلک ماضی، یعنی کچمش
زمانیدر .

احمد، « **چالیشم بغمم** » دیدیکی زمانده چالیشمق فعلنی یارین
یاخود کله جک کونلردن برنده یاپه جغنی بیلدیرمش اولیور .
« **چالیشم بغمم** » فعلک استقبال یعنی کله جک زمانیدر .

« **چالیشیورم** » « **چالیشدم** » « **چالیشم بغمم** » عینی فعلدن
اولدقلری حالده باشقه باشقه شکلر المشاردر .

فعللر بیلدیردکلری ایشک هانکی زمانده یاپیلدیغنی آکلا-
تمق ایچون بر طاقم شکلره کیررلر .

فعلک بیلدیردیکی ایش سویله نیلیدیکی زمانده یاپیلورسه او
فعل « **مال** » شککنده، فعلک بیلدیردیکی ایش سویله نیلیدیکی
زماندن صوکره یاپیله جق ایسه او فعل استقبال شککنده در .

فعلک بیلدیردیکی ایش سویله نیلیدیکی زماندن اول یاپیلمش
ایسه او فعل ماضی شککنده در .

تحریر

❧ آشاغیده کی فعللرک منتهالری کتیریکز :	❧ آشاغیده کی فعللرک زمانلری بولکز :
بن دون سوقاغه چیقده ...	دون کتاب اوقودم . بو
سن یارین کویه کیده ...	آقشام کز مکه کیده جکم . اولکی
او شیمدی او بو ...	کون مکتب تعطیل ایدی . شو
بز اوئی کز مکه کوتوره ...	اثناده یازی یازیورم . دون هواپی
سز شیمدی نه یاپد ...	بولوطلی ایدی . فقط بو کون پک آچیقدر .

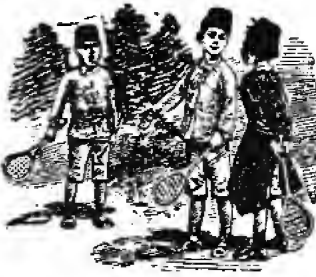
املا :

صباح

اطراف آبدینلر نغمه باشم بوز . یمنلرک اوزرنده ایری
هیغ دانه لری یارلر اوز . خروسلر اونوشور ، قوشلر هیویلر .
شیور ، نبل هر جوق اربورکن جالیشقانه آری قوداندره جیقیور .
جالیشقانه مکتبلر ممرنه مکتبلرینه کیمیورلر . اوزاق
تارلاردنه غیرتی هیفتیلرک سسلری ، سوردارک جیغرافلری ،
اینظرک باغیرملری ایشیریلدیور .

املا به دأر تمرینلر

❧ تصریف ایدیکز :	❧ املاده کی فعللری استقبال شکلنه
بن صنفدن جیقیورم . الخ ...	قویکز .

بن طوپ اوینایه جفم سن طوپ اوینایه جفسك ارطوپ اوینایه جمر

بزطوپ اوینایه جفمز سزطوپ اوینایه جفسكز اولرطوپ اوینایه جفمر

استقبال

تصريف

جمع

مفرد

برنجی شخص :	بن اوینایه جفم
ایکنجی شخص :	سن اوینایه جفسك
اوچنجی شخص :	او اوینایه جمر
	بز اوینایه جفمز
	سز اوینایه جفسكز
	اولر اوینایه جفمر

تحرین

§ آشاغیده کی فعللردن استقبال زماننی تشکیل واونلرک هربرندن
آیری آیری برر جمله ترکیب ایله یکنز :

اوطورمور . کزملک . کورملک . سومک . قیزمور . ئولک .
کیرملک . سورملک . بیلمک . اوکره نملک . دولک . یانمور .
یانمور . بنمک . قیرمور . سرمک . اوبومور . ایلرله مک .
اینمک .

ازبر وانشاد :

عسکر شرفیسی

حقه قارشى یوزلرمن آق بزم ،
سوکیمزله سودیکمز حق بزم ؛
ایسته کمز حقه اولاشمق بزم ؛
واری قورقو چهره مزده باق بزم !

باق بوسسده هانکی قوتدر اوتن ؛
باق بوکوزده هانکی آتشدن قوتن ؟
ایسته کمز حقه اولاشمق بزم ،
واری قورقو چهره مزده باق بزم !

صمدالله صبحی

ماضی

شو ائناده یازی یازسه ایدم ، یازی یازیورم دیر ، یازمق
فعلنک مال زما تئ قوللانیردم .

فقط یازی یازمق فعلنی شوائناده دکل دونه یاپدم . او حالده :
یازی یازدم دییه جکم . بوراده یازی یازدم ، فعلنک ماضی زمانیدر .
بونک کبی ، شو ائناده خسته اولدیغمدن بحث ایدره کن :
خسته ایم ، دیرم . دونه خسته اولدیغی سویله مک ایسترسه م :
خسته ایرم ، دیرم .

تصریف

مفرد	جمع
برنجی شخص : بن دون یازی یازدم	بز دون یازی یازدم
ایکنجی شخص : سن دون یازی یازدک	سز دون یازی یازدیکز
اوچنجی شخص : اودون یازی یازدی	اونلر دون یازی یازدیله

« ایمک » فعلنک ماضیسی

مفرد	جمع
برنجی شخص : بن دون خسته ایرم	بز دون خسته ایمک
ایکنجی شخص : سن دون خسته ایمک	سز دون خسته ایمیکز
اوچنجی شخص : او دون خسته ایری	اونلر دون خسته ایمیله

قرائت وقواعد تطبیقاتی :

یاغمور

یاغمور بولوطلردن دوشر . ایشته
باقیکز : کوکده قاره بولوطلر
دولاشیور . اونلر نه خیزلی کچوب
کیدییورلر! کونش میدانده یوق .
بولوطلرک آلتنده قالدی . آماینه
اوتده بر پارچه کوك کورونیور .

قاره بولوطلرک آراسنده ، نه قدرده مائی ، کوزهل دورییور!
ایشته شیمدی کوك هیچ کورونمه یور . سیم سیاه بولوطلر
هرطرفی قاپلادی . اورتهلق عادتا کیجه کبی قارا گلق اولدی .
نرهدده ایسه یاغمور یاغه جق .

ایشته داملامغه باشلادی . یاغیور . دانهلری ایری ایری .
بو یاغمور ، اورده کارک پک خوشنه کیده . اما مکتبدن دوتن
کوچوک قیزلر بوندن هیچ خوشنود دکلردر . باقیکز ، شمسیه .
لرینک آلتنده ناصل قاجییورلر . قوشلرده صاچاقلره صاقلانمشلر!
وای! یاغمور دیندی! نه اوله جق ، یاز یاغموری بویله چابوجق
کچر . شیمدی بوکون چیچکلر تمیزلنمش ، کوزه لئتمشدر . هپسی
مسک کبی قوقار . کوك یوزی آچیلدی . کونش پارلامغه
باشلادی . قوشلرینه اوتوشیور . . .

مضارع

« صبا ملری ایر کن قالمق » دیدیکم زمان، ایر کن قالمق
 فعلنی یالکز بر زمانده دکل، هر زمانه یامش اولدیغی آکلا-
 تمش اولورم .

« آقشاملری ایر کن یاتارم » دیدیکم زمان هر آقشام
 ایر کن یاتمق عادتیم اولدیغی بیلدیرمش اولورم .
 یالکز بر زمانه مخصوصی اولایوبده هر وقت یایهده ایشلری
 سوبه مک اییوه، فعلک « مضارع » زمانی قولاییلیر .

تصريف

« کیتک » فعلی

مفرد	جمع
برنجی شخص : بن کیده رم	بن کیده ر
ایکنجی شخص : س کیده رمک	س کیده رملر
اوچنجی شخص : او کیده ر	اونلر کیده رلر

قرائت وقواعد تطبیقاتی :

عائله سعادتلی

دنیا ده اک کوزه ل شی عائله سعادتیدر . انسان عائله اوجا-
غنده بولدیغی کوزه للیکی ، اییلکی باشقا بریرده بولاما ز . ای
خویلی بر جوجوق کوندوز مکتبده چالیشوب معلملرینک
آفرینلرینی قازاندقدن صو کرا ، در حال اوینه قوشار . کندیسنی
بکله یین والده سنک قوجاغنه آتیلیر . اوکون نه یاممشه هپسنی
آ کلاتیر .

عائله سی ایچون کوندوز صباحدن آقشامه قدر چالیشان
پدر ، آقشام اولنجه ، چولوغنی چوجوغنی اطرافنه طویلار ،
اوکونکی یورغونلغنی اونوتور . بو سعادت اک زیاده یمک
صوفراسنده کوزه چاربار : چوجوقلرینک چالیشدیغنی کورده
آنا بابا ایچون نشئه لی برعائله صوفراسندن داها بویوک مکافات
اولاما ز .

تحریر

§ آشاغیده کی بوش نقطه لرك	§ آشاغیده کی فعللردن مضارع
یرینه مناسب یرفعلک مضارعنی	تشکیل ایدیکز واونلری بر جمله ده
قویارق جمله لری تماملایکز :	ولانکز :
کری انسانی... — سرهو-	کلمک . کیتک . ایچمک .
شردا نما سیر نولی ایچکیلد... —	اویمو . باطمو . بیتک . چکمک .
اختیارلر نیتیه نیتیه... —	اوکسورمک . قوشمو . اربنامو .
انسانه نزله اولورسه دا نما... —	صیقیلمو . صورمو . صادورمو .
ابی یایلمش اولابابیه برکمی اوزان	صارمو . کسمک . صالدمو .
مفرله جبقارسه مطلقا... —	بوروشمو . ایسته مک .

توسیع ایدیلجهک موضوع

فنا بر هوی

« ۱ » . — فریدون آرقاداشی حسنی نك اوینه کیتمشدی .
 حسنی بر مکتوب یازمقله مشغول ایدی . تربیه لی چوجوق مکتوبی
 بیتیرمک ایچون آرقاداشنک مساعده سنی ایسته دی . « ۲ » . —
 فریدون عایت متجسس برچوجوقدر . آرقاداشنک نه یازدیغنی آکلا-
 مق ایچون آرقاسندن باقغه باشلادی . — « ۳ » . — فریدونک
 نه یازدیغنی قارشیده کی آینه ده پک ابی کورهن حسنی مکتوبنک نهایتنه
 شو سطرلری یازدی : « مکتوبی بوراده کسبورم . چونکه فنا
 خویلی بر آرقاداشم کندیسنی آینه ده کوردیکمک فرقنده اولمایارق
 یازدقلری اوقومغه چالشیور . » . — « ۴ » . — فریدونک
 محبوبیتی .

تکرار

- ۱ فعللر قاچ زمانه دلالت ایده لر؟
فعللر اوچ زمانه دلالت ایده لر: حال ، ماضی ، استقبال.
- ۲ بر فعل نه زمان حال شکلنده در ؟
بر فعلک بیلدیردیکی ایش سویله نیلدیکی زمانده یاییلیورسه
او فعل « حال » شکلنده در :
- احمد یاییشور . (احمد شیمیری یاییشور .)
۳ بر فعل نه زمان استقبال شکلنده در ؟
بر فعلک بیلدیردیکی ایش سویله نیلدیکی زماندن صو کرا
یاییله جق اولور ایسه او فعل استقبال شکلنده در .
احمد یاییشور . (احمد یاییشور .)
۴ بر فعل نه زمان ماضی شکلنده در ؟
بر فعلک بیلدیردیکی ایش سویله نیلدیکی زماندن اول یاییلمش
ایسه او فعل ماضی شکلنده در .
احمد یاییشوری . (احمد دوره یاییشوری .)
۵ فعلک « مضارع » زمانی نه وقت قولانیلیر ؟
یالکز بر زمانه مخصوص اولمایوبده هروقت یاییلان ایشلری
بیلدیرمک ایچون فعلک « مضارع » زمانی قولانیلیر : احمد
یاییشور . (هر وقت یاییشور .)

مال زمانی

حال - مضارع

حال زمانك ايكي نوعي واردد : حال، مضارع. « مال »
بر ايشك شيمديكي زمانده ياپيلديغني كوسته دير : اهمم درسي
اوقوبور . « مضارع » بر ايشك دائما ياپيلديغني كوسته دير :
اهمم درسي اوقور « دائما اوقور » .
ماضي زمانی

ماضي شهودي - ماضي نقلي

ماضي زمانك ايكي نوعي واردد : ماضي شهودي ، ماضي
نقلي . « ماضي شهودي » بر ايشك مطلقا ياپيلديغني كوسته دير :
اهمم درسي اوقودي « مطلقا اوقودي » . « ماضي نقلي »
بر ايشك مطلقا ياپيلديغني كوسته رمز ؛ يا اونك باشقاسنده
ايشيريلديكني ، يا خود شهرلي اولارو ياشيريلكني كوسته دير :
اهمم درسي اوقومس « يا باشقاسندن اويله ايشيتيلمس ، يا خود
اويله ظن ايديلور » .

استقبال زمانی

استقبال

استقبال زمانك يالكز بر نوعي واردد : استقبال .

« استقبال » بر ایشك كله جك زمانده یاپیلاجغنی کوسته دیر :
 احمد درسی اوقویا صوم « كله جك زمانده اوقویا جق » .

درس دأر نمربندر

§ آشاغیده کی فعللردن حال ،
 مضارع ، ماضی شهودی ، ماضی نقلی ،
 استقبال زمانلری تشکیل ایدیکز :
 دیزمك . دیلمك . سیلمك .
 کچمك . آشم . طاشیم .
 آهیم . آهیم . قایام .
 سوبدمك . یقام . قیرم .
 بوزمك . بام . تومك .
 آغلام . بوبومك . کوجومك .
 طانیم . یلمك . ایزرلمك .
 صورم . دیکلمك . باغیرم .
 آقم . صارقم . بولم .
 یازم . قیرم . کولم .
 کوبورمك . آلیشم . قالم .
 صادرشم .

§ آشاغیده کی جمله لرده معترضه
 ایچنده کی فعللردن مناسب زمانلر
 تشکیل ایدیکز :
 بوبوك بابام کچم روس محال .
 ره سنده « بولوم » ، اوراده
 « بارالانم » ایدی . — ملتزم
 یاقین بر زمانده لایم اولدیغی
 موقعی « قازانم » ، بونوم ،
 ملتزم آراسنده « بوکسه طك »
 در . — بن شو دقیقه در سدره
 « مالیشم » ، بنأ علیه بوکونه
 سزکله « اوبنام » . — احمد
 صنفمك برنجیسیر ، اوهر زمانه
 در سدرینی لایقیده « آکلام » ،
 « ایزرلمك » .

تحریریں

§ آشاغیدہ کی فعللرک فاعللرینی بولیکز :

۱. ساعت جالبور . — ۲. آتش یارلر بور . —
۳. بالیقار بوزیور — ۴. صولر مارلر ایلور . —
۵. جوهوقلر اوبنایلور — ۶. قوبونلر ملر بور . —
۷. یاغمور یاغیلور — ۸. روزلار سییور . —
۹. فیرطه قویور . — ۱۰. ساعت دوریلور . —

§ آشاغیدہ کی فعللرک دلالت ابتدیی زمانه وشخصه کوره
منتهالرینی کتیریکز : سن یارین وظیفه کی یازہ جقسک .

سن یارین وظیفه کی یازہ .. — سز دروه سواقغه حیفه .. —
بز هر صباح ابرکے قالقا .. — بن دروه خسته ابر .. — بن
شیمدی جالیت .. — احمد ، محمد یارین کزملک کیرہ .. —
بز آقشام اوسنی طوی اوبناہ .. — سز هر بمکرده صو ایجر ..

امور و تطبیقات :

فاره لر اولدقہ عقلی حیوانلر در . اولر مزده دولاملره کیرہ رک ،
کیلارلری آلت اوست ایده رک درلو درلو زیانلر یاپارلر . اوله ایکن
ینه جوق کدیلرک پنجه — سندن ، قاپانلرک طوزاغندن قورتولورلر .
تجربه کورمش ، اختیار فاره لر تهلکگی پک ای آکلادقلری ایچون
اوله قولای قولای قاپانه صیقیشمازلر . بو اختیار فاره لرک اک بویوک
ایشلری کنج ، تجربه سز یاورولرینه نصیحت ویرمکدر .

بونجوق

مینی مینی بونجوغم ،
 بنم کوزمل چوجوغم . . .
 صباح اولور ، اویاتیر .
 آجلغنه دایاتیر .
 یوماق کورور ، دوراماز .
 اوینار کوچوک یاراماز .
 هپ ویریرم اوکا بن
 کندی اعلا سوتمدن .
 بونجوق بنی پک سہور ،
 کلیر ، المی اوپر .
 لکن ، بعضی زمانلر
 قیزار ایسہم ایشی وار :
 ویرم صباح سودینی ،
 قوپاریرم ئودینی !

صیغه

آنه سی اوغلنه : « یارورم ، اوصلی طور . » دیدیکی
زمان « سن اوصلیسک » دیمش اولمایور ؛ فقط ، اوکا اوصلی
طورمه سنی امر ایدیور .

بنده آرقاداشمه : « بلم قلمکی ورب . » دیدیکم زمان « بلم قلمکی
ورب یورسک » دیمش اولمایورم .

یالکز ، آرقاداشمک ، سویله دیکم فعلی یامماسنی ایسته یورم .
بونسکه برابر هر ایکی صورتدهده « ویرمک » فعلنی قوللانیو-
رم . فقط « ویرمک » فعلی هر ایکی صورتدهده باشقه شکل
آلیور ، یعنی صیغه سنی دهده کیشدیریور .

فعلک ، دلالت ایشیکی ایشی افاده ایتک ایچوه آلدیغی
شکلرک لهرینه « صیغه » نامی وربیلیر .
فعللرک برچوق صیغه لری واردر .
باشلیجه لری شونلردر :

اضباریه ؛ عطایه ؛ رهبرییه ؛ التزامیه ؛ امریه .

« اخباریه » صیغه‌سی

بچن درسارده کوردیکمز ماضی ، مضارع ، استقبال زما-
نلرینک صیغه‌سی اخباریه در :

اخباریه	« ماضی شهودی »	اوقوردی
	« ماضی نقلی »	اوقومسه
	« حال »	اوقوبور
	« مضارع »	اوقور
	« استقبال »	اوقوبامس

نمونه

§ آشاغیده کی مصدرلردن ماضی ، مضارع ، استقبال صیغه‌لری
تشکیل ایدیکمز :

اویامق . ایکله مک . یاشامق . چالیشمق . چالیشدیرمق .
اوکره نمک . ایکره نمک . آغلامق . قوشمق . تیرمه مک .
اوشومک . یامق .

امور رنطبیقات :

بر کووه رجین بر دره کنارندن صو ایچیوردی . او ائشاده
درمه بر آری دوشدی . بیچاره حیوان صوده بوغولق اوزره
ایکن کووه رجین بو زواللییه آجیدی ، هان آغزینه بر صامان
چوپی آلدی ؛ صویه اوزاتدی . آری صامانک اوزرینه بینهرک ،
قرهیه چیقدی و بو صورتله تولومدن قورتولدی .

« حکایه » صیغه‌سی

ماضیده، حالده، استقبالده اولان بریشی آ کلانمق ایچونه
 حکایه صیغه‌سی قوللانیلیر. « حسین مالیشیر » دیرسه‌م، حسینک
 بو کون چالیشمقده اولدیغنی بیلدیرمش اولورم؛ حالبوکه حسین
 بوسنه هیچ چالیشمیور؛ اونک چالیشقانلغی کچن سنه‌یه مخصوص
 ایدی. بناءً علیه بو فرقی آ کلاتا بیلیمک ایچون « حسین
 مالیشیردی » دیر، مطابه صیغه‌سی قوللانیرم.

مطابه صیغه‌سی، اوج زمانده هر هانکیسنه عام برشیمک
 وقتیده اولدیغنی مطابه ایچونه قوللانیلیر.

حکایه صیغه‌لری شونلردن عبارتدر:

حکایه	« ماضی شهودی »	اوقوردی ایدی
	« ماضی ثقلی »	اوقومش ایدی
	« حال »	اوقوبور ایدی
	« مضارع »	اوقور ایدی
	« استقبال »	اوقوباص ایدی

وجوبیه صیغه‌سی

مکتب آچیلوب درس‌لره باشلانلی آلتی آی اولدی؛ اوزمانه قدر کندیسنی اویوندن آلامایان احمد امتحانلره پک آز وقت قالدیغنی کورنجه، کندی کندیسنه «مالیشمالی بم، یوقسه صنفده قالاچم!» دیه دوشونمش؛ کلدی بونی بکا ا کلاتدی. بنده اوکا: «در حال چالیشمغه بامرو مالیسک!» دیدم.

ایشته یاپیلمه‌سی مطلقاً لازم اولان شیرلی «وجوبیه صیغه‌سی» ایله افاده ایدم. رز.

بو صیغه اسمندن کلاشیله جنی وجه ایله قطعیت و وجوب کوستریر.

«چالیشمق» فعلندن وجوبیه صیغه‌سی شویله کلیر:

وجوبیه	{	مالیشمالی بم	برنجی شخص، مفرد
		مالیشمالی سک	ایکنجی شخص، مفرد
		مالیشمالی	اوچنجی شخص، مفرد
		مالیشمالی بزم	برنجی شخص، جمع
		مالیشمالی سکزم	ایکنجی شخص، جمع
		مالیشمالی درر	اوچنجی شخص، جمع

«التزامیه» صیغه‌سی

ایسته‌مک یا امر شکونده ، یاخود التزام و تمنی طرزنده
 اولور . احمد بنم آرقاداشمدر ؛ صنفلمز آیری اولمقله برابر
 اونکله دائماً کوروشورم ؛ برکون اوکا : « احمد ، آرزو
 ایده‌رم که صنفکک برنجیسی اولسک ! » دیدم . اوده بکا : «
 بنده ایسته‌رم که ایکیمزده صنفلمزده برنجی اولولم ! »
 دیدی . آرامزده کچن بومحاوره‌یی بابامه آکلاتدم ؛ ممنون
 اولدی . و « ای آرقاداشلر بویله بربرنجی التزام ایدم » دیدی .
 ایسته بر آرزو ، بر تمنی کوسترمک ایچون قوللانیلان
 صیغه‌یه « التزامیه صیغه‌سی » دیرلر . انسان کن‌دیس‌نکده
 بر شی اولماسنی ، یاخود برشی یاپماسنی ایسته‌یه بیله‌جکی ایچون
 بوصیغه‌نک اوچ شخصی‌ده واردر :

التزامیه	برنجی شخص ، مفرد	هالیشیم
	ایکنجی شخص ، مفرد	هالیشمک
	اوچنجی شخص ، مفرد	هالیش
	برنجی شخص ، جمع	هالیشلم
	ایکنجی شخص ، جمع	هالیشلک
	اوچنجی شخص ، جمع	هالیشلر

«امر» صیغه‌سی

احمد بو کونلرده هیچ درسنه چالیشمئوردی . خواجه‌سی
بر کون سوقاقدہ احمدک باباسنه راست کلدی و « احمد بو کیدیشله
بوسنه صنفده قالا جتی ، اوکا سویله یکز شیمدیدن درسارینه
چالیشسور » دیدی ؛ باباسی ده اوه کلنجه، در حال احمدی یاننه
چاغیره رق خواجه سنک سوزلرینی آکلالتدی. و « آناکی باباکی
مایوس ایتک ایسته مزسه ک درسار که چالیش » دیدی .

چالیش ، چالیشسور بر امر افاده ایدیور .

ایشته بویله امر افاده ایدن صیغه‌یه « امر صیغه‌سی » دیرلر .
انسان کندی کندیسنه امر ایدمه‌یه جکی جهتله بوصیغه‌نک یالکز
ایکنجی و اوچنجی شخصلری واردر :

امر	{	ایکنجی شخص ، مفرد	چالیش
		ایکنجی شخص ، جمع	چالیشکن
		اوچنجی شخص ، مفرد	چالیشسور
		اوچنجی شخص ، جمع	چالیشسونر

تحریر

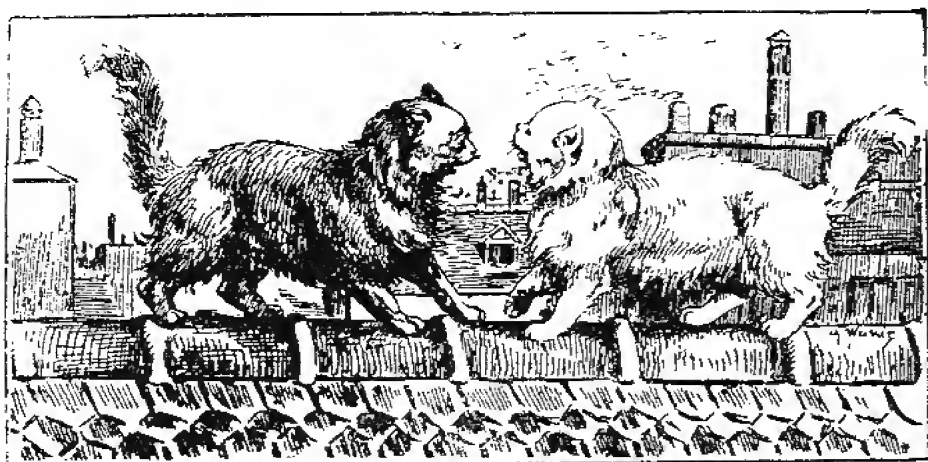
§ آشاغیده کی فعللرک وجوبیه
صیغه لرینی تشکیل و هر برندن بر جمله
ترتیب ایدیکز :

اولوشمور . —	دولوشمور . —
سولمور . —	آکلومور . —
سوتونمور . —	آولومور . —
ایتمک . —	آکمور . —
اویتمور . —	قوشمور . —
صوصمور . —	قوشامور . —

اهم و تطبیقات :

پادشاهلردن برینک عقلسز بر وزیر و اردی . پادشاه ، عادل
وعقلی بر آدم اولدینی ایچون وزیرندن خشنود دکلدی ؛ فقط
وزیر اختیار و صداقتی بر آدم اولدینی ایچون عزل ایتمکده ایسته .
میوردی . وزیرک بر کون حقسز یره بر چیفتجی بی دوکدیکنی
او کره نه پادشاه اوکا بردرس ویرمک ایسته دی : سراینده بویوک
بر ضیافت ترتیب ایدهرک وزیرینی دعوت ایتدی . ضیافتدن صوکر
وزیرینه بمکله حقنده کی رأینی صوردی . وزیر شو جوابی ویردی :
— پادشاهم ، هرشی مکملدی . یالکز صوفراده اکک اولمادینی
ایچون قارنم طویمادی .
— اویله ایسه بزه اکک یتیشدیره چیفتجیلری بر داها حقسز
یره دوومه یکنز .

وظیفه . — یوقاربده کی فعللرک زمان و صیغه لرینی سویله ییکز .

قرائت وقواعد تطبیقاتی :

ایکی کدی

بویاکی کدی سنه لرجه عین اوده یاشادقلری حالده بردرلو دوست اوله مامشلدی. یمک یرکن، یورورکن، اوطورورکن دائمابرلریله قاوغا ایده لر، بربرلرینی پنجه لرلر ایدی. چونکه «تکیر» ده «پاموق» ده اخلاقسز، قیصقانچ، عنادجی حیوانلردی. اکر اونلر ایی خویلی اولسه لر، درت بش سنه برابر یاشانجه آرتق برداها آریلامازلر، بربرلرینک اییلکنه چالیشیرلردی. برکون پاموق دامک اوزرنده کونشه قارشى اوطورورکن، قارشیدن تکیرك حدتلی حدتلی کلدیکنی کوردی؛ هان آیاغه قالدی. ایکی خیرچین حیوان، توپلری حدتدن قبارمش برحالده، قارشى قارشى به باغیروب چاغیردیله، بربرلرینی تهدید ایتدیله، نهایت، بولوندقلری یرك تهلهکسنی دوشونه میهرک، بوغوشمغه باشلادیله. براز صوکره، سوقاغک طاش قالدیرملری اوزرنده تکیرله پاموغک بی روح جسدلری اوزانمش، دوریوردی...

مصدر

« اوقومو ایسته یورم » — « مالیشموه ایدر » دیدیکم
 زمان ، « اوقومق » ، « چالیشمق » کله لریله برایش افاده ایدیو-
 رم . « احمد اوقویور » ، « عثمان چالیشیور » دیدیکم زمان ده
 « اوقویور » ، « مالیشیور » کله لریله احمدك ، عثمانك نه یاید-
 یغنی بیلدیریورم . دیمك كه بو کله لرده برر ایش افاده ایدیور .
 یالکز ، « چالیشیور » ، « اوقویور » کله لری افاده ایتد کله ری
 ایشك شو ائنده وقوعه کلدیکنی ، عین زمانده بر شخص
 طرفدن یاییلدیغنی ده بیلدیریورلر . « اوقویور » ، « مالیشیور »
 برر فعل در .

« اوقومو » ، « مالیشموه » ایسه برر فعل اولغله برابر
 نه زمانه ، نه شخصه عائد اولما دقلری ایچون « مصدر » نامنی آلیرلر .

مادهٔ اصلیه — منتهای .

بر فعل ایکی پارچه دن مرکبدر . مادهٔ اصلیه ، منتهای .
 مادهٔ اصلیه — فعلك هر هانکی برشکلنده ده کیشمه یین قسمیدر .
 « اوقو — دم » — « اوقویه — جغم » — « اوقو — یورم » صیغه-
 لرنده « اوقو » مادهٔ اصلیه در .

« دم — یه جغم — یورم » کله لری ایسه منتهای درلر .

خفیف - ثقیل

مصدر لر منتهالرینه کوره ایکی قسمه آیریلیرلر : خفیف
مصدر لر ، ثقیل مصدر لر . « مک » ایله نهایتله نن مصدر لر
« خفیف » ؛ « مور » ایله نهایتله نلره « ثقیل » مصدر دینور .

اسم وصف تشکیلی

مصدر دن « اسم » باشلیجه شویله یاییلیر :
مصدر ک صوکنه « لک ، لور » کتیرمکه : « بیلک » دن
« بیلک لک » کی .
ماده اصلیه نک صوکنه « مه » کتیرمکه : « بیلک » دن
« بیلمه » کی .
ماده اصلیه نک صوکنه « سه » کتیرمکه : « بیلک » دن
« بیلسه » کی .
مصدر لر دن باشلیجه شو صورتله صفت یاییلیر :
ماده اصلیه نک صوکنه « ره ، ره » کتیرمکه : « بیلک » دن
« بیلر » کی .
ماده اصلیه نک صوکنه « مش » کتیرمکه : « بیلک » دن
« بیلر مش » کی .
ماده اصلیه نک صوکنه « یچی » کتیرمکه : « بیلک » دن
« بیلچی » کی .

تحریر

§ آشاغیده کی مصدر لر دن صفتلر
تشکیل و برر جمله ده استعمال
ایدیکز :

یالامور . - یارلامور . -
بوزملک . - صولامور . -
اربنامور . - مله ملک . - یاغمور . -
اسمک . - یاتلامور . - یاقمور . -
اوقومور . - آقصرمور . -
آرالمور . - قویارمور .

§ آشاغیده کی مصدر لر دن اسملر
تشکیل و برر جمله ده استعمال
ایدیکز :

قیرمور . - قابمور . - قازمور . -
آیمور . - قایمور . - کیمک . -
ایستمک . - سیلمک . - هیزمک . -
باشلامور . - آغلامور . -
صاقلامور . - باغلامور . -

توسیم ایدیله جک موضوع :

موسمک کوزه لکی

« ۱ » - درت آرقاداش برجه کونی کلخانه باغچه سنده کریورلردی . -
« ۲ » - اولردن اک کوچوکی حسین « بن ایلک بهاری سوه رم » دیدی
(اسبابی) . - « ۳ » - حسیندن بریاش بویوک اولان علی « بن یازی
سوه رم » جوانی ویردی (اسبابی ؟) . - « ۴ » رفیق اعتراض ایتدی :
« صوک بهار هر موسمدن کوزه لدر » دیدی (نیچون ؟) . - « ۵ » -
اک بویوکلری ناظم : « هیکز یا کیلیورسکز ، اک ابی موسم فیشدر »
ادعاسنده بولوندی (اسبابی ؟) . - « ۶ » - چوجوقلر آقشام اوستی
بابالرینه بو مباحثه یی آکلاندیلر . او هپسه حق ویردی . - « ۷ » -
هر موسمک باشقا بر کوزه لکی واردر .

قرائت وقواعد تطبیقاتی :

موسم لک کوزە لک

چیچکلر آچش ، قوشلرک سسی اورمانلری دولدورمشدی . بونی کورەن جلال « ایلک بهار نه کوزەل موسمدر ! » دیدی . قوشلر یووالرینی یاقق ایچون اوتوشەرك قیرلردن چورچوب طویلامغه کیدیورلردی . براز صوکرایاز کلدی . آغاچلر میوه لرله دولمش ، چالیشقان ایشجیلر قیرلره دوکولمشدی . باغچه ده هر نئکدن کله بکلر اوچوشیور . دی . هله حصاد زمانی بوغدا یلرک کسيلمه سنی سیرایتمک نه قدر کیفیلدر ! جلال آرتق یازدن داها کوزەل موسم اولامایاجغنه حکم ایتمشدی . ایلول آیی کلنجه ، جلال « صوک بهار نه کوزەل موسمدر ! » دیدی . باغلر بوزولیور ، باغچه لرден المالر ، آرمودلر ، سائر محصو . لر طویلانیور ، قیش ایچون تدارک کورولیوردی . آرتق مکتب زمانی ده کلش ، جلال درس لرینه قاووشمشدی

براز صوکراده قیش کلدی . آرقاداشلریله برابر قیزاق قایان ، آقشام اوستی ، درس لرینی بیتیردکدن صوکرایا ، صیجاق اؤداده سوبعلی صوباسنک قارشیدسنده بویوک آنه سنک مامسال لرینی دیکلین جلال شیمدی ده « قیش نه کوزەل موسمدر ! » دیوردی .

تصريف

بر فعلك آله بيله چكى شكلكه هپسنى بردن سويله مكه

تصريف ديرلر .

فعلدر عيى نمونه اوزه رينه تصريف ايديليرلر .

فعل جوهرى

فعل جوهرى « ايمك » فعليدر . صيغه وزمانلرينك هر

برى قوللائيلىماز . قوللائيلىلار شونلردر .

صيغه اضمماريه

(مضارع) : ايمم - يم ، سك ، وره ؛ اين - ين ، سكر ،

درلر .

(ماضى شهودى) : ايدم ، ايدك ، ايدى ؛ ايدك ، ايدكز

ايديلر .

(ماضى نقلى) : ايمشم ، ايمشك ، ايمش ؛ ايمشمر ،

ايمشكز ، ايمشملر .

فعل جوهرينك قوللائيلىمايان صيغه وزمانلرى يرينه « اولور »

فعلنك صيغه وزمانلرى قوللائيلىر .

تصريف

فعللر

يازمى ، يېزىمى

صيفه ، اخباريه

حال

چيزيورم	يازييورم
چيزيورسك	يازييورسك
چيزيور	يازييور
چيزيورز	يازييورز
چيزيورسگن	يازييورسگن
چيزيورلر	يازييورلر

مضارع

چيزرم	يازارم
چيزرسك	يازارسك
چيزر	يازار
چيزرز	يازارز
چيزرسگن	يازارسگن
چيزرلر	يازارلر

استقبال

چیزه جگم	یازہ جغم
چیزه جکسک	یازہ جقسک
چیزه جک	یازہ جق
چیزه جکز	یازہ جغز
چیزه جکسگز	یازہ جقسگز
چیزه جکلر	یازہ جقلر

ماضی شہودی

چیزدم	یازدم
چیزدک	یازدک
چیزدی	یازدی
چیزدک	یازدق
چیزدگر	یازدگز
چیزدیلر	یازدیلر

ماضی نفلی

چیزمشم	یازمشم
چیزمشسک	یازمشسک
چیزمش	یازمش

چیز مشنر	یاز مشنر
چیز مشسکنز	یاز مشسکنز
چیز مشلر	یاز مشلر

صیفہ الترامیه

چیزه یم	یازہ یم
چیزه سک	یازہ سک
چیزه	یازہ
چیزه لم	یازہ لم
چیزه سکنز	یازہ سکنز
چیزه لر	یازہ لر

صیفہ رھوبیه

چیز مه لی یم	یاز مالی یم
چیز ملیسک	یاز مالی سک
چیز ملی	یاز مالی
چیز ملی یز	یاز مالی یز
چیز ملیسکنز	یاز مالی سکنز
چیز ماید لر	یاز ماید لر

امر صیغەلری

حاضر ایچون

ياز، يازك — ياز گز
چيز، چيزك — چيز گز

غائب ایچون

يازسين يازسينلر
چيزسين چيزسينلر

امرو رقراعر تطبیقاتی :

کیجهلری کونشی کورمه دیکمز وقت ، اونی بوسبوتون بادی ظن
ایتمهک . کونش هیچ بر زمان باتماز ، دائما پارلار . فقط کیجهلری
اونی بز کورمه یز . کیجه ، کونش چکیلوب هرکس اویقویه یاتدینی
اشاده ، دنیانک او بر طرفنده کی مملکتلرده مثلا «چین» ده کوندوزدر .
اوزون صاجلی ، آبلق یوزلی چینلیلر کونشک پارلاق آیدینلنی آلتنده
کزوب چالیشیرلر . بزم مملکتمزده کوندوز اولدینی زمانده ایسه
چینده کیجه اولور ؛ چینلیلر اویقویه چکیلیرلر .

ایشته چوجوقلر ، آرتق آکلایورسکیزکه کونش هیچ بر زمان
دورماز ؛ بزه دائما حیات و ضیا ویریر . اکیلرمنی بویوتور ،
میوه لرمنی اولدورور ؛ کوکده یاغمور بولوطلری یاقق ایچون یر
یوزنده کی رطوبتی چکوب آلیر . بعضی وقت کوک یوزنده کوردیکمز
درلو رنگلی قوشاغه بکزه یین «الکم صاغما» یی یاپان ، «آی» ه
اوکوزهل صاری رنگی ویرن هپ کونشدر . کونشک آز کوروندیکی
سنه لر صوثوق ، برکتمز ، فنا اولور . اکر کونش اولماسه ، دنیانک
حالی نه اولوردی ؟

وظیفه . — یوقاریده کچن فعللرک زمان ، صیغه و شخصلرینی
تعین ایدیکز .

کیمی

اوت، بورا باشلايچه، صولوغانلى برده گيز
 قودوز کي کوپوك صاچار، جيلغين کي حايقيرير ؛
 سرت روزكارله ايکي يانه بوجالايان کيمز
 بشيك کي ايرغالانير، چوجوق کي باغير .

بن اوزمان شويله ديرم : ايسته سکا ايکي يول ؛
 بريسك اوزرنده : دالغا، کوپوك، طاش؛ دومان؛
 اوبرينك آرقاسنده : کورفز، قره، او، وطن !

سن بر آتش اوکنده کي عسکر کي ارکک اول ؛
 نيجه قانلى کونلر کورهن بايراقلى خاطرلا ؛
 وکنديکي ايلکين جنکه، صوکرا فتحه حاضرلا ! .. »

محمد امين : «تورك سازى» ندن

استفهام

بر شيئك اولوب اولماديغي آكلاشيلمق ايسته نيلديكي زمان
 « فعل » و ويريلن شكله استفهام ديرلر .
 احمد هاليشيورمى ؟ لامبارى يافركمى ؟ . كې .
 فعللر « مى » علاوه سيله استفهام شكلى ويريلير .

منفى

بر شيئك اولماديغي آكلاتان فعللر « منفى » شكلنى
 آليرلر . اوقومادم - كينئورك - هاليشمايهه ؛ كې .

تصريف

يازمق ، چيزمك

فعللرينك منفى شكلى

صيغه اخباريه

هال

چيزمه يورم	يازمايورم
چيزمه يورسك	يازمايورسك
چيزمه يور	يازمايور
چيزمه يورز	يازمايورز
چيزمه يورسكز	يازمايورسكز
چيزمه يورلر	يازمايورلر

مضارع

يازمام	چيزمه م
يازمازسك	چيز مزسك
يازماز	چيز مز
يازمايز	چيزمه يز
يازمازسكيز	چيز مزسكيز
يازمازلر	چيز مزلر

استقبال

يازمايه جغم	چيزمه يه جگم
يازمايه جقسك	چيزمه يه جكسك
يازمايه جق	چيزمه يه جك
يازمايه جغز	چيزمه يه جكيز
يازمايه جقسكيز	چيزمه يه جكسكيز
يازمايه جققلر	چيزمه يه جكلر

ماضی شہدی

يازمادم	چيزمه دم
يازمادك	چيزمه دك
يازمادی	چيزمه دی

چیزمه دك	يازما دق
چیزمه ديگنر	يازما دگنر
چیزمه ديگر	يازما ديگر

ماضی نقلی

چیزمه مشم	يازما مشم
چیزمه مشسك	يازما مشسك
چیزمه مش	يازما مش
چیزمه مشنر	يازما مشنر
چیزمه مشسكنر	يازما مشسكنر
چیزمه مشلر	يازما مشلر

صیغه التزامیه

چیزمه يه يم	يازما يه يم
چیزمه يه سك	يازما يه سك
چیزمه يه	يازما يه
چیزمه يه لم	يازما يه لم
چیزمه يه سكنر	يازما يه سكنر
چیزمه يه لر	يازما يه لر

صیغهٔ وجهیه

چیزمه مه لی یم	یا زما مالی یم
چیزمه مه لی سک	یا زما مالی سک
چیزمه مه لی	یا زما مالی
چیزمه مه لی یز	یا زما مالی یز
چیزمه مه لی سگنز	یا زما مالی سگنز
چیزمه مه لی درلر	یا زما مالی درلر

امر صیغه لری

(حاضر)

یا زما ، یا زما یك ، یا زما یگنز
چیزمه ، چیزمه یك ، چیزمه یگنز

(غائب)

یا زما سین ، یا زما سینلر
چیزمه سین ، چیزمه سینلر

مصدر

یا زما مق ، چیزمه مک

اخطار . -- دیگر مصدرلرک مختلف زمانه و صیغه لری ده

بولا تطبیقاً تشکیل و تصریف ایملر پیلیر .

قرائت وقواعد تطبیقاتی :

پیاضی آبی

شماله درشن صوغوق مملکتلرده برده قار اُکسیک اولار،
 یازین بیله هوا یک صوغوق اولور . ده کیزده بوبوک بوبوک
 بوز یارچیلری بوزر .

ایسته پیاضی آبی دینبلن حیوانه اورالرده بولونور .
 صوغوقدره قورقماز، چونکه پوستی قالیندر . بوسایده وجودینی
 هر وقت صیاق طوتار . بز، صیاق، کونشلی هوا بانی قدره درسک
 اوده صوغوق هواده اوقدر خوشلانیر .

بوزارک اوزرنده قولایلقه بورور، قایماز؛ چونکه طابانلری
 اوزونه رصیقه قیللیر . آیاقلرنده صانکه جاربیه وارمش کبی
 سسمر، صداسز بورور .

بو آبی، ده کیز کنارینه باقیق برلرده بولونور .

چونکہ صودہ بوزدستی سرور، و صودہ یک چوقہ یہ جہک
بولور۔

لقد آبی بالیفہ جہانہ دیر۔ چونک ایچونہ بوزلرک اوزرنده
بہ چوقہ درلاشیر، نہایت بوزک اربہیکی بربہ تصادف ایدنج
طورور۔

بیلیرک اوراسی آبی بالیفنک نفس آلمو ایچونہ باشنی جیقا۔
رہ جہنی برلردہ بربہ۔ چونک ایچونہ اردہ لیکک باشندہ اوتوروب
بکلر۔ او ائنادہ آبی بالیفی رہ طویارلاو باشنی صودہ جیقار۔
آبی ہونی کورورکورمن لھمانہ اربچارہ جیوانک اوزرنہ آیلیر۔
اونی یافدلابوب سور وکلر و صودہ طیشاری بہ جیقارہ رہ بارہ لار، بیر۔

قراۓ دائرہ مؤالہر۔

§ بیاض آبی ناصل بر حیواندر؟	§ شمال نہ طرفدر؟ - صنفک
نرہ لردہ بولونور؟ - وجودی ناصلدر؟	شمالی کوستہ ریکز؟ - صوتوق
صوتوقدن متأثر اولورمی؟ -	مملکتلر ہائیلریدر؟ - مملکتمز صوتوق
نیچون؟ - بیاض آبی ناک اڈ زیادہ	مملکتلردن میدر؟ - قطب دینیلن
خوشلانندی پی طعام نہ در؟ - اونی	یرلر ناصلدر؟ - اورالردہ بویوک
ناصل تدارک ایدہر؟	اورمانلر، بیشیل چاییرلر وارمیدر؟

وظیفہ — بوقاربہ کچن فعللرک زمانہ، صیفہ و شخصلرینی
تعیین ایدیکز۔

مفعول صریح

رسمده بر آت کورییورسکیز.

کوریوک بر یورجوق او آتی
صولایور .

ایکینچی جمله ده « کوریوک

بر یورجوق » ، « صولایور » فعلنک فاعلیندر . بویله اولدیغنی فعلدن
اول کتیردیکنز « کیم ؟ » سؤالیه بولویورز .

کوچوک چوجوق « کیمی صولایور ؟ » دیدیکمز زمان ده
« آتی » جوابی آلیورز . بوراده « آتی » کلمسی « صولایور »
فعلنک « مفعول صریح » یدر .

بر فعلنک « مفعول صریح » نی بولق ایچون او فعلدن
اول : « نه ؟ نه بی ، کیمی ؟ » سؤاللرندن برینی ایراد ایدورز .
آله جغمز جواب ، فعلنک مفعول صریحیدر .

احمد کتاب او قودی . - احمد نه او قودی ؟ - کتاب .
حسین درسنی بیلدی . - حسین نه بی بیلدی ؟ - درسنی .
علی باباسنی سه ور . علی کیمی سه ور ؟ - باباسنی . ایشته به جمله لرده
« کتاب ، درسنی ، باباسنی » کله لری مفعول صریح حالنده درلر .

تحریر

§ آشاغیده کی مفعول صریح لری	§ آشاغیده کی فعللرک هر برینه
کوسته ریکز :	برر مفعول صریح بولیکز :
احمد صحبتی پک سه ور — علی	کنزمک — اوقومق —
درسنی بیلدی . — آرقا داشمز،	بیلیمک — آشمق —
پاره سنی غائب ایتدی . — او، کتابی	ویرمک — طو توشدیرمق
ازبر اوقودی . — بز ،	— کسمک — یچمک
دفترلیمزی طولدیردق .	— طولاشمق — چالمق

وظیفه . — بوش بر اقیلان لرله مناسب برر مفعول صریح کتیریکز :

بن . . . اوقوبورم . — اهمم . . . یلمی . —

باغچوانه . . . صولادی . — میفنی . . . اکر . —

کری . . . یافالادی . — قورده . . . یاره لادی . — هر کسی

. . . سرور .

توسیع ایدیله جک موضوع :

اقتصادک فامه سی

«۱» . — بر دلیقانی زنکین بر مغازه صاحبه مراجعت ایدره رک کندیسنه بر ایش ویرمه سنی رجا ایدره . — «۲» . — زنکین تاجر کنجدن نروده اوقودیفنی ، تجارت ایشلرینی آکلایوب آکلما دیفنی صورار . — «۳» . — کنج ، تجارت ایشلرینی نظری اوله رق بیلدیکنی سویلر . — «۴» . — مغازه صاحبی بنان ممنونیت ایتمکه برابر آدمه احتیاجی اولما دیفنی سویلر . — «۵» . — دلیقانی چکیلوب کیددرکن یرده بر ایکنه کورور و اکیلوب آلیر . — «۶» . — بونی کورهن تاجر دلیقانی بی خدمتنه آلیر .

غیر صریح مفعول لر

« اشك داغ باشنه قاجمش »

اوراده باغیر بیور ! « دیه جك

اولور سق ، بوایکی جمله ده کی

مفعول لر ی آدامق ایچون « زه ده »

و « زه ده » سؤال لر نی صور مغه مجبور اولور ز . چونکه « نه بی »

ویا « نه » سؤال لرینه هیچ جواب آلاماز .

ایشته بو صورت له « نه بی » نه ، سؤال لر نی دکل ده « زه ده »

ویا « زه ده » یا خود « زه ده » سؤال لر نی صور مق صورت له

آلیناجق جواب لر « غیر صریح مفعول لر » در .

اشك داغ باشنه قاجمش . « زه ده قاجمش ؟ » : داغ باشنه

اشك داغ باشنده باغیر بیور . « زه ده باغیر بیور ؟ » : داغ باشنده

اشك داغ باشندن کیتمش . « زه دن کیتمش ؟ » : داغ باشندنه

ایشته شو یوقاری کی سؤال لر جواب اولارق کلن « داغ

باشنه ، داغ باشنده ، داغ باشندن » برر غیر صریح مفعول در .

از بر وانشاد:

كوچوك باغچوانلر

الارنده ايغجه، كوزهل، ميني ميني قووالر
 ميني ميني باغچوانلر چيچكلري صولارلر؛
 ياپراغنى آييقلازلر، طوپراغنه باقارلر،
 برر چيچك قوپاره رق باشلرينه طاقارلر.

بو اونلرك باغچه سيدر، كيمسه او كا قارشماز؛
 ايكي قاردهش چاليشديلر اونك ايچون بوتون ياز.
 او كيمسه دن آدم اولماز كيم كه چابوق اوصانير،
 بودنياده هيچ بيقمادن چاليشانلر قازانير.

اداتلر

کندی باشلرینه بر معنایی حائر اولمایوبده باشقه کلمه لره
 کیردکلری زمان بروظیفه ایفا ایدهن کلمه لره «ادات» دیرلر:
 احمد درسی بیلدی : «ی» مفعول صریح تشکیلنه خدمت
 ایدهن برادات.. کتابک قابی : «ک» متمم تشکیلنه خدمت
 ایدهن برادات ، «ی» اضافلرده اسمک نهایتنه کلن دیکر
 براداتلر .

اداتلر اوچ وظیفه ایفا ایدهرلر :

متمم تشکیل ایتلر ،

ربطه خدمت ایتلر ،

کلمه لرن معنا ونوعلرینی ده کیشیرمک .

متمم تشکیلنه خدمت ایدهن ااداتلر شونلردر :

«ک» ، «نک» ، «ی» ، «سی» ، «و» ، «یه» ، «ده» ، «دیه» ، «جه» .

ربطه خدمت ایدهن ااداتلر شونلردر:

و ، ایله ، هضم ، نه ، یاغود ، انجام . . الخ .

کله لک نوع و معناسی ده کیشدیره ن ادا تله شونلردر :

لک - لوه - نهایته کلدکلری صفتی اسم یایارلر :

مثال : کوزهل - [کوزهل - لک] - شیشمان - [شیشمانه - لوه]

لی ، سر - نهایته کلدکلری اسمی صفت یایارلر .

مثال : [عقل - لی] - ؛ [صقال - سر]

غانه - قانه . - فعللرک ماده اصلیه لرینک نهایته کلیرسه

صفت تشکیل ابره لر .

ارفونوس - [ارفونوت - غانه]

مالیشوس - [مالیشی - قانه]

تحریر

§ آشاغیده کی ادا تله ری تفریق ایدیکز :	§ آشاغیده کی ادا تله ری تفریق ایدیکز :
سلیم صنفده برنجی در -	احمدک دفترلری تمیزدر . -
بن یازیمی یازدم . - قارده شک	علی ایله ولی قارده شدر -
مکتبه کله دی . - چوجوقلر	قیشین سوقاقلر چامورلی
هم اوینامالی ، هم جالیشمالیدرلر .	اولور .

قرائت وقواعد تطبیقاتی :

چول و دودھ لر

عربستانمہ ، آفریقادمہ « چول » دینیلں ارجی بوجہاغی
کور دمنز ایصنز برار واردر . اورالردہ نہ انسانہ راست کلینیر ،
نہ آقار صوبہ ، نہ دہ آغاچلرہ .

قورمہہ باشقہ کوزہ برشی کور دمنز . ہر طرف طاشلور ،
قباالقدر . اوزرنمہ برشی بینمز ، ہر بر قوراق ، چور اقدر .
سیاحلر اوجوللردہہ کاروانہ کچلر . یولردہ نہ لازم اولہ-
ہقسہ ، بوجیلوں قاج کونہ سورہ ہک ایسہ ، یانلرینہ اولہ کورہ
یہ ہک آلیرلر .

انسانہ ناصل دہ کبزلری کمی ایلہ آشار د بولردہ یہ ہک ،
ایچہ ہک نہ لازمہ لہیسنی کمی بہ بوج کلنیرسہ ، جوللری دہ آنجہ

دوه ابله كچيرلر ؟ چونكه چول قوم درياسيدر . دوه ، اوزر بنه
صامې بولك قويمو ايچونه چوكر ، صوكر ، بول پينديكي وقت يوكى
اوزر بنه ايندېرملري ايچونه تكرار اُكېلير .

بو مبارك حيواني كندى مملكتمزده ده كور يورز . فقط
اصل يتشديكي بر عربستاندر .

دوه بر چوقه زمانه آج ، صوسنر يوردر . يوله جېقمزده
ايچديكي صو آلى بر قاچ كونه اداره ايدر . عربله دوه يلى چوقه
سورلر . باركير انساني طاسير ، اينك سوت ، قويونه يوك
ويرر ؟ دوه ابسه عربك لھم باركيري ، لھم اينكى ، لھم ده
يوكير .

دوه نك يوكنمزه يك قېمندار مشينلر ياپارلر كه صو كچيمز .

قراۋۋە دائرە سۆاللەر .

§ انسانلره فائدهسى دوقونان
حيوانلر هانكېليريدر ؟ - آلك نه كې
خدمتلري واردر ؟ - قويونلردن
ناصل استفاده اولونور ؟ - مملكتمزده
يتيشن فائدهلى حيوانلر هانكېليريدر ؟
سائر محللرده يتيشوب مملكتمزده
اولمايان حيوانلردن بحث ايدىكز .

§ چول نه يه ديرلر ؟ - چول
دنيا نك نره لرندە بولونور ؟ - بزم
مملكتمزده چوق چول وارميدر ؟ -
چولى تعريف ايدىگن ؟ - چولدن
ناصل كچيلير ؟ - كاروان نه يه ديرلر ؟ -
دوه داها نه كې ايشلره يارار ؟ -
دوه نك يوكنندن نه ياپارلر ؟

ظرف

« درسمه چالیشه جغم » دیدیکم زمان ، استقبالده درسه
چالیشه جغمی آ کلاتمش اولورم؛ فقط نه زمان یاپه جغم مبهم قالمش ،
آ کلاشیلما مش اولور . حالبوکه « یاربین درسمه چالیشه جغم »
دیرسمه ، چالیشمق فعلی نه زمان یاپه جغم تحدید و تعیین ایدلمش
دیمکدر .

فعل ربا صفتک معناسی تحریر و تعیین ابرده ، اوله بر قید
قویانه کلمه لره « ظرف » دبرلر .

لسانمزده دائماً قولالانیلان ظرفلر شونلردر :

بوکونه ، درده ، یاربین ، اول زمانه ، دمین ، شمدری ،
ایرکن ، کیچ ، اصلا ، یك ، جووه ، آز ، صوکرا ، ابی ، فنا ،
بیده ، داهاه ، اوله ، تانیاً ده ، اوت ، خابره ، لهیج ، محقوه ... الخ .
بعض دفعه ظرفلرک بربرینی تحدید و تقید ایتدکلی ده
واردلر :

یك جووه ، یك آز ، آز صوکرا ، داهاه صوکرا ، یك ابی ،
جووه آز ... الخ .

تحریر

آغاغیدہ کی حمد لودہ موجود ظرفری کوستہ ریکز :

بوکون پک زیادہ یورولدم ۔۔ چوق چالیشان مقصدینہ ایرہر ۔۔
تورکلکک ترقیسی ایچون اسکیدن چالیشمش اولانلری ملت اصلا
اونوتاماز ۔۔ حیاتی ملتی اوغرندہ فدادن چکیننلرہیچ برزمان انسان
نامنی آلامازلر ۔۔ نیچون مکتبکزه داما ایرکن کلیورسکز ؟۔ شو
قارشیدہ پک کوچوک فقط پک کوزل برأو وارہ فقط کیمک اولدیغنی
حالا اوکرہنہمدم ۔

ازبر وانشاد :

الہمی

یوجہ تا کری ! بزہ پاک بریورہک ویر ،
تیمز عشقلہ سومک ایچون وطنی !

حدود امین دکل ، بر طونج بیلک ویر ،
او ازمدن ، بز ازمل دشمنی !

ہلال خاجہ یکیلہ سین : آمین !
تورکلک بیتدی دنیلمہ سین : آمین !

یوجہ تا کری ! ایزمزه ایشیق صاچ ،

تاریخمز اوز یولنی آکلا سین !

دامارندہ طیقانیقلق وارسہ آچ ،

اسلاملک اسکی قانی قایناسین !

قانلانہلم ، جانلانہلم : آمین !

کوندن کونہ شانلانہلم : آمین !

کوک آلب : « قیزیل الما » دن

ندا

علی ایکی سنه دن بری حدودده بر قهرمان بولوکه قوماندا
ایدهن بویوک قارده شنی هیچ کورمه مشدی ؛ کچن آقشام
مکتبدن کلوب اونی بردن بره اوده کورنجه ، « آه ، قارده .
شجکم ، سنی قاج سنه در کوره جکم کلدی ، دیبه رک آغا بکنک
بویته آتیلدی .

آه ، اوغ ، آی ، ای ، واه واه ، اوف ، آماه ، عجائب ،
باشیوه ، ماشالله ، کبی ، سوز سویلرکن حیرتمزی ، سونجیمزی ،
کدرمزی یاخود هر هانکی برحسمزی افاده ایچون قوللانیلان
کله لره « ندا » دیرلر .

دوره عامه تمهینلر

آشاغیده کی جمله لرده موجود ندالری کویسته ریکز :
واه زاوللی آرقاداشم ! سنک بویله تنبللک ایده رک صنفده
قالاجنکی هیچ تخمین ایده بیلیرمیدم . چوق یازیق ! —
عجائب ، بر تورک چوجوغی بو عصرده کنديسنه دوشن وظیفه
لری یاماز اولورمی ! — ماشالله ، بوجوجوق نه قدر غیرتلی
سنه نهایتده غالباً برنجی اولاجق . — انسان برقالق یایدقدن
صوکر « واه واه ! » دیبه کدرله نیر دورور ؛ فقط معرفت
اونی اولجه دوشونوب یامامقدر .

صوڭ بهار

شیمدی صوڭ بهاردر.

یشیل یاراقدر صارامش،

صولش... برچوق آغاچلر.

ککی ده دوکولش... یلرده

برچوق صولوق یاراقدر

اوچوشیور.

ایشته میوه نك اصل

رقتی شیمدی. اطاء، آرمود،

اوزوم، یورتاقال، حاصلی

هردرلویمیش اولور.

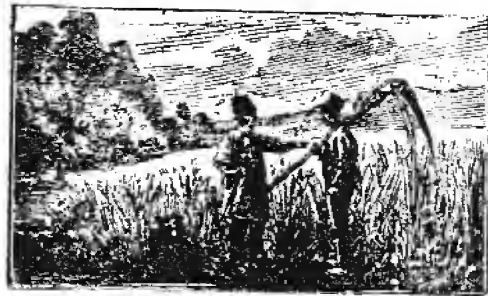

بوتونه اکیندرده کماله

ایر مشدر. اوراقچیلر او-

راقله یاخود ما کینه ایله

اکینلری بیملر. بیتیشمش

اکین نارلاسی نه قدر خوشدر! آلتونه کپی صای صاری کسبلمش

اکینلر کوزک آله یله هکی یلده قدر اوزار، کیده...

تکرار

۱. — حال ، ماضی ، استقبال زمانلرینک قاچ نوعی وارددر ؟
 حالک ایکی نوعی وارددر : حال ، مضارع . ماضینکده
 ایکی نوعی وارددر : ماضی شهودی ، ماضی نقلی . ماضی
 شهودی برایشک مطلقا یاییلدیغنی ؛ ماضی نقلی ایسه باشقاسندن
 ایشیدلدیکنی یاخود شبهه‌لی اولارق بیلندیکنی کوسته‌ریر .
 اوقودی « ماضی شهودی » — اوقومش « ماضی نقلی » .
 استقبالک یالکزر بر نوعی وارددر : استقبال .

۲. صیغه نهیه دیرلر ؟ ونه کبی صیغه‌لر وارددر ؟
 فعلک ، دلالت ایتدیکی ایشی افاده ایتمک ایچون آلدیغنی
 شکللرک هر برینه صیغه دیرلر . باشلیجه‌لری شونلرددر : اظهاریه ،
 عطاریه ، رهبرییه ، التزامیه ، امریه .

ماضی ، مضارع ، استقبال زمانلرینک صیغه‌سی اظهاریه در .
 اوچ زماندن هر هانکیسنه عائد برشیدک و قتیه اولدیغنی
 حکایه ایچون قوللانیلان صیغه عطاریه در .

مثال : اوقودی ایری ، اوقومش ایری . . . الخ
 یاییلماسی مطلقا لازم اولان شیلری افاده ایچون قوللار .
 نیلان صیغه رهبرییه در .

مثال : چالیشمالی بزم ، چالیشمالی سرك . . . الخ .

بر آرزو، بر تمنی کوسترمک ایچون قوللانیلان صیغه التزامیه در .

مثال : چالیشیم ، چالیشه سک . . . الخ .

بر امر افاده ایتمک ایچون قوللانیلان صیغه امریه در .

مثال : چالیشی ، چالیشسونه . . . الخ .

۳ . — مصدر نهیه دیرلر وقاچ قسمدر ؟

بر ایش افاده ایتمکه برابر زمانه وشخصه عائد اولمایان

فعللره مصدر دیرلر : اوقومور ، چالیشمور کبی . مصدرک

ده کیشمه ین قسمنه ماده اصلیه ، دیکشن قسمنه منتهای دیرلر .

اوقور « ماده اصلیه » — مق « منتهای » . مصدرک منتهاسی

« مور » اولورسه ثقیل مصدر ، « مک » اولورسه ضعیف مصدر

دیرلر .

مصدرلردن معین قاعده لره کوره اسم وصفه تشکیل

اولونا بیلیر .

۴ . — تصریف نهیه دیرلر ؟

بر فعلک آلا بیله جکی شکللرک هپسنی بردن سویله مک

تصریف دیرلر . فعللر عینی نمونه اوزرینه تصریف ایدیلرلر .

۵ . فعل جوهری نه در ؟

فعل جوهری ایمک فعلیدر . یونک یالکز مضارع ، ماضی

شهودی ، ماضی نقلی زمانلری قوللانیلیر . بوفعلک قوللانیلما .

یان صیغه وزمانلری یرینه اولور فعلنک صیغه وزمانلری قوللانیلیر .

۶. — مفعول صریح نهیه دیرلر ؟
 بر فعلدن اول ایراد ایدیلن نه ، نربی ، کیمی سؤالدرینه
 آلیناجق جواب او فعلک مفعول صریح یدر .
۷. — غیر صریح مفعول نهیه دیرلر ؟
 فعلدن اول ایراد ایدیلن نهیه ، نهده ، نهدهده سؤالدرینه
 آلیناجق جواب او فعلک غیر صریح مفعول یدر .
۸. — ادات نهیه دیرلر ونه یاپار ؟
 کندی باشنه برمعنایی حائر اولمایوبده باشقا کلهلره کیردیکی
 زمان بر وظیفه ایفا ایدن کلهلره ادات دیرلر . اداتک
 وظیفه سی متمم تشکیل اتمک ، ربطه خدمت اتمک ، کلمه لک
 معنا ونوعلریخی ده کیشمیرمک در .
۹. — ظرف نهیه دیرلر ؟
 فعل ویا صفتک معناسنی تحدید وتعیین ایدن ، اوکا برقید
 قویان کلهلره ظرف دیرلر .
۱۰. — ندا نهیه دیرلر ؟
 سوز سویلرکن حیرت ، سوینج ، کدر کبی حسلرمزی
 افاده ایچون قوللانیلان کلهلره ندا دیرلر .

تورک دیلی : ایکنجی سنه

مندرجات

۳	باشلارکن	۲۳	داملاسی
۶	تورک دیلی	۲۴	ازبر وانشاد « جواد »
۸	قرائت و املا « محمد امین »	۲۵	مفرد ، جمع
۹	ازبر : اسیر قارده شلره	۲۶	قرائت و املا : اوچ اوکوز
۱۰	دوغرو	۲۷	اسملرک جمعی
۱۲	کله -- جمله	۲۸	کتابت موضوعی : غاو
۱۴	املا و ازبر « احمد جواد »	۲۹	غانک صوکی
۱۶	اسم	۳۰	اسم خاصلرک جمعی
۱۷	قرائت و املا : چوجوق	۳۱	ازبر وانشاد « فهی »
۱۸	ایله کدی	۳۲	تصغیر حالی
۱۹	اورومجکله اییک بوجکی	۳۳	قرائت و املا ، بایقوشله
۲۰	« جواد »	۳۴	کوه رجین
۲۱	اسم خاص ، اسم جنس	۳۵	ازبر وانشاد « علی علوی »
۲۲	ازبر و املا « علی اکرم »	۳۶	کتابت موضوعی : یر
	کتابت موضوعی : اهلک	۳۷	قوشک حکایه سی
	نتیجه سی	۳۸	اضافت
	قرائت و املا : یاغموور	۳۹	قرائت و املا : صبیحه نلک

۶۸	ازبر وانشاد: «توفیق فکرت»	اوداسی	
۷۰	فعل — فاعل	ترکیب اضافی	۴۰
۷۲	کتابت موضوعی : یا نفین	تکرار	۴۲
۷۳	قرائت و تطبیقات : ملیحه و آرقاداشلری	کتابت موضوعی : برعسکر مکتوبی	۴۴
۷۴	فعل	قرائت و تطبیقات : قوشله	۴۵
۷۶	ازبر وانشاد: «کوک آلب»	چو جوق	
۷۷	قرائت و تطبیقات : اسپنوز	صفت	۴۶
۷۸	ضمیر	قرائت و تطبیقات : عقللی	۴۸
۸۱	ازبر وانشاد : «صبری جیل»	قوزو	
۸۲	شخص	ترکیب توصیفی	۴۹
۸۳	کتابت موضوعی: بردره نك	سماعی صفتلر، قیاسی صفتلر	۵۰
	حکایه سی	ازبر وانشاد : چیفتلکده	۵۳
۸۴	قرائت و تطبیقات : اشك و آغستوس بوجکی	توصیف و تعیین صفتلری	۵۴
۸۶	برنجی شخص «ضمیر و فعل»	ازبر وانشاد : قیش	۵۶
۸۹	ازبر وانشاد : آی دده	کتابت موضوعی : صراحتلی	۵۷
۹۰	ایکنجی شخص « ضمیر و فعل »	چیفتجی	
۹۲	کتابت موضوعی : مر دیوه نك حکایه سی	اشارت صفتلری	۵۸
۹۳	قرائت و تطبیقات : ای همشیره	صایی صفتلری	۶۰
۹۴	اوچنجی شخص « ضمیر و فعل »	قرائت و تطبیقات: کوچوک صومورتقان	۶۱
۹۷	قرائت و تطبیقات: ایکی خیرسز	مبهم صفتلر	۶۲
		ازبر وانشاد : « سلیمان نسیب »	۶۳
		تکرار	۶۴
		تحلیل	۶۷

۱۲۰ صیغه	۹۸ تکرار
۱۲۱ اخباریه صیغه‌سی	۱۰۰ کتابت موضوعی : اسکی
۱۲۲ حکایه صیغه‌سی	بر خاطره
۱۲۳ وجوبیه صیغه‌سی	۱۰۱ ازبر و انشاد : «ا. علاء
۱۲۴ التزامیه صیغه‌سی	الدین»
۱۲۵ امر صیغه‌سی	۱۰۲ ايمك فعلی
۱۲۷ قرائت و تطبیقات : ایکی	۱۰۳ ايمك فعلی
کدی	۱۰۴ اوینامق فعلی
۱۲۸ مصدر، مادهٔ اصلیه و منها	۱۰۵ قرائت و تطبیقات : کو-
۱۲۹ مصدرک انواعی، اسم و صفت	چوک طاوشان
تشکیلی	۱۰۶ حال ، ماضی ، استقبال
۱۳۰ کتابت موضوعی : مو-	استقبال
سملرک کوزه‌لالکی	۱۰۸ استقبال
۱۳۱ قرائت و تطبیقات : مو-	۱۰۹ ازبر و انشاد : «حمدلله
سملرک کوزه‌لالکی	صبحی»
۱۳۲ تصریف ، فعل جوهری	ماضی
۱۳۳ «یازمق، چیزمک» فعللرینک	۱۱۱ قرائت و تطبیقات : یاغمرور
تصریفی	۱۱۲ مضارع
۱۳۷ ازبر و انشاد : «محمد امین»	۱۱۳ قرائت و تطبیقات : عائله
۱۳۸ استفهام ، منفی تصریف	سعادتی
۱۴۲ قرائت و تطبیقات : بیاض	۱۱۴ کتابت موضوعی : فنا بر
آبی	خوی
۱۴۴ مفعول صریح	تکرار
۱۴۵ کتابت موضوعی : اقتضا-	۱۱۶ حال، مضارع، ماضی شہو-
دک فائده‌سی	دی و نقلی
۱۴۶ غیر صریح مفعوللر	۱۱۷ استقبال
	۱۱۹ ازبر و انشاد : بوجوق

آلپ «	۱۴۷	ازبر وانشاد : كوچوك
ندا ۱۵۴		باغچوانلر
قرائت و تطبیقات : صوك ۱۵۵	۱۴۸	اداتلر
بهار	۱۵۰	قرائت و تطبیقات : چول
تكرار ۱۵۶		ودوهلر
مندرجات ۱۵۹	۱۵۲	ظرف
	۱۵۳	ازبر وانشاد : « كوك

